

Cuprins

1. Universitățile Moldovei și finanțarea lor în perioada de tranziție.....	1
2. Învățământul și securitatea națională.....	6
3. Acreditarea: de la mit la realitate	11
4. Conceptul de general și particular în învățământul Moldovei.....	6
5. ULIM în medicină.....	21
6. Acreditarea - prioritate națională	28
7. Introducere în dreptul educațional.....	34
8. ULIM – o nouă cultură universitară	39
9. Meditații Pascale - De rerum Universitatis.....	45
10. Necesitatea adoptării conceptului național educațional unic	55

I. Universitățile Moldovei și finanțarea lor în perioada de tranziție.

Problemele actuale ale învățământului universitar din Republica Moldova reprezintă în linii mari o reflectare a stării complexului economic național aflat în perioada de tranziție spre o societate de tip nou. Din această cauză, este eronată opinia potrivit căreia vina pentru dificultățile din învățământul superior op poartă numai organele de stat.

Cea mai dificilă chestiune din cadrul învățământului universitar din RM în prezent este, fără îndoială, asigurarea instituțiilor respective cu surse financiare necesare pentru funcționarea lor cât decât normală. În acest context, menționăm că problema în cauză luată-n ansamblu reprezintă o trăsătură specifică a societăților postsovietice, dar, în același timp, este caracteristică și altor țări, inclusiv statelor occidentale. Având în vedere cele menționate, considerăm inoportune încercările de dramatizare a situației și propunem de a găsi soluționarea problemelor în cauză prin prisma realizării practice a marketingului și managementului fiecărei universități în parte.

Criza sistemului universitar din Republica Moldova s-a agravat odată cu trecerea la relațiile de piață. Bugetul tot mai mult se reduce, în timp ce guvernul caută căi eficiente de a opri procesul de decădere economică. Drept rezultat al acestei situații critice avem prezente următoarele fenomene:

1. Salariul mizer ia impus pe profesori să-și caute de multe ori un câștig în afara învățământului, bunăoară, în sfera comercială. Munca în universități a încetat să mai fie prestigioasă. Unii profesori au fost nevoiți să emigreze în alte țări. A scăzut nivelul calitativ al învățământului superior. Drept urmare, la ordinea zilei tot mai mult se impune problema păstrării în universitățile de stat a specialiștilor de calificare înaltă.
2. În condițiile micșorării catastrofale a bugetului, pentru a-și menține existența, universitățile de stat sunt impuse să renunțe la cheltuielile curente, pentru procurarea tehnicii, literaturii didactice și științifice, etc., pentru a acoperi cheltuielile de salariu.
3. Rectorii sunt nevoiți să scadă cheltuielile și din contul reținerilor de salarii.
4. Drept consecință a fenomenelor negative menționate, au apărut instituții de învățământ superior de alternativă: universități private, „universități de buzunar”, filiale ale unor universități de peste hotare, care denaturează în mare măsură sensul studiilor universitare, aducând mari prejudicii viitorului potențial intelectual al țării.
5. Multe discipline de studii necesită o modernizare nu numai din unghiul conținutului, dar și din cel al metodicii de predare. În același timp, este necesar de inclus discipline noi în programul de învățământ.

Scepticii consideră că în situația dată nu se poate face nimic, ca stadiu actual al reformelor din Moldova trebuie inevitabil să fie complicat și cu urmări dureroase, ca după soluționarea problemelor de supravețuire se va reveni treptat la viața „normală”. Conform acestei opinii, sistemul universitar actual din Moldova este destul de adoptat pentru pregătirea specialiștilor de

calificare superioară, de care în curând va avea nevoie economia în cantități relativ mari, greutățile actuale fiind considerate drept temporale.

După părerea noastră, raționamentele și speranțele de revenire la vremurile trecute sunt eronate, procesele actuale din Moldova reprezintă doar o variantă mai accelerată a unor fenomene generale caracteristice pentru învățământul superior din toată lumea și în special din Europa Occidentală.

Învățământul universitar din Moldova nu mai poate fi reîntors la trecutul „fericit”, deoarece școala noastră superioară, cu toate realizările și lacunele sale are un caracter european și urmează tradițiile general cunoscute.

Cu toate că învățământul nostru universitar, în aspect structural, al fenomenelor și metodelor de lucru se încadrează în linii mari în standardele europene, sistemul de finanțare lasă mult de dorit, constituind o problemă comună pentru toate statele vechiului continent.

În această ordine de idei, este necesar de a studia reforma învățământului universitar din diferite țări ale fostului lagăr socialist - Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, și folosirea experienței lor pentru elaborarea strategiei învățământului superior din Moldova. În același timp, e de dorit să ținem cont și de experiența negativă a României și Rusiei, pentru a nu admite lucruri similare la noi.

În opinia noastră în scopul asigurării ritmice cu mijloace financiare a universităților din Moldova este necesar de a ne dezice de sistemul de finanțare și structurale. În consens cu cerințele economiei de piață, este necesar de a ne orienta spre structurile și metodele de finanțare ale învățământului universitar din comunitatea europeană. În această direcție sunt orientate Rusia și Ucraina. În același scop, propunem pentru Republica Moldova următorii pași concreți.

Bugetul Universității

În universitățile Europei de Apus, bugetul universitar acoperă cheltuielile legate de învățământ. Acolo, există patru surse de finanțare: granturile guvernamentale; granturile internaționale; plata pentru studii percepută de la studenți și veniturile acumulate din diferite activități comerciale. Corelația dintre sursele nominalizate variază de la țară la țară și se schimbă, de la o perioadă la alta, în fiecare stat.

Cheltuielile curente ale studenților se compun din: mijloace financiare ale părinților; granturi individuale primite de la guvern; granturi individuale internaționale; împrumuturi speciale; câștiguri suplimentare.

În multe țări occidentale, la fel ca și în Moldova, guvernele micșorează volumul anual de cheltuieli de stat pentru reglarea bugetelor naționale, și acest lucru se întâmplă în perioada când învățământul universitar cunoaște schimbări intensive.

Faptul se întâmplă deoarece, pentru a menține un nivel înalt de concurență, specialiștii trebuie permanent să-și mărească calificarea, inclusiv cu ajutorul sistemului de învățământ universitar. Păstrarea concurenței în rândul specialiștilor poate fi primit ca o motivare personală, de aceea guvernele consideră în drept să conteze pe decizia oamenilor de a plăti pentru studii. În acest context, statul se găsește de asemenea în câștig prin creșterea eficienței productivității muncii, din care cauză trebuie să participe activ la procesul de finanțare a învățământului universitar. Toate acestea, la etapa actuală guvernele occidentale se străduie să extindă învățământul universitar fără cheltuieli suplimentare din partea statului, căutând alte căi de finanțare a instituțiilor de învățământ superior. Acestea de asemenea încearcă să găsească modalități de sporire a eficienței învățământului universitar, acordând o atenție tot mai mare calității procesului de studiu și cercetărilor științifice.

Surse mixte de finanțare

În țările Europei de Apus și, îndeosebi, în SUA, la finanțarea universităților accentul este trecut de la granturile guvernamentale la veniturile provenite din activitatea extrauniversitară. În același timp, fiecare țară își are specificul său.

În SUA, de exemplu, predomină învățământul privat, care instituții sunt cele mai influente și mai prestigioase. În Japonia, 75% din universități sunt private și doar 25% - de stat. Finanțarea

lor se face din bugetul de stat conform principiului – 30% pentru instituțiile private și 70% pentru cele de stat.

În Israel, toate universitățile sunt private, fiind finanțate de stat în mărime de 10 – 15%.

În Germania, taxa pentru studii este mai mult simbolică și acoperă doar asigurarea medicală și cheltuielile curente pentru procesul de studii.

În același timp, mijloacele financiare necesare pentru pregătirea specialistului sunt asigurate din bugetele locale și cele ale lantagurilor, fără vreo susținere din partea bugetului central.

În Marea Britanie, plata pentru studii este mai mare, dar finanțarea universităților se face de către autoritățile raionale sau orașenești. Astfel, finanțarea din partea guvernului este modestă. Excepție face doctorantura, care n-a fost niciodată finanțată de stat. În timpul de la urmă, au loc schimbări și plata pentru studii, care este stabilită de universități, acestea fiind finanțate de regulă din contul plăților individuale ale studenților.

În cazurile când taxa pentru studii este foarte mare, universitățile sunt cointeresate să majoreze numărul studenților. Crește probabilitatea că universitățile vor acorda o atenție sporită procesului de studii. În același timp, studenții, conștienți de posibilitățile lor de a influența asupra sistemului de piață, vor alege cu mai mult discernământ universitățile. Pentru a-și asigura existența, universitățile vor fi nevoite să reacționeze la asemenea „presiuni” din partea studenților, fiindcă în multe țări occidentale concurența din piața serviciilor în sfera învățământului devine tot mai pronunțată.

În Republica Moldova, la fel ca și în Apus, rolul veniturilor în creștere din afara activității de studii impune o serie de întrebări referitoare la însăși esența economică a acestor instituții de învățământ superior. Universitățile nu sunt firme comerciale obișnuite, care activează după legile businessului. În Republica Moldova, conform Legii Învățământului, acestea posedă statut de organizații necomerciale, lucru ce presupune și anumite facilități fiscale.

Activitatea comercială este realizată prin diferite modalități: folosirea spațiilor universitare și a inventarului pentru diferite conferințe și alte activități sociale; darea în arendă a unor încăperi auxiliare, etc.; formarea unor firme ce ar presta anumite servicii; consultarea companiilor comerciale de către specialiștii universitar. Pentru asigurarea legalității în contabilitate și în achitarea impozitelor, asemenea activități de regulă sunt efectuate de firme comerciale, ce aparțin universităților. În țările occidentale, de exemplu în Anglia, din veniturile provenite pe aceste căi trebuie de plătit impozite, dar universitățile, dat fiind faptul că au statut de organizații necomerciale sunt eliberate de aceste plăți, iar venitul trece în bugetul universitar.

În SUA și Japonia, universitățile posedă structuri speciale, de tipul filialelor care se ocupă de activitățile de producție, comerciale etc., ce aduc venituri, care trec în bugetul universităților, contribuind astfel la dezvoltarea bazelor materiale ale acestora. Mai mult ca atât, multe universități au capacități de producție proprie, spitale, care sunt componente ale acestor instituții.

În Moldova, ca și în alte țări din Occident, în calea formării unor sisteme efective, apte să asigure universităților anumite venituri pentru activitatea lor există o serie de obstacole. E un lucru clar că nimeni nu va crea în cadrul universității o firmă în cazul când tot venitul revine instituției de învățământ. În acest context, universitățile au ajuns la concluzia că o parte din veniturile firmelor universitare trebuie să revină celor din urmă.

Multe universități din Occident, cu o infrastructură extrauniversitară dezvoltată, creează condiții prielnice pentru ca profesorii să obțină venituri suplimentare. În primul rând se pornește de la faptul că lucrătorii universitari reprezintă un detașament de specialiști foarte calificați, ce permite acestora să-și aplice cunoștințele și în afara instituțiilor de învățământ. În al doilea rând, posedând capacități de producție proprie se permite studenților – viitorilor specialiști, să cunoască în practică pe baza standurilor universitare specificul viitoarei profesii.

Plata pentru studii

Un paradox al vieții noastre constă în faptul că mulți funcționari se deplasează peste hotare, studiază problemele învățământului occidental, dar, reîntorcându-se acasă, nu fac nimic pentru schimbarea sistemului propriu de învățământ. Încercăm să intrăm în Europa, păstrând vechea sistemă de finanțare. Având în vedere faptul că studenții sunt principalii beneficiari ai serviciilor din învățământ și se pot aștepta să primească în viitor salarii mari din contul bugetului de stat, în toată

lumea se consideră just că aceștia să-și asigure singuri cheltuielile de studii. Din contul creșterii nivelului resurselor de muncă, care asigură în mediu o productivitate mai înaltă și respectiv venituri mai mari pentru populație în general, câștigă societatea în ansamblu – aceasta este doar o parte din argumentarea ideii privind finanțarea de către stat doar a unei părți din cheltuielile pentru învățământ. În practică, problema constă în stabilirea unei corelații corecte între finanțarea din partea statului și plățile efectuate de studenți, părinți etc. La etapa actuală, în multe țări din Apus, accentul se pune pe plata din partea studenților și mai puțin din partea statului.

Astfel, crește cota plății individuale a studenților, care trebuie să achite taxe tot mai mari. În consecință, se intensifică tot mai mult presiunea financiară asupra familiilor ce învață. În unele țări există sistemul de acreditare a învățământului, care permite studenților și familiilor lor să-și amelioreze întrucâtva situația financiară.

Pe de altă parte, o categorie din studenți, pentru a avea acces la studii, caută să obțină venituri prin efectuarea unor munci. Dar, în acest caz, crește termenul de studii sau se trece la modele mai flexibile de învățământ (reducerea numărului de ore de studii pe zi etc.)

Căile de eficiență a universităților

Cea mai ușoară cale de sporire a productivității universităților este mărirea numărului de studenți admiși la studii, fără a efectua cheltuieli suplimentare pentru imobil, laboratoare, bibliotecă, clase de computere, fără atragerea unui corp suplimentar de profesori calificați, dar cu folosirea specialiștilor tineri fără grade științifice, cărora li se plătește pentru același lucru un salariu mai mic. Această cale este folosită în ultimii ani pe larg de către unele universități din Moldova. O asemenea cale este păgubitoare, deoarece influențează negativ asupra pregătirii viitorilor specialiști. Așa s-a procedat la sfârșitul anilor-70 – începutul anilor 80 în Germania și Anglia. Dar în curând, în toate țările respective, s-a renunțat la această practică, ea duce la discreditarea învățământului în condiții de concurență.

La începutul anilor 90, accentul este trecut pe mărirea duratei anului de studii, incluzând aici și timpul de vară; micșorarea duratei cursurilor, folosirea mai largă a formelor de studii serale; practicarea prelegerilor în fața unui auditoriu numeros, folosirea formelor de studii fără frecvență etc.

Multe dintre aceste forme de studii se mai află în stadiul de cercetare, dar însăși faptul punerii lor în discuție ne arată direcțiile de bază a evoluției gândirii din domeniul învățământului în Apus.

Presiunea statului asupra universităților cu scopul de a spori productivitatea lor, exercitată fără acordarea unor resurse suplimentare, duce inevitabil la scăderea calității învățământului și a lucrului de cercetare științifică. Iată de ce în aceste țări unde productivitatea creștea cu timpuri mari, din când în când se făceau încercări de a evolua calitatea învățământului și a lucrului de cercetare. Pentru a nu induce în eroare opinia publică prin apelarea la false personalități, vom lua drept exemplu Anglia, unde se efectuează periodic evoluarea tuturor universităților și anual **sunt publicate tabele cu o clasificare a acestor instituții.** Aici se face și o analiză a folosirii raționale a mijloacelor bugetare. Universitățile cu indici înalți beneficiază de o finanțare suplimentară din partea statului.

Concluzii – cu referințe la Moldova

Reformarea modalităților și criteriilor de finanțare a universităților din Apus a adus la schimbări esențiale în sistemul învățământului universitar din țările respective.

O importanță deosebită o are analiza anuală a sistemului de legături dintre rezultatele finale în corelație cu folosirea rațională a mijloacelor financiare a fiecărei universități în parte.

Indiscutabil, colaboratorii tuturor universităților sunt nevoiți să gândească în spirit de întreprinzător, în direcții comerciale, păstrând în același timp principalele atribute ale activității academice.

Principala concluzie pentru noi constă în faptul că este imposibil de a face abstracții de tendințele generale din învățământul universitar contemporan. Ar fi o eroare să se creadă că greutățile actuale din învățământul universitar din Moldova sunt legate numai de reformele economice și că aceste greutăți vor dispărea odată cu realizarea reformei. Majoritatea premiselor legate de schimbarea metodelor de finanțare a universităților amintite mai sus în Moldova deja există. La etapa actuală, țara are posibilitatea să facă concluzii din experiența țărilor europene occidentale și a SUA, pentru a lua hotărâri strategice în vederea remodelării sistemului de finanțare a universităților. Dar acest lucru nu poate fi efectuat printr-o copiere oarbă a practicii altora, ci printr-o adoptare a acestora la relațiile Moldovei.

Este necesar să atragem atenția asupra folosirii mijloacelor financiare extrabugetare din universitățile Moldovei. Drept surse pentru asemenea mijloace sunt fondurile internaționale, granturile și programele de la diferite organizații, plata pentru studii, activitățile extrabugetare a universităților. În toate acestea cazuri sistemul fiscal de stat activează la fel, încercând să taie de la universități o parte din venituri, în tocmai ca și în cazul întreprinderilor comerciale. Este indiscutabil că o politică fiscală mai flexibilă față de universități este în stare să ducă la micșorarea pretențiilor față de bugetul de stat, să ducă la creșterea eficienței învățământului și științei.

Universitățile din Moldova pot să se manifeste și prin elaborarea unui **cod universitar** pentru reglarea finanțării extrabugetare, care ar prevedea păstrarea activităților colaboratorilor săi în limitele sistemului universitar.

Lipsa unui atare document duce la încercări stihionice de privatizare a edificiilor universitare, a inventarului, a încăperilor în interesul unor anumite grupări.

Este în afara oricărei îndoieli importanța faptului atragerii diferitor surse legale de finanțare în sistemul învățământului universitar și rolul prioritar al stimulării în procesul folosirii lor cât mai eficiente. Orice reformă a sistemului de învățământ universitar este sortită eșecului dacă nu va permite să fie folosite diferite forme de finanțare în baza respectării stricte a legalității în interesul instituției de învățământ și a colaboratorilor săi.

Moldova Suverană,
Joi, 23 aprilie 1998

II. Învățământul și securitatea națională.

Asumându-mi riscul de a fi învinuit, ca profesionist din școala superioară, că aş avea idei preconcepute, încerc totuși, să abordez una dintre cele mai importante probleme ale Republicii Moldova de azi și de mâine – securitatea statului, care, în aspect strategic nu este determinată atât de forța lui militară, cât de calitatea și viabilitatea sistemului de învățământ.

Ar fi o naivitate să credem, că securitatea națională poate fi asigurată numai de structurile militare, de politica internă și cea externă. În realizarea practică a concepției securității naționale a țării un rol foarte important revine politicii în domeniul învățământului. Despre modul cum privim noi situația din țară în domeniul securității naționale prin prisma învățământului vom vorbi în articolul de față. Vom aborda unul dintre cele mai actuale aspecte ale acestei probleme.

Învățământul influențează toate nivelurile securității naționale. Fără de cadre calificate, este imposibilă securitatea militară a oricărui stat contemporan, întocmai cum nu poate exista securitatea tehnologică fără elaborări științifice. După opinia unanimă a savanților din țară și de peste hotare, fără o nouă cultură de coexistență, de colaborare și de supravețuire, fără un învățământ inovator omenirea este sortită pieririi.

Scopurile securității naționale prin învățământ nu se reduc, oricât de important ar fi aceasta, numai la formarea capacităților omului-cetățean de a apăra cu arma în mână Patria – Republica Moldova. Mai esențial e în ce direcție vor fi orientate gândirea și însușirile practice ale omului pentru a obține cunoștințele necesare în vederea reprezentării intereselor naționale ale țării în complexul de relații internaționale.

Subestimarea învățământului sau trecerea lui la periferia politicii de stat și a societății duce inevitabil nu numai la degradarea socială și sărăcire culturală, dar și la dezumanizare, la slăbirea securității naționale, reducerea posibilităților de dezvoltare a țării. Învățământul poate fi dezumanizat, și la rândul său, să devină un factor de instabilitate socială, chiar un mecanism de integrare a oamenilor într-o societate pseudodemocratică, lipsită de valori naționale și general-umane.

Este neîndoielnic faptul că învățământul, în primul rând cel profesional, trebuie să țină cont de cerințele peții. Dar e inadmisibil să supunem învățământul general și cel superior în exclusivitate peții. Subordonarea oarbă cerințelor ei va duce la dezumanizarea învățământului, îl va preface într-un simplu instrument de supravețuire sau de prosperare în condiții de piață, transformând omul cu diplomă într-o marfă obișnuită. Pentru a atinge scopurile peții sânt suficiente cunoștințele profesionale și instituția de conjunctură. Dar procesul de studiu nu se reduce la o acumulare mecanică de cunoștințe. În cazul când învățământul poartă un caracter umanist, are loc orientarea spre formarea unei personalități în toată complexitatea intelectuală, culturală, psihologică și socială. Caracterul relațiilor de piață, aflate la noi la studiul de formare, și însăși procesul ca atare subminează valorile etice ale învățământului, mai exact, nu formează direcțiile lui umaniste și general umane.

Tendențele tehnocrate sunt agravate de mercantelism, iar politica statului în domeniul învățământului îl subordonează stihiei pieței. Opinia pedagogică devine prizonieră și, totodată, victimă acestei stihii, iar uneori și adepta ei. Tineretul, care reprezintă viitorul țării, se abate de la idealurile acesteia. Ideile suveranității și independenței își pierde pentru el sensul și importanța.

Drept consecință, în prezent, se observă o sporire a criminalității în mediul tinerilor, inclusiv printre studenți. Conform datelor de care dispunem, circa un sfert din tineret, într-un fel sau altul, are tangențe cu narcomania. Scade moralitatea. Acești factori, precum și alte fenomene negative din mediul tineretului – reprezintă nu numai o urmare a crizei social-economice din țară, dar și o dovadă a unei imense decăderi spirituale și a unei degradări profunde a învățământului. Dacă acest proces nu va fi stopat (dar aici este necesar de promovat o anumită politică și de mobilizat eforturile tuturor instituțiilor de învățământ), vor fi distruse tradițiile seculare ale sistemului național de învățământ, inclusiv și una din cele mai importante particularități ale principiilor tradiționale a pedagogiei noastre la toate nivelurile – unitatea învățământului și a educației intelectuale și morale, a dezvoltării profesionale și socio-culturale a personalității copilului, studentului, tânărului la noi învățământul

n-a fost nici când redus la simpla predare și învățare a unor cunoștințe, întotdeauna conținea și elementul educațional-moral. E altceva, că această componentă era tratată în spiritul dogmelor dominante religioase sau ideologice. Dar principiul, ca atare este realist. Eliminând din învățământ denaturările subiective de ordin politico - conjuncturist, acesta urmează a fi dezvoltat, umanizat. Valorificarea experienței pozitive din practica mondială a învățământului e un lucru necesar și important. Dar și valoarea celor mai bune exemple trebuie făcută cu chibzuință, și nu orbește, fără a submina tradițiile umaniste și democratice ale școlii naționale și fără a neglija lecțiile istoriei inclusiv anumite practici pozitive ale experienței sovietice.

Reformând învățământul nu trebuie să dăm la coș realizările de ieri, momentele pozitive ce au intrat în practica noastră. Or, la noi domină un criticism primitiv și ne întemeiat vis-a-vis de principiile, valorile constitutive și structura instituțională a fostului sistem. Astăzi învățământul este mai mult distrus decât reformat. Se manifestă tendințe periculoase cu caracter instituțional, este subapreciat învățământul ca unul din factorii ce ar contribui la scoaterea Moldovei din criză, la crearea condițiilor pentru o dezvoltare stabilă economică și spirituală, la creșterea potențialului intelectual, a bunăstării sociale și asigurării unui loc demn al țării în comunitatea internațională.

În scopul realizării unei politici adecvate a învățământului în domeniul securității naționale ar trebui să ne dezicem de multe elemente pedagogice formate în trecutul nostru nu prea îndepărtat. Zeci de ani s-a implantat în conștiința oamenilor sovietici, inclusiv a specialiștilor, ideea despre inepuizabilele bogății naturale ale țării, poate de a contribui la crearea unei atitudini risipitoare față de folosirea lor (au apărut cantități uriașe de deșeuri industriale, o producție a uzinelor și fabricilor cu o capacitate materială foarte greoaie). Această lipsă de spirit gospodăresc s-a răsfrânt negativ asupra mediului ambiant, asupra sănătății populației.

După cum ne demonstrează experiența multor țări, în formarea sistemului de învățământ pentru adulți, rolul principal a revenit instituțiilor care au fost în stare să creeze pentru maturi un învățământ de masă iar sistema acestui învățământ a căpătat aceiași importanță ca și învățământul tradițional.

În Republica Moldova, ca și în fosta URSS, această sarcină este rezolvată diferit de formula clasică europeană și nord-americană.

În primul rând, recalificarea și reciclarea specialiștilor este realizată de către ministere și departamente. În cadrul lor, un sistem autonom de învățământ nu poate fi format iar activitatea instituțiilor de ramură și a cerințelor este inefficientă.

În al doilea rând, la unele specialități reciclarea și stagierea se face în alte țări, unele dintre ele aflate departe de realitățile Moldovei, prin urmare nu se ține cont de specificul acesteia. O asemenea specializare este inefficientă iar uneori chiar negativă.

În al treilea rând, din lipsa unei concepții unitare la capitolul pregătirea cadrelor, ne ciocnim permanent de situația când politica de stat din domeniul învățământului, rămasă fără un centru de coordonare, devine haotică. Luate în ansamblu, momentele nominalizate, pun în pericol viitorul potențial al securității naționale a țării.

În al patrulea rând, toți specialiștii care au obținut diploma de absolvire a unor instituții din străinătate ar trebui în mod obligatoriu să fie atestați în Republica Moldova, în funcție de postul ce urmează să-l ocupe.

De aceea este necesar de unit toate instituțiile de învățământ, inclusiv cel de ramură, sub egida exclusivă a Ministerului Învățământului, Tineretului și Sportului. Având în vedere interesele Moldovei din sec. XXI, e timpul să elaborăm un program strategic de recalificare și reciclare a cadrelor naționale cu atragerea unor specialiști și experți de prestigiu din străinătate.

Formarea unui sistem centralizat de învățământ pentru maturi este necesară și actuală, cu atât mai mult cu cât crește numărul de șomeri.

În legătură cu reorganizarea vieții de stat și a celei sociale, crește importanța arealului instituțiilor de învățământ. După destrămarea URSS și proclamarea independenței, în Republica Moldova s-a schimbat sistemul de conducere și de organizare a învățământului. Suntem martorii unui proces spontan de repartizare a instituțiilor de învățământ. În prezent, deficiențele unei asemenea practici sunt foarte pronunțate.

Procesul de redistribuire a centrelor universitare a provocat un dezechilibru în asigurarea instituțiilor superioare de învățământ cu specialiști. A demarat un proces de amploare – migrația

cadrelor profesionale și științifice. Universitățile prestigioase, cu un grad înalt de autonomie, sau pomenit în pragul unui deficit profund de cadre didactice. În ultimii zece ani s-a conturat clar în plan internațional o tendință conform căreia locul și rolul oricărei țări în diviziunea internațională a muncii, capacitatea lor de a concura pe piețele internaționale în lansarea tehnologiilor progresiste depinde mai întâi de doi factori determinanți – calitatea pregătirii specialiștilor și condițiile create de țara respectivă pentru manifestarea realizarea potențialului intelectual al savanților și altor specialiști. Solicitarea potențialului în cauză reprezintă cel mai important stimul pentru mobilizarea lui.

Doctrina strategică a progresului țărilor industrial dezvoltate se bazează pe concepția dezvoltării universale a potențialului uman, iar învățământul contribuind la acest proces într-o măsură foarte mare. Trebuie de menționat că din contul sistemului de învățământ țările dezvoltate din Occident obțin până la 40% din creșterea produsului național brut.

Astfel, Țările Asiei (Japonia, Coreea de Sud, Tailanda, ș.a.) concentrând mijloace importante în sistemul învățământului, au reușit doar în 10-15 ani să atingă nivelul țărilor industrial dezvoltate. În ultimele decenii în multe țări s-a încetățenit opinia conform căreia dezvoltarea prioritară a învățământului reprezintă cauza bunăstării popoarelor și a puterii statelor.

În legătură cu aceasta aș dori să subliniez special că sfârșitul „războiului rece” a eliberat omenirea de urgia unui calvar atomic și a pus începutul unui “nou război” a competiției industriale în plan global. Astăzi liderii tuturor țărilor conștientizează că știința și tehnica constituie factorii esențiali în susținerea unei concurențe sănătoase și dezvoltării ascendente a ramurilor industriale. În legătură cu aceasta Guvernul japonez a început să îmbunătățească calitatea învățământului universitar, să întărească activitatea de cercetare în universități și să atragă tână generație spre știință și tehnică.

În Republica Moldova, la diferite niveluri, continue să domine părerea că învățământul va deveni prioritar numai după ce vom atinge bunăstarea economică. Cu toate acestea, în baza exemplurilor din Occident, constatăm că decăderile economice nu întotdeauna au fost urmate de decăderi în învățământ. În aceste cazuri, școala superioară trebuie să formeze în primul rând un cadru pentru viitorul economic, cu toate inovațiile structurale, tehnologice, sociale, etc., în al doilea rând, să ofere un soi de “armotizator” pentru șomajul în creștere pentru tineri și, în al treilea rând, să îndeplinească funcția de păstrare a potențialului cultural și științific al poporului.

Astăzi, în opinia noastră, școala superioară din Moldova deviază de la principiile de pregătire a cadrelor. În universitățile țării, în locul profesorilor plecați sau emigrați, au venit uneori persoane impunătoare sau, pur și simplu, persoane cu diplome în buzunar. Dar anume de profesorii și lectorii de la catedre depinde calitatea specialiștilor.

Cei care părăsesc universitățile, pleacă de cele mai multe ori în alte domenii ale economiei naționale, în conducere, comerț, etc. Ne îngrijorează faptul că de obicei pleacă din universități nu cei mai slabi, din contra, cei mai talentați savanți și profesori.

În același timp, observăm un fenomen negativ. Printre studenții și specialiștii ce primesc subsidii de la stat predomină dispoziția de a emigra. Conform unor sondaje, circa 70% din studenții Moldovei ar dori să părăsească țara. Cei mai mulți tineri din numărul studenților cărora li s-a oferit posibilitatea să-și facă studiile sau să absolvească universități de peste hotare nu vor, sub diferite motive să se întoarcă acasă. Cu alte cuvinte, statul cheltuie sume enorme de bani și alte resurse materiale pentru pregătirea elitei sale, dar, aceste cheltuieli nu au nici un randament pentru țară.

Nimeni nu va spune exact, câți savanți și profesori universitari au emigrat peste hotare ori s-au transferat în alte domenii ale economiei naționale. În țară nu există o concepție clară de pregătire a cadrelor. Acest lucru se întâmplă din cauza că Ministerul Învățământului, Tineretului și Sportului este lipsit de posibilitatea de a se ocupa nemijlocit de problemele de economie și de planificare a serviciilor de învățământ. Într-o atare situație, nu numai că nu sânt susținute cadrele pedagogice și științifice, dar nu este făcută cel puțin, o evidență a acestora. De fapt, e vorba de altceva, mijloace sunt, dar lipsește voința elementară de stat. Majoritatea conducătorilor instituțiilor de învățământ s-au deprins să cheltuiască la dreapta și la stânga averea statului, ca în trecut fără a purta pentru aceasta o răspundere elementară.

Ca și în fosta URSS, când nimeni nu putea stabili suma necesară pentru pregătirea unui specialist, în prezent nu dispunem de date referitoare la costul pregătirii unui inginer, agronom,

medic, etc. Cu toate acestea, pot fi calculate cu aproximație pagubele aduse pentru țară. În aceste condiții, e greu de înțeles atitudinea Ministerului Economiei Naționale al Reformelor față de formele noi de învățământ.

Este foarte important ca responsabilii de la ministerul respectiv să pătrundă în esența politicii învățământului, iar în baza mijloacelor puse la dispoziție (care sânt suficiente) să soluționeze problemele învățământului de azi și de mâine. Chiar dacă sursele financiare vor fi sporite, oricum vor spune că e puțin. Probleme similare există în Occident. Dar, întrucât acolo au o experiență de finanțare în condițiile de piață, chestiunile în cauză sânt rezolvate la nivelul cuvenit.

Sistemul modern al învățământului presupune o cunoaștere a particularităților acestuia. În primul rând trebuie să menționăm, că sistemul de învățământ la noi a evaluat, reieșind din "inițiativa de sus" și era destinat pentru rezolvarea comandai de stat. Fără studierea necesității țării de specialiști din diferite domenii, cum se făcea până odinioară, universitățile nu pot să primească comandă pentru admiterea la anul I. Cele spuse până aici nu înseamnă că chemăm la o trecere rapidă de la finanțarea învățământului de la bugetului la recuperarea acestor plăți de către studenți. Încercările de a transforma sistemul de învățământ din republică într-un sistem privat fără a ține cont că acesta din urmă s-a dezvoltat datorită susținerii statului, sânt foarte periculoase.

În prezent universitățile de stat caută, cu un grad mare de risc, diferite căi pentru a supraviețui, alteori încălcând unele legi. Are loc un proces de adaptare a școlii superioare la condițiile noi. Toate universitățile de stat primesc subsidii de la buget, înmatriculează studenții la anul I cu plată în bază de contract, dar continuă să cheltuie cum obișnuiau s-o facă decenii la rând. Majoritatea acestor universități sunt susținute și de alte structuri, efectuează activități economice. Unele universități de stat abordează, în aceste condiții, problema privind trecerea de la concepția supraviețuirii la strategia dezvoltării. Dacă situația din învățământul superior va rămâne cum o cunoaștem azi, țara va fi lipsită de posibilitatea de a reproduce cadre de calificare înaltă, iar în universități se vor petrece fenomene analoge cu cele din întreprinderile complexului industrial-militar, care sub pretextul conversiei au fost închise sau au început să producă diferite obiecte elementare.

În sistemul învățământului privat situația e mult mai dificilă. În primul rând, majoritatea dintre ele nu dispun de un fond propriu de săli de studiu, laboratoare etc. Din această cauză, sânt nevoite să achite taxe mari pentru arendă. În al treilea rând, o bună parte dintre aceste instituții nu dispun de cadre didactice proprii. În al patrulea rând, aceste instituții achită pentru energie electrică, căldură și servicii comunale taxe mai mari comparativ cu instituțiile similare de stat.

Scăderea prestigiului învățământului, al științei și culturii în ultimul deceniu a provocat deformarea, ba chiar și distrugerea scării valorilor la consăngeni, substituirea principiilor morale, pierderea temeliei spirituale a societății.

Aceste fenomene regretabile sunt, în mare măsură, un rezultat al lipsei unei concepții clare în politica educațională.

Securitatea națională a statului este amenințată de anumite cercuri din societate, care urmăresc scopul de a efectua o transformare radicală a mentalității autohtone. Suntem martori la încercările din ultimii ani de a devia de la tradițiile spirituale și morale ale culturii universitare naționale, care au puncte de tangență cu sistemele universitare din Occident, dar, totodată, și cu cele din Est. În raport cu alte sisteme de învățământ, cea din țară noastră, are anumite particularități, de un pragmatism real, și era orientată întotdeauna spre a servi o colectivitate.

Dar nu trebuie să uităm și de o altă problemă. Învățământul nu poate fi complet deideologizat și, în același timp, e inadmisibil să fie eliberat de funcțiile sale educative. Baza spirituală a educației trebuie să o constituie nu interesele unor partide sau grupuri sociale, ci ale întregii societăți, valorile culturii clasice naționale și universitare, dragostea față de Patrie.

A venit timpul să facem următorul pas și în direcția studierii aprofundate a disciplinelor umanitare.

Și, în sfârșit, un moment nu mai puțin important. Politica națională a Republicii Moldova în domeniul învățământului trebuie să-i cuprindă și pe consăngenii care sau pomenit în afara Patriei sale și nu doresc să rupă legăturile spirituale cu țara. Indiferența față de ei poate avea consecințe nefaste atât pentru frații de sânge, cât și pentru țara Moldovei.

Din cele spuse, rezultă:

1. Toate problemele referitoare la învățământ, inclusiv cele departamentale, trebuie să fie coordonate de Ministerul Învățământului, Tineretului și Sportului. Sistemul de învățământ să fie constituit de jos în sus, ținându-se cont de condițiile concrete ale fiecărui an și de comanda de stat.
2. Soarta învățământului e în relație directă cu posibilitățile securității naționale a Republicii Moldova. Refuzul de a rezolva problemele arzătoare ale învățământului modern va duce inevitabil la reevaluarea sensului tradițional al categoriei de securitate, și cu atât mai mult a celei naționale.
3. Ieșirea Republicii Moldova din criza economică și asigurarea securității naționale depinde direct de faptul cu ce bagaj de cunoștințe va intra tineretul țării în sec. XXI, care îi vor fi idealurile morale și politice, valorile sociale, nivelul de cultură generală și al pregătirii profesionale.
4. Moldova are nevoie de o doctrină națională strategică în domeniul învățământului, bine gândită, care va orienta politica de stat spre dezvoltarea prioritară a sferei educative. O asemenea doctrină, pusă la baza viitoarei bunăstări și a securității naționale a țării, poate deveni acel teren fertil unde ar coexista și conlucra în buna înțelegere toate forțele politice.

Moldova Suverană,
Joi, 30 aprilie 1998

III- Acreditarea: de la mit la realitate.

Trebuie să dăm crezare mai curând faptelor decât teoriilor, să credem numai când afirmațiile lor sunt în concordanță cu faptele observate.

(Aristotel)

Acreditarea constituie un fenomen relativ nou în viața universitară mondială. Apare imediat după fondarea ONU și UNESCO. Acreditarea poate fi la nivel național sau internațional. Excepții constituie doar unele universități cu renume internațional, ca Oxford, Harvard, Sorbona, etc., care nu au nevoie de nici un fel de acreditare.

În Republica Moldova, până la ora actuală, nici una din instituțiile existente – de stat sau private nu au fost supuse procesului de acreditare. Aceste instituții activează în trei aspecte: instituții care funcționează în baza actelor sovietice; instituții care funcționează în baza Hotărârilor Guvernului Republicii Moldova; instituții în funcțiune cu dreptul acordat de Palata de înregistrare de pe lângă Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Acreditarea constituie dreptul acordat de organul de stat abilitat cu aceste funcții, de a permite instituției de învățământ să activeze conform standardelor educaționale adoptate în țară și acordate la cerințele UNESCO, Consiliul Europei și altor organisme internaționale.

Anul trecut au fost elaborate o serie de acte legislative, menirea cărora este de a intensifica procesul integrării țării noastre în rândul statelor europene avansate. La acest capitol, Republica Moldova a reușit să realizeze chiar mai mult decât alte țări din fostul bloc socialist, țări ce se află de asemenea în procesul de tranziție spre o lume bazată pe principii noi. Printre aceste realizări, aș numi și Legea Acreditării instituțiilor de învățământ din Republica Moldova (în continuare Legea Acreditării), adoptată de Parlament la 16 iunie 1997 și promulgată de către Președintele țării la 8 octombrie 1997.

După părerea noastră, Legea Acreditării e un document de mare importanță, deoarece, împreună cu alte acte legislative, urmează să promoveze învățământul superior din Republica Moldova în secolul XXI. Cea mai prețioasă avere al oricărui stat o constituie nu atât bogățiile naturale sau economia în general, cât potențialul lui intelectual, ca factor primordial. Aceasta fiind realitatea, deci, nu este cazul să ne afundăm în exemple, pentru a demonstra un adevăr incontestabil.

De remarcat că Parlamentul a adoptat, iar Președintele țării a promulgat mai multe legi care, din păcate, au rămas doar sub formă de publicații în Monitorul oficial, fiind uitate în practica cotidiană de către unii funcționari de stat din cadrul executivului, care au datoria de a organiza realizarea practică a documentelor nominalizate. Cu regret, constatăm numeroase cazuri când acțiunile de blocare a noilor acte legislative de către acești responsabili sânt preluate și tirajate cu succes în teritoriu. E o situație când, de fapt, se subminează oarecum activitatea conducerii de vârf. Menționăm această tristă realitate, deoarece știm bine că acțiunile unor „guvernanți” de acest soi au fost și mai sunt dirijate în mod tacit de anumite forțe care constituie baza aisbergului antireformator.

Drept exemplu elocvent în acest sens ne servește tendința de încălcare în cazul nostru, a Constituției, Legilor Învățământului (1995) și Acreditării (1997).

Or, în perspectiva activității noului Parlament și a noului Guvern se impune problema respectării spiritului și literei legii, aplicării în practică a prevederilor constituționale referitoare la învățământ în general și la acreditarea instituțiilor de diferite niveluri, indiferent de forma lor de proprietate, în particular.

Ca cetățean al Republicii Moldova, țin să atenționez Departamentul care urmează a fi abilitat cu aplicarea prevederilor Legii Acreditării, Ministerului Învățământului, Tineretului și Sportului să nu permită compromiterea procesului de acreditare, precum și transformarea acestui proces într-un mit cu consecințe regretabile. Dacă dorim să ținem pasul cu țările avansate, trebuie să avem o orientare strictă în promovarea unei acreditări reale și necesare pentru țara noastră.

În primul rând. Dorim noi sau ba, ne convine sau nu ne convine, dar suntem obligați să respectăm Constituția și legile țării. De aceea susțin și voi insista, în virtutea competențelor mele – componența Comisiei delegate de Departamentul Acreditării cu analiza instituției supusă acreditării să fie dată publicității. Mai mult ca atât, consider drept primordială publicarea la sfârșitul analizelor,

a unei note informative cu privire la rezultatele studierii activității instituției în cauză, precum și decizia luată cu toate obiectiile, observațiile și doleanțele anexate. Opina publică e în drept să cunoască nu numai rezultatele analizei făcute de comisie, dar și argumentele pe care s-a bazat comisia, la tragerea concluziilor respective.

Când se va întocmi nota informativă, urmează să aibă prioritate legea, nu simpatiile ori antipatiile cuiva. Devierea de la realitate trebuie de asemenea să fie sancționată prompt și fără cruțare de către lege.

În al doilea rând. Departamentul de acreditare ar trebui să îndeplinească funcția de selecționer al sistemului de învățământ, inclusiv al celui universitar și postuniversitar. Este important ca acest organ al Ministerului Învățământului, Tineretului și Sportului să analizeze cu discernământ situația la zi, să propună Guvernului un program calitativ nou de acțiune, program bazat pe realitățile studiate, pe schimbările ce au avut loc de la 1995 încoace.

Stimate cititor, să încercăm împreună a înțelege conținutul structurii învățământului universitar din Republica Moldova. În acest domeniu există foarte mulți critici, fiecare crezând că e mai competent decât predecesorul său. De ce, în acest caz, nu se propune aplicarea constructivă a modelelor adecvate realităților noastre? Oare Moldova are nevoie actualmente de facultăți care se dublează în instituțiile de stat? Oare este nevoie actualmente de facultăți în instituțiile de stat care pregătesc mereu specialiști, absolvenții cărora, cu siguranță, nu vor fi încadrați în câmpul muncii? Într-un viitor previzibil, ei vor ieși pe străzi cu slogane de învinuire la adresa conducerii de vârf, a Executivului țării etc. Este oare atât de bogat statul nostru pentru a fi în același timp atât de risipitor?!

De ce nomenclatorul specialiștilor, adoptat de către Guvern la 17 mai 1995, este în multe cazuri depășit, venind chiar în contradicție cu recomandările și cerințele UNESCO? De ce în unele instituții de stat, care au înmatriculat un număr exagerat de candidați, astăzi ducând, firește, lipsă de profesori, admit ca studenții de la anii IV-V de studii să țină seminare, lecții practice și chiar prelegeri celor de la anii I-II? Poate o astfel de instituție să dispună de dreptul moral de eliberare a diplomelor de licență?

Cum de s-a întâmplat ca până la proclamarea suveranității, aplicându-se modelul sovietic de pregătire a specialiștilor, Moldova a atins anumite realizări, iar în ultimul timp se observă pe unele poziții evidente regrese, propunându-se în mod exagerat diferite modele străine de învățământ foarte costisitoare? De ce încercăm să inducem în eroare opinia publică, conducerea țării?

Oare revizuirea sistemului de învățământ, prin prisma acestor și multor altor idei novatoare nu ar putea îmbunătăți substanțial situația financiară a învățământului?

În al treilea rând urmează ca Departamentul de acreditare să armonizeze conținutul și structura învățământului din țară cu cel al Legii învățământului, adoptate în 1995, luându-se în seamă și realitățile promovate de Asociațiile Universitare Internaționale.

Poate nu e corect să căutăm vinovatul. Just ar fi să readucem structura învățământului universitar în albia lui firească. Este necesar să încercăm a decela sensul noțiunilor de academie, institut, universitate, colegiu. E cazul să alegem neghina de grâul curat, depășim acea stare de inerție când ne lăsăm duși de val. Trebuie să știm ce dorim și încotro mergem. Aceasta e ținta ce urmează să și-o determine departamentul de acreditare!

În al patrulea rând ca urmare a procesului de democratizare a societății, elementele novatoare pătrund și în învățământ. Au apărut ca ciupercile după ploaie un șir de instituții noi, nestatale: universități, colegii etc. Această tendință este salutabilă, dar un lucru strică: democrația în învățământ e orientată într-un fel, spre anarhie. Cred că e spus oarecum eufemistic, deoarece în unele instituții private sunt promovate idei străine de cursul spre independență și suveranitate a Republicii Moldova. La acest capitol situația nu este satisfăcătoare nici în unele instituții similare de stat. În legătură cu învățământul universitar privat ne putem exprima cu toată responsabilitatea – în o bună parte din instituțiile de acest gen are loc o profanare evidentă a procesului de pregătire a specialiștilor. Acest lucru se face simțit mai ales în planurile de studii, calitatea învățământului, relațiile profesor-student, etc. Lipsește complet un sistem de control și de ajustare a acestor instituții din partea statului. Este absolut necesar ca pe viitor aceste instituții să fie supuse unui control riguros din partea statului. În aceeași ordine de idei ținem să subliniem că învățământul privat,

admis de legislația în vigoare, constituie o parte componentă a sistemului de învățământ al statului, din care cauză el trebuie să corespundă politicii educaționale promovate de către stat.

Un paradox al timpului nostru constă și în faptul că unele instituții private au început să elibereze în 1996-1997 foștilor absolvenți ai școlii medii de 11 ani, diplome de licență după patru ani de studii în instituția superioară, fapt ce duce la încălcarea Conceptului învățământului, a Legii învățământului, a oricăror norme morale. E o realitate ce lovește în imaginea țării pe arena internațională, împiedică, stopează procesul de afirmare a statutului nostru în sistemul relațiilor universitare internaționale.

Aceste și multe alte fenomene negative, proprii la momentul actual unor instituții private, trebuie să fie înlăturate de către comisiile Departamentului de acreditare. Altminteri nu poate fi eliberată diploma de licență sub egida Ministerului Învățământului, Tineretului și Sportului al Republicii Moldova.

Avem convingerea că, din considerentele menționate, procesul de acreditare trebuie să-i fie supuse, mai întâi instituțiile private, iar mai apoi – și cele de stat.

În al cincilea rând, considerăm deosebit de important concordarea de către Departamentul de acreditare a conținutului învățământului superior cu legile învățământului și Acreditării la capitol **învățământ superior de stat și învățământ superior privat și de alternativă**.

Experiența acumulată ne dovedește că este nevoie de a face o delimitare urgentă a învățământului universitar de stat și învățământul universitar privat. Am mai scris despre aceasta și cu alte ocazii. M-am întrebat și am adresat întrebarea: unde ia sfârșit învățământul universitar de stat și unde începe cel privat? Avem noi astăzi oare instituții universitare completamente de stat? Adică să fie integrale ale statului. După părerea noastră, atare instituții nu există. Vom încerca să argumentăm.

a) Nici una din instituțiile universitare de stat în funcțiune nu pregătește specialiști doar pe baza mijloacelor bugetare. Majoritatea lor înmatriculează grupe academice pe bază de contract, numărul studenților din atare grupe e de 2-3 ori mai mare decât al celor asigurați din buget. Deci, fiți de acord, o astfel de instituție nu mai poate fi calificată drept instituție de stat.

De facto, acestea sunt deja niște instituții mixte. O atare categorisire ar fi mai corectă. Este necesar de a schimba statutul juridic al instituțiilor în cauză!

Mai mult ca atât, numărul de studenți din aceste instituții depășește de câteva ori capacitatea blocurilor de studii, încălcându-se astfel normele sanitare.

Comisiile create de către Departamentul de acreditare trebui să țină cont nu doar de existența blocurilor de studii, dar și să analizeze concret în ce măsură aceste blocuri de studii corespund numărului de studenți și cerințelor sanitare reale, nu a celor inventate. Limpezirea acestor lucruri nu cere mari eforturi.

b) În această ordine de idei apare și o altă fațetă specifică perioadei de tranziție – e vorba de așa zisele „universități de buzunar”, cum le-a caracterizat academicianul Victor Borșevici. „Universitățile de buzunar”, care se prezintă drept independente, de fapt nu sunt în stare să existe; aici sunt comasate grupele de studenți, înmatriculați în bază de contract – este utilizată proprietatea statului în interese meschine de grup.

Comisia respectivă a Departamentului de acreditare este obligată să apeleze în acest caz la serviciile Departamentului de Revizie și Control al Ministerului de Finanțe, la Curtea de Conturi, precum și la alte instituții abilitate cu controlul relațiilor financiare, să pătrundă în esența problemei? Dacă dorim cu adevărat o concurență sănătoasă, apoi trebuie să fie o concurență reală, nu una imaginară. Cum se poate ca instituția de învățământ, cu certificatul eliberat de Palata de înregistrare a Ministerului Justiției, cu licență de activitate, cu cont sau subcont la bancă – să înmatriculeze studenți cărora li se eliberează carnet de student și diplomă de licență la o altă instituție de stat? Ce se întâmplă cu noi? Cum de nu observă revizorii că același profesor primește concomitent salariu pentru aceeași oră academică de la trei instituții, de la o instituție de stat și de la două particulare?

Nu am avea de obiectat, dacă aceste „universități de buzunar” ar exista separat, ar avea corp didactic propriu. Poftim, e normal. Dar să nu se speculeze cu patrimoniul statului. Să nu fie pătată imaginea acestui stat, dacă cu adevărat dorim prosperarea Republicii Moldova.

Prin urmare, Departamentul de acreditare este obligat să țină la control și acest capitol, cu atât mai mult că acesta o cere și Legea Acreditării (Capitolul III, art. 7, punctul 10)

c) Deci, dacă instituțiile de stat înmatriculează studenți pe bază de contract, numărul cărora depășește cu mult baremul celor admiși la studii cu finanțare de la buget, apoi aceste instituții trebuie trecute în categoria celor private. Și invers, dacă cele private ori de alternativă izbutesc să înmatriculeze peste 50% din numărul studenților în mod gratuit – să fie trecute la categoria instituțiilor de stat. Îmi dau seama că este un fenomen complicat, dar el e dictat de realitățile bazate pe concurență. Adesea oponenții încearcă să aducă exemple din practica țărilor vecine. De ce să nu amintim, în acest caz, de cele ce se petrec în Rusia, unde instituțiile bugetare risipitoare pur și simplu sunt declarate falimentare. O asemenea politică trebuie considerată corectă. Căci, dacă dorim să avem un stat puternic e nevoie nu numai să luăm, ci și să mai aducem, să ajutăm cu ceva acest tânăr stat! De ce responsabilii de la Ministerul Economiei și Reformelor nu spun adevărul că până și în condițiile sărăciei noastre, Guvernul Republicii Moldova acordă totuși de 1,5 ori mai multe mijloace sistemului de studii, decât orice alt guvern din țările CSI? Alta este realitatea. Gestionarea rămâne anapoda.

d) Până la adoptarea Legii Acreditării, anumite forțe încercau să vehiculeze idea cum că instituțiile de stat sunt deja acreditate, deoarece au fost create prin hotărâre de Guvern. Însă când erau aduse argumente, că și unele instituții private sunt create tot prin decizie de Guvern, urmau imediat reacții negative.

e) Dacă dorim să avem specialiști competitivi în sec. XXI, acreditarea instituției superioare – atât a celei private, cât și a celei de stat – trebuie să fie efectuată pe facultăți și apoi pe instituție. Doar numai în acest mod vom putea ajuta tânăra generație să fie amplasată în câmpul muncii – prin pregătirea profesională corespunzătoare, ce ar satisface exigențele angajării prin concurs. Patronul va decide pe cine să-l angajeze.

f) Credem că după încheierea procesului de acreditare a instituțiilor de stat, ar putea să apară problema actuală, de fapt și acum, privitor la reorganizarea învățământului universitar de stat conform modelului Sorbonei și altor centre universitare. Devine o necesitate concentrarea tuturor instituțiilor de stat sub egida, să zicem, a Universității Centrale de Stat – divizată în departamente specializate pe domenii și filiale.

Conform calculelor noastre preliminare, reducerea aparatului de conducere la aceste unități de învățământ ar micșora cheltuielile suportate de învățământul de stat cu cel puțin, 30%. Comentariile ar fi de prisos.

g) În unele instituții de stat sunt deschise nejustificat catedre la comanda anumitor cadre didactice ori științifice, fapt ce duc iarăși la risipă și epuizare a bugetului statului. De asemenea, se fac schimbări și tergiversări în planurile de studii, vehiculându-se cu cifre și modele neverificate, apelându-se în mod arbitrar la practica unui sau altui stat, numai pentru a păstra componența de altădată a corpului didactic.

h) Sunt aduse daune materiale și financiare statului din care cauză au de suferit colectivele de muncă ale unităților respective.

Toate aceste fenomene specifice instituțiilor universitare de stat trebuie luate în considerație la aplicarea procedurii acreditării.

În al șaselea rând. Legea acreditării stipulează doar controlul asupra capacității de funcționare a instituției de învățământ în domeniile principale. Însă majoritatea instituțiilor de stat (inclusiv cel de profil), cât și cele private, nu dispun de Autorizația sanitară de funcționare, Autorizația serviciului de pompieri etc. care sunt obligatorii pentru oricare persoană juridică. Ignorarea prezenței acestor acte pot avea urmări imprevizibile nu numai pentru instituția supusă acreditării, ci și pentru țară.

De aceea considerăm ca Departamentul în cauză să poarte în mod obligatoriu responsabilitate și la acest capitol. Prevederile sus amintite nu pot fi ignorate.

În al șaptelea rând. Oricât ar scrie oricât ar vorbi mass-media, reprezentanții unei sau altei instituții despre autoritatea sa pe arena internațională, totuși calitatea produsului finit – pregătirea specialistului – rămâne a fi piatra de temelie a tuturor universităților. De aceea, Departamentul abilitat cu problemele acreditării urmează să elaboreze criteriile de apreciere anuală a instituțiilor de

învățământ, eșalonându-le conform obolului concret, dar nu imaginar, adus la pregătirea specialiștilor din economia națională și cultură, ocrotirea sănătății, etc.

În această ordine de idei, se cere instituirea de către Departamentul de acreditare a unei comisii de stat unice de apreciere a cunoștințelor absolvenților la examenele de absolvire (licență). La ora actuală, toate instituțiile de învățământ – statale și private – sunt egalate dat fiind că nici una din ele nu a fost supusă procesului de acreditare națională, cum o cere art. 37 al Legii Învățământului și art. 1 al Legii Acreditării, ar fi corect să se creeze o comisie a Ministerului Învățământului, Tineretului și Sportului conform cerințelor art. 7, punctul 7 al Legii Acreditării. În acest mod, ar fi evitate toate dubiile și comentariile caustice ori apelările false la opinia publică.

Numai o Comisie mixtă ce ar analiza situația în aspect comparativ, va pune capăt dezvățului artificial la acest capitol.

În al optulea rând, trebuie păstrate și dezvoltate elementele de inovație ale unor rectori, care caută singuri soluții de redresare și, aidoma unor organizații de binefacere, contribuie la anumite înlesniri pentru corpul profesoral și studentesc. În alte cazuri, tot mai activ sunt atrase diverse fundații științifice internaționale, cu sprijinul cărora se dezvoltă într-o anumită măsură baza materială. Drept un exemplu elocvent în această privință ar putea fi numit rectorul Universității Tehnice– academicianul Ion Bostan.

În al noulea rând, un mare pericol pentru potențialul de mâine a țării îl constituie activitatea multiplelor filiale ale unor instituții străine, înregistrate la Bălți, Soroca, Râbnița, Chișinău etc. De altfel aceste filiale nu numai că activează clandestin, dar, prin politica lor, necontrolată de Ministerul Învățământului, Tineretului și Sportului, aduc prejudicii procesului de instruire și educație. Altfel spus, aceste filiale constituie o mină cu efect întârziat.

În lupta pentru interzicerea activității unor atare instituții, Departamentul de acreditare va izbândi doar cu ajutorul Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Justiției și Ministerului Afacerilor Externe...

În al zecelea rând, Departamentul de acreditare va purcede inevitabil la adoptarea de decizii cu titlul de excepție. La acest capitol se vor referi instituțiile subordonate concomitent Ministerului Învățământului, Tineretului și Sportului și Ministerului Culturii.

În al unsprezecelea rând, probabil cu titlul de excepție, va fi acreditată și Universitatea din Comrat. Aici rolul decisiv îl va avea factorul politic.

În al doisprezecelea rând, se cere ca Departamentul de acreditare să pună capăt existenței învățământului superior ramural, când diferite ministere sau departamente de stat pregătesc, fără de nici un control, specialiști cu studii superioare. În Republica Moldova, conform Constituției și Legii Învățământului, trebuie să fie recunoscut un singur organ abilitat cu promovarea politicii educaționale în stat – Ministerul Învățământului, Tineretului și Sportului.

Așadar, din cele expuse rezultă o singură concluzie: pentru a corespunde cerințelor Constituției și Legilor Învățământului și Acreditării (dacă ținem să pregătim specialiști competitivi pe piața națională și cea internațională) este important ca mecanismul procesului de acreditare să nu rămână doar un mit, ci să fie un fenomen real – demn de exemplu pentru contemporani și apreciat de urmași.

Moldova Suverană,
Sîmbătă, 16 mai 1998

IV. Conceptul de general și particular în învățământul Moldovei.

Analiza retrospectivă a calității învățământului mondial demonstrează că procesul de instruire a evaluat de la țară la țară și de la epocă la epocă, în funcție de nivelul tehnico-științific, care a determinat apariția (sau prăbușirea) unor structuri socio-economice și regimuri politice.

Astfel, de exemplu, descoperirea hârtiei a atras după sine nu atât apariția industriei poligrafice, cât a dus la evidențierea învățământului într-o structură de bază a societății, de nivelul căreia a depins capacitățile statului în general, fapt ce a produs schimbări fundamentale în toate domeniile de activitate ale societății: economic, social, cultural, politic, juridic, spiritual, etc.

Apariția prafului de pușcă în Europa a contribuit la transformări radicale în tehnica, strategia și tactica războaielor. Drept rezultat, în unele state apar noi structuri militaro - politice care schimbă din temelie conținutul relațiilor economice, sociale și politice în lumea întreagă.

Descoperirile științifice din sec. XIX și aprofundarea învățământului umanitar a influențat cardinal mișcările de eliberare națională și de afirmare a statelor contemporane. Totodată, este reluată lupta pentru reîmpărțirea lumii deja împărțite.

Succesele din domeniul cercetării moleculei, atomului, cosmosului au favorizat apariția multiplelor sisteme de învățământ adesea diametral opuse, rezultatele cărora au fost folosite plener în afirmarea unor structuri politice necunoscute până atunci de tipul regimurilor totalitare comuniste și fasciste.

Un rol important joacă învățământul și știința la finele sec. XX. Anume datorită acestora s-a produs fenomenul global de democratizare a societății umane, de lansare de către statele avansate ca Japonia, SUA, Germania, Anglia etc. a ultimelor tehnologii care au drept scop transformarea mentalității omului și a culturii spirituale într-un factor determinant al dezvoltării umanității. Este inutil să aducem aici drept argument politica progresivă promovată de niponi, începând cu anii '60, în domeniul învățământului și științei, fapt care i-a plasat într-o perioadă foarte scurtă în rândul celor mai dezvoltate state.

Starea actuală a învățământului și științei din țările dezvoltate reprezintă un fundament trainic pentru civilizația secolului XXI pe o treaptă calitativ superioară care va îmbina organic universalul și particularul națiunilor.

În acest context, menținerea Republicii Moldova ca structură politică independentă și subiect internațional distinct, va fi determinată fără îndoială de reușita implementării în practică a celor mai evoluatelor forme și tehnologii ale învățământului contemporan și dezvoltarea lor creatoare în baza experienței mondiale și a tradițiilor naționale. Or, « produsul final » al învățământului și științei din țara noastră va fi prețuit cu adevărat numai pentru uzul peții interne, dar și pentru necesitățile celei mondiale.

Cercetările metodologice contemporane cristalizează un concept calitativ nou al învățământului în plan mondial, de care deja se ține cont în multe școli de pe glob, în special din țările asociate de Consiliul Europei și la alte organisme internaționale.

Republica Moldova, aidoma altor țări din Europa de Răsărit, ca Rusia, Ucraina, România etc. trece prin fenomene similare ca formă și conținut, fenomene ce ridică în domeniul învățământului probleme identice. În legătură cu aceasta, experiența și elaborările teoretice din aceste state prezintă pentru noi un interes deosebit. La acest capitol pot fi menționate studiile unor savanți de prestigiu ca D. Steiner, M. Frazer, B. Mitin, I. Bolotin, P. Kapița, M. Rudchevici, V. Rahmanin etc. care au propus modele noi pentru învățământul superior din Europa. În revistele de specialitate din ultimii ani (anuarul UNESCO, CEPES – București, Alma Mater – Moscova etc.) acești prestigioși savanți au publicat mai multe studii privind problemele învățământului universitar în care au expus idei fundamentale, valabile și pentru țara noastră. Anume aceste studii prestigioase au servit drept reper pentru formularea de către noi a unor idei privind dezvoltarea învățământului

universitar din Moldova, exprimate în parte deja în articolele noastre publicate la acest capitol, inclusiv prin folosirea integrală a unor pasaje importante de la acești autori.

În conformitate cu ideile sugerate anterior, putem constata că o mișcare veritabilă spre viitorul universitar nu poate avea loc fără analiza prezentului acestui învățământ. Pe de altă parte, prezentul și viitorul învățământului poate fi conceput doar prin unitatea dialectică dintre general și particular.

1. Învățământul Moldovei: prezent.

General.

I. În fond, învățământul din Republica Moldova se deosebește puțin de sistemele similare din statele postsovietice. La baza instruirii din țara noastră se află sistemul administrativ de comandă. Nu se ține cont de realitățile economiei de piață, dar, ca și în epoca precedentă, învățământul preuniversitar constituie o reminiscență a vechii mentalități. Pregătirea cadrelor are loc la comanda de stat prin dirijarea de către Ministerul Economiei și Reformelor, fără a se ține cont de existența multiplelor sectoare din economia națională cu statut juridic divers. Astfel, mijloacele financiare de la bugetul statului se epuizează fără nici un control specific perioadei de tranziție. De fapt, are loc o folosire camuflată a patrimoniului statului de către forțe tenebre.

II. Ca și în alte state post sovietice, se încearcă utilizarea sistemului de învățământ în scopurile acumulării de capital. Învățământul este transformat de către anumite forțe în mijloc de îmbogățire. Realitatea occidentală de dovedește cu lux de amănunte că învățământul niciodată n-a servit drept sursă de profit. Dimpotrivă, în toate timpurile sistemul de studii s-a bazat atât pe susținerea din partea statului, cât și pe surse extrabugetare. De aceea, fenomenul negativ cunoscut în învățământul universitar constituie un proces temporar, propriu perioadei de tranziție. Aceasta nu înseamnă că în sistemul de studii nu poate exista sectorul privat. Mai mult decât atât, el trebuie să existe, așa cum o cere legea concurenței. Dar nimeni nu are dreptul să profaneze învățământul, cum se mai întâmplă cu unele instituții.

III. În Republica Moldova legislația prevede alocarea a 7 procente din venitul național, în timp ce în unele țări vecine, cum e de exemplu România, sunt alocate în aceste scopuri 4 procente, în Bulgaria – 5,2 procente etc. Cu toate că în țările nominalizate, dar și în altele, situația financiară și materială din învățământ nu este mai bună, aceste țări reușesc cu mijloace mai mici la cap de locuitor să realizeze practic politica de instruire a statului, pe când în Republica Moldova din cauza gestiunii sub orice nivel, au loc diverse greve și demonstrații de protest. Suntem de părere că acest fenomen este cauzat de gestionarea insuficientă a sistemului de învățământ la nivel național. Am menționat în repetate rânduri că folosind sursele financiare actuale alocate pentru învățământ, este posibil, în cadrul unui control riguros al patrimoniului național și surselor financiare alocate lui, să fie soluționat programul minimum la acest capitol.

IV. În ultimii ani în Republica Moldova, ca și în alte țări din fostul lagăr socialist, se observă o tendință de europenizare a învățământului, însă realitatea este departe de sistemul european. Lipsesc un concept bine definit. Europenizarea se produce spontan, ne sistematic și haotic. Calitatea învățământului nu depășește cu nimic nivelul anului 1985. Mai mult ca atât, pe unele poziții urmărim chiar o descreștere.

Această situație dificilă este discutată pe larg în publicațiile de specialitate din Rusia, Ucraina, România și din alte state vecine. Se discută, se fac propuneri, de multe ori originale, dar care român, de regulă, fără urmări practice. Se constată o rămânere în urmă a sistemului de învățământ de realitățile din cadrul general economic.

V. Cu toate că cadrul social economic și cel juridic din țările Europei Centrale și de Est nu lasă nici o posibilitate pentru o revenire la trecut, promotorii sistemelor de studii din aceste țări, de regulă, nu văd altă ieșire din situație decât bugetul statului. Când oponenții acestora încearcă să aducă drept exemple relațiile din SUA, Japonia etc. drept exemple pentru țările postsocialiste, inclusiv pentru Republica Moldova, reacția negativă survine momentan, încercând a se aduce contra-argumente de felul cum că nivelul de dezvoltare al Occidentului și al țării noastre sânt situate la poluri opuse, din care cauză modelele respective nu pot fi aplicate cu succes. Cu alte cuvinte, prin intermediul diferitor sofisme se încearcă a păstra sub orice formă modelele vechi doar puțin șlefuite în condițiile noi.

VI. Modelul sistemului de învățământ de până la 1985 persistă integral – instituții preuniversitare, universitare și postuniversitare. Sânt schimbate doar formele de învățământ, pe când conținutul rămâne de fapt același, de altădată. Important este că în toate statele postsocialiste, ca de altfel și în Republica Moldova, au fost adoptate legi care vizează învățământul. De menționat că legislațiile sus-amintite au fost armonizate cu cerințele Consiliului Europei, ținându-se cont de epoca de tranziție. Doar numai în Polonia, Cehia, Slovacia și Ungaria se observă o anumită apropiere de cerințele legislației în vigoare, în timp ce în alte state postsovietice, precum e și Republica Moldova, există un decalaj impunător între situația de pe teren și cea din legislație.

VII. În majoritatea statelor amintite învățământul și știința de fapt sânt separate, datorită practicării în continuare a modelului vechi sovietic instituit de partidul comunist, care avea cu totul alte scopuri decât grija pentru dezvoltarea universitară clasică. Ultimele transformări din Ucraina, Țările Baltice, Polonia, Cehia și Ungaria pot servi drept exemple și pentru Republica Moldova. Există speranța că noua conducere a țării prin intermediul Ministerului Educației și Științei va readuce la firesc rolul și locul învățământului în societate.

Particular

I. Sistemul sovietic care a dominat toate nivelurile învățământului din Republica Moldova până la 1989 avea drept obiectiv de bază modelarea “arhetipului” homo sovieticus. Un rol impunător în acest sens revenea pedagogilor și savanților de altă etnie, decât cei locali. După proclamarea independenței începe procesul de migrare a intelectualilor și pedagogilor nemoldoveni. Astfel, în Republica Moldova se repetă, dar în alte condiții, fenomenul deja cunoscut la 1940, numai că în direcția opusă, consecințele fiind însă aceleași pentru sistemul de învățământ: lipsirea școlii de toate nivelurile de o bună parte din cele mai calificate cadre de pedagogie și savanți.

II. Degradarea școlii sovietice, care a avut multe laturi pozitive apreciate de altfel în Occident, s-a răsfrânt negativ asupra calității învățământului de toate nivelurile în Republica Moldova. Practic este lichidată baza de reciclare și perfecționare a cadrelor didactice și științifice în cele mai prestigioase centre de profil din Europa de Răsărit.

Structurile de resort create în noul stat suveran, nu avea încă experiența respectivă, fapt ce a avut repercusiuni asupra nivelului de perfecționare și pregătire a specialiștilor care asigură viabilitatea sistemului de studii. Din cauza dorinței de a se manifesta noile organe independente au exagerat, iar uneori chiar au prejudiciat gradul de perfecționare și în special de pregătire a tinerei generații capabile să asigure prosperarea țării.

III. Tendința de afirmare cu orice preț a tânărului stat, de rând cu efectele pozitive, a avut și unele efecte negative asupra unor verigi și structuri din învățământul țării. Prin deciziile diferitor instanțe, neconcordate și de mute ori arbitrar, apar ca ciupercile după ploaie un șir de instituții noi ca formă, dar lipsite de conținut, în cel mai bun caz cu o esență depășită. Apar gimnaziile, liceele, colegiile, universitățile, academiile care, de regulă, nu corespund nici pe departe cerințelor legislației în vigoare. Unele dintre ele atentează prin politica educațională promovată, la suveranitatea și viitorul țării. Cu concursul tacit al anumitor structuri guvernamentale își fac apariția unități educaționale ale altor state, existența cărora este interzisă prin Constituția RM și legile în vigoare. O situație analogă nu întâlnim în alte țări postsovietice, cu atât mai mult în cele central-europene.

IV. Pentru etapa actuală este specific și faptul promovării de către unele instituții nou create a unor modele de studii care duc spre profanarea reformei propriuzise a învățământului. În acest sens se poate menționa pregătirea pe bază de 11 clase a specialiștilor în 4 ani universitari de către aceste instituții.

Se pare că compromiterea procesului de învățământ reprezintă o politică bine gândită, realizată intenționat cu concursul anumitor structuri, pentru a discredita autoritatea și imaginea unor instituții recunoscute și deja afirmate. Or, cum poate fi calificat faptul eliberării licențelor pe activitate unor pseudouniversități ca “Universitatea Internațională de Drept și Economie”, “Universitatea Europeană”, “Universitatea Interacademia”, etc.? Asemenea “instituții” n-au nici un drept moral sau legal de a se numi universități odată ce ele nu dispun de cadre didactice proprii, edificii, biblioteci, alte atribute obligatorii pentru școala superioară.

V. Este necesar ca și în Republica Moldova să fie strict delimitat învățământul de stat și particular, conform Constituției și legilor în vigoare. Perioada “copilăriei învățământului” din epoca tranziției a

rămas în urmă. Situația din învățământ nu mai poate fi tolerată. Nici într-o țară din Europa Centrală și de Est, cu atât mai mult din Occident, nu este admisă activitatea unor instituții private în cadrul universităților de stat, așa cum se practică pe larg în ultimii ani în Republica Moldova, unde există o puternică concreștere a instituțiilor cu capital privat cu cel de stat, fapt ce duce la parazitarea celor dintâi care nu sânt altceva decât universități de “buzunar” ale unor demnitarî cointeresați în subminarea și prăbușirea definitivă a învățământului de stat și luarea sub control a patrimoniului statului. Aici se urmărește și eventuala posibilitate de a pregăti “oamenii săi” în structurile de stat.

VI. O particularitate specifică învățământului din Republica Moldova reprezintă intoleranța unor instituții universitare de stat și a unor ministere de resort față de elementele novatoare și față de concurența sănătoasă din învățământ, consfințită prin Constituție și legile în vigoare. Frica de a pierde monopolul și eventuala activitate în condițiile unei concurențe rigide i-a determinat pe aceștia să declanșeze adevărate cruciade împotriva unor lăstari fragezi, dar foarte viabili din învățământ. Asemenea practici sânt lipsite de perspective și contravin politicii de promovare a adevăratelor valori susținute de instituțiile europene și alte organisme internaționale.

2. Învățământul Moldovei: viitor.

General

I. Antrenarea Republicii Moldova în organismele europene impune Ministerul Educației și Științei să aprofundeze procesul de europenizare a învățământului. În această ordine de idei se cere ca promotorul politicii educaționale a statului – ministerul de resort – să armonizeze programele și planurile de studii la toate nivelurile cu cerințele Consiliului Europei și ale altor instituții de rang european. Procesul de studii urmează a fi departinizat, adică liceele, colegiile, universitățile să nu fie implicate în manifestațiile politice ale unor sau altor mișcări și partide politice. Or, în acest caz procesul educațional va trebui să realizeze în toate instituțiile (de stat și private) o singură politică oficială a statului.

De menționat că sistemul de învățământ urmează să promoveze politica educațională oficială de stat, armonizând-o cu standardele educaționale ale structurilor europene. Important este ca particularitățile general europene din învățământ să nu fie absolutizate și preluate mecanic: altfel zis, cultivând ideea europenismului să fie păstrate tradițiile naționale și principiile suveranității și independenței.

II. Procesul de democratizare, caracteristic statelor occidentale, nu este trecut cu vederea nici în Republica Moldova. De aceea, acest fenomen dominant în Occident și preluat cu succes de organismele internaționale trebuie să influențeze și calitatea învățământului din Moldova. Prin urmare, de rând cu europenizarea continuă procesul de studii urmează a fi internaționalizat. Se are în vedere cultivarea toleranței etnice, rasiale, religioase, ideologice și sociale, neadmiterea sub nici o formă a ideilor fasciste, șovine și extremiste.

III. Europenizarea și internaționalizarea procesului de studii presupune atașarea sistemului de învățământ din Republica Moldova la valorile general-umane prin intermediul cunoașterii limbilor moderne de circulație internațională – engleza, franceza, germana, spaniola și rusa, precum și a posedării tehnologiilor avansate în domeniul tehnicii de calcul, inclusiv a rețelei internaționale de comunicare INTERNET.

IV. Pentru a atinge nivelul sistemului de studii al țărilor avansate nu poate fi ignorată experiența statelor care după mărimea teritoriului sau a populației sânt similare cu Republica Moldova – Belgia, Elveția, Olanda, Finlanda etc., încadrate demult în procesul de europenizare și internaționalizare. Deși utilizează în acest scop impunătoare surse financiare din bugetul național, venitul net, obținut de țările nominalizate în parte tocmai grație proceselor de europenizare și internaționalizare, constituie în medie circa 40 procente din venitul național brut.

Particular.

I. Experiența acumulată în cei 9 ani de independență și antrenarea țării în organismele europene și internaționale ne impune să aprofundăm prin învățământ procesul de ameliorare a relațiilor interetnice și de depășirea tendințelor separatiste străine civilizației sec. XXI.

II. Avansarea sistemului de învățământ trebuie să decurgă concomitent cu păstrarea și dezvoltarea tradițiilor seculare ale poporului care au dat nume țării Republica Moldova.

Europeanizarea, internaționalizarea și urbanizarea constituie în același timp factorii prielnici pentru viitorul învățământului din Republica Moldova, dar și un mare pericol, care pot să submineze statalitatea și să ducă la pierderea demnității și identității naționale.

III. Urmează a fi elaborat conceptul special care ar avea drept scop studierea și dezvoltarea tradițiilor și culturii naționale în contextul culturii general-europene și al celei mondiale, acordând culturii naționale o calitate deosebită. În acest sens ne poate servi drept exemplu politica educațională de stat din Japonia. Ignorarea acestei realități poate avea urmări fatale pentru țară și națiune.

IV. Realitatea din ultimul timp ne arată că de rând cu Legea Învățământului se cere pregătirea și adoptarea unui cod universitar, care ar reglementa relațiile vieții universitare, interuniversitare, precum și raporturile sistemului universitar național cu cele din Europa și din alte țări dezvoltate, realitate care nu și-a găsit o oglindire suficientă în legislația Republicii Moldova.

Moldova Suverană
Miercuri, 1 iulie 1998.

V. ULIM ÎN MEDICINĂ

Al șaptelea an funcționează cu succes Universitatea Liberă Internațională din Moldova(ULIM), care pregătește specialiști în cele mai diverse domenii inclusiv, Medicina generală, Stomatologie și Farmacie.

Al șaptelea an la Chișinău sunt purtate discuții cu caracter divers adesea chiar calomnios privind oportunitatea studierii medicinei în instituțiile nestatale din Republica Moldova, și în special la ULIM. În toial acestor discuții unele cercuri cointeresate din Medicina de stat a Republicii moldova au manifestat o intoleranță agresivă față de noile tendințe din învățământul medical din țară, ajungând până la cele mai iresponsabile afirmații, calificând activitatea ULIM-ului în direcția pregătirii cadrelor medicale nici mai mult, nici mai puțin drept activitate criminală.

În cei șapte ani, Departamentul Medicină al ULIM a izbutit să se afirme, și să-și spună un cuvânt propriu. Credem însă, că a sosit timpul pentru a încerca să elucidăm starea reală de lucruri în domeniul medicinei din țară și de peste hotare, și să apreciem la justa valoare rolul real al Medicinii de la ULIM în viața societății și a determina locul noii instituții de învățământ în medicina universitară din Republica Moldova.

Învățământul universitar medical de tip ULIM peste hotare

Printre cercurile medicale din Republica Moldova de la 1994 încoace s-a încetățenit o idee fixă conform căreia în practica mondială învățământul universitar medical de tipul celui profesat la ULIM nu există, iar permiterea acestui sistem de învățământ în RM ar reprezenta o încălcare a normelor învățământului medical internațional. Este foarte regretabil că această afirmație a fost repetată în anumite condiții și de către unii demnitari din fosta conducere a Republicii Moldova, care prin inspirația fostei conduceri a Ministerului Sănătății au comis greșeli grave prin care se impunea o idee falsă potrivit căreia ULIM-ul pregătește medici-potențiali criminali. Aceste insinuări erau făcute cu referire la o oarecare experiență internațională. Cu regret, legislația Republicii Moldova nu prevede tragerea la răspundere a autorilor declarațiilor publice prin care intenționat se informează tendențios opinia publică. Constatând aceste lucruri, să încercăm totuși a pătrunde în esența pregătirii medicale de peste hotare.

Sistemul de învățământ medical universitar de peste hotare, precum și întregul sistem de studii, diferă de la stat la stat, în funcție de nivelul social-economic, cultural, științifico-tehnologic, politic, tradiții, caracterul etnic, etc. Cel mai dezvoltat sistem de învățământ medical universitar nestatal, similar cu cel de la ULIM este răspândit în SUA, Anglia, Japonia, Spania, Portugalia, etc. De menționat că învățământul medical universitar nestatal se află mereu într-o dinamică de care de fapt depinde stabilitatea învățământului ca structură în statele respective, dat fiind faptul că medicina are implicații sociale foarte profunde.

Este cunoscut faptul că în majoritatea statelor lumii, în cadrul universităților private o pondere deosebită revine învățământului universitar medical.

Această situație a fost remarcată și la Conferința internațională sub egida UNESCO de la Paris de la 5-9 octombrie 1998 în domeniul problemelor învățământului universitar mondial, la care subsemnatul a participat în calitate de delegat din partea RM.

În SUA, din cele de circa 50 mai prestigioase centre universitare - 26 dintre ele sunt private și conțin facultăți de Medicină și Stomatologie. Printre ele: Universitățile Rociester, Harvard, Oxford, Universitatea catolică din Memfis, etc. Costul studiilor la facultățile de medicină în instituțiile private prestigioase oscilează în mediu între 40-60 mii dolari anual. La facultățile de Medicină din Rociester, Harvard, Oxford, plata pentru studii constituie 65 mii dolari pentru un an de studii. În procesul de studii studentul nu este limitat în timp: el poate studia șase ani, dar poate termina studiile și în trei ani. Cu alte cuvinte, perioada academică nu corespunde tot timpul perioadei anului de studii. Studentul poate să se înscrie la atâtea cursuri, cât este capabil să însușească în timpul unui semestru. Este important respectarea continuității planului de studii. În toate universitățile americane cu facultăți de medicină, inclusiv cele private, sunt folosite mai multe programe de studii, inclusiv cele alternative, pentru studenți cu un nivel divers de pregătire și

cunoștințe. Reușita studentului este cunoscută doar decanului și profesorului. Ea constituie o taină a studentului. În caz de divulgarea notei vinovatul este pedepsit conform legilor americane. Sunt multe alte criterii și forme de apreciere a cunoștințelor studentului, care ar urma să fie studiate și aplicate creator la realitățile RM, pentru a înlătura fenomenele negative caracteristice pentru sistemul universitar de la noi, cu preponderență la capitolul relația student-profesor.

În Japonia, instituțiile superioare cu statut universitar privat constituie circa 72 procente din numărul total. Din cele 465 universități, 95 sunt naționale, 36 locale și 334 private. De remarcă, că statul japonez asigură finanțarea sectorului privat de învățământ superior în volum de 30 procente, iar facultățile de medicină private beneficiază de finanțare din partea statului în volum de 50 procente. De altfel, aceeași situație o întâlnim și în sistemul învățământului universitar medical american.

În Belgia, care după teritoriu este echivalentă Republicii Moldova, există 17 universități, dintre care 6 universități sunt de stat și 11 private. Două treimi din toți studenții Belgiei își fac studiile în universitățile nestatale și doar o treime în cele de stat. Printre cele mai prestigioase și mari universități din Belgia sunt: Universitatea Liberă din Bruxelles (francofonă) și Universitatea Liberă din Bruxelles (flamandă), de asemenea private și cu facultăți de medicină, dar care sunt finanțate în cea mai mare măsură din bugetul statului, prima în volum de 80 procente, iar cea de-a doua în volum de 90 procente.

În Italia, există 50 instituții superioare de învățământ cu statut de universitate, inclusiv 10 universități private, dintre care posedă un departament de medicină.

În Portugalia, raportul instituțiilor statale și celor private constituie 50 la 50 procente. În majoritatea instituțiilor private se profesează și domeniile medicale. În trei din acestea există câte un departament complex de medicină și farmacie ca și la ULIM.

În Spania, sunt 545 universități de stat și 133 cu statut privat sau autonom. Aici de asemenea se practică studii medicale de tip ULIM. Exemple de acest fel pot fi continuate.

După cum reiese din datele prezentate atragem special atenția la faptul că în lumea civilizată staul și organele lui executive nu numai că ocupă o poziție bunăvoitoare față de învățământul universitar medical privat, dar îl sprijină direct și îi acordă mai multe facilități, inclusiv și sprijin financiar de la stat. În această ordine de idei prezintă interes poziția structurilor de stat din RM față de învățământul medical nestatal, sau față de învățământul medical de la ULIM.

Poziția administrației publice din Republica Moldova față de învățământul medical de la ULIM

Autoritățile publice din Republica Moldova chiar din momentul fondării ULIM au ocupat o poziție bunăvoitoare, inclusiv față de ideea pregătirii cadrelor medicale în instituțiile de alternativă. O dovadă a acestei atitudini o reprezintă Hotărârea Guvernului RM nr.676 din 16 octombrie 1992 despre fondarea la Chișinău a ULIM-ului, susținută și avizată pozitiv de către conducerea Ministrului Ocrotirii Sănătății de atunci în frunte cu prof. univ. Gheorghe Ghidirim. Mai mult ca atât, în anii 1992-1993 Ministerul Sănătății s-a angajat să dirijeze activitatea ULIM în domeniul pregătirii cadrelor, materializând această intenție prin ordinul nr.311 de la 22.X.1992, conform căruia au fost determinate măsurile de coordonare a procesului de studii întru pregătirea viitorilor medici în cadrul noii universități. Ordinul nominalizat a pus bazele contractului de colaborare între ULIM și Ministerul Sănătății semnat la 15.01.1993. Acest contract, care de altfel nu este abrogat, reglementează relațiile dintre ULIM, Ministerul Sănătății, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "N.Testișteanu", alte unități medico-curative din republică. Ordinul și contractul numite au dus la semnarea acordului de colaborare dintre ULIM și USMF "N.Testișteanu" din 1.XI.1993, Institutul Oncologic, Institutul de Fiziatrie, alte unități medicale. Concomitent au fost semnate acorduri de colaborare dintre ULIM și Ministerul de Interne, Ministerul Apărării, Ministerul Securității Naționale, Direcția Căilor Ferate, care posedă unități medico-sanitare în cadrul cărora urmau să-și petreacă practica clinică studenții de la ULIM. Conform acestor contracte Universității Libere Internaționale i s-a acordat dreptul de a folosi bazele clinice medicale naționale. ULIM-ul și-a onorat obligațiile contractuale. Actele numite au putere juridică și la etapa actuală, dat fiind faptul

că nu au fost atacate nici într-o instanță judiciară, deși după cum vom observa în continuare Ministerul Sănătății din motive necunoscute, dar lesne de înțeles nu le respectă, ignorându-le total.

Din momentul numirii în funcție de ministru a lui T. Moșneaga Ministerul Sănătății evoluează pe calea conflictului cu legea, care în afară de multe nelegiuiri ignorează în întregime totul ce ține de ULIM.

Din partea ULIM s-a întreprins un șir de măsuri întru reluarea relațiilor normale stipulate în contractele menționate. ULIM s-a adresat de nenumărate ori Ministerului Sănătății și USMF "N. Testițișeanu" cu rugămintea ca acestea să respecte contractele semnate. Spre exemplu, în adresarea rectorului din 3.03.1994 se solicită de la Ministerul Sănătății respectarea contactelor semnate, și aplicarea în practică a dreptului de Baze clinice al ULIM în cadrul Institutului de Oncologie, Institutului de medicină preventivă și curativă, Clinicele de pulmonologie și cardiologie, Spitalul de urgență și altele. Solicitarea ULIM-ului față de Ministerul Sănătății este repetată la 19.09.1994. Tot prin scrisori oficiale au fost informați Președintele RM, Parlamentul și Prim-ministrul RM. Solicitarea este reluată la 26.09.1994, cu adresări în toate instanțele inclusiv la Ministerul Sănătății. Au fost reluate aceste doleanțe de către ULIM în scrisoarea din 10.X.1994 adresată Primului ministru, în scrisoarea din 24.X.1994 adresată Ministrului Sănătății și Ministrului Învățământului, în scrisorile din 05.VI.1995, 14.VI.1995 și 20.VI.1995 adresate Președintelui RM și multe alte adresări. Nenumărate adresări au fost întreprinse și către conducerea USMF "N. Testițișeanu".

Spre marele nostru regret, toate acestea, cu excepția intervențiilor din partea Președintelui RM, au rămas fără de răspuns până în zilele noastre. În schimb, conducerea Ministerului Sănătății, susținută de anumite cercuri medicale și politice cointeresate, a inițiat o adevărată campanie împotriva ULIM-ului, plasându-se astfel pe calea confruntărilor. De aici înainte, politica anti-ULIM capătă un caracter strict organizat fiind dirijată de conducerile Ministerului Sănătății și USMF. Este ticluit un Apel al Senatului USMF, adresat conducerii Republicii Moldova, însoțit de circa 40 de semnături, în care în stilul administrativ de comandă, se cerea interzicerea activității Departamentului Medicină de la ULIM, ignorându-se în modul cel mai grosolan Constituția și alte legi ale RM. Prin intermediul mass-media, radioului și televiziunii sunt organizate mai multe materiale cu același stil și conținut - interzicerea Departamentului Medicină la ULIM, inventându-se cele mai năstrușnice "argumente". S-a ajuns până la aberație, când conducătorii USMF organizează studenții acestei instituții pentru a cere interzicerea activității Departamentului Medicină de la ULIM. La 17 mai 1995 cu concursul direct al conducerii Ministerului Sănătății și USMF este impusă Hotărârea de Guvern cu nr.309, care contravenea legislației în vigoare la acel moment, din motivul că în ea se stipula interzicerea pregătirii cadrelor în domeniul medicinei în instituțiile nestatale. Din momentul semnării de către prim-ministru a acestei hotărâri nelegitime, ziarele subordonate Guvernului au dat publicității și au comentat în mod special această decizie, fapt rar întâlnit în activitatea noastră cotidiană. În același timp radioul și televiziunea au repetat timp de șapte zile această informație. Astfel, se declanșa o adevărată campanie pentru discreditarea ULIM. În același timp, unii demnitari de la Guvern, întru îndeplinirea cât mai grabnică a Hotărârii numite, pe baza dreptului telefonic, fac o serie de încercări pentru curmarea activității ULIM-ului prin trimiterea unor funcționari și polițiști cu scopul de a sigila blocurile de studii. Situația s-a agravat atingând punctul critic. În aceste condiții a intervenit Parlamentul RM, care a format o Comisie parlamentară cu atragerea în componența ei a colaboratorilor Ministerului Sănătății și USMF, comisie care în perioada 22-31 mai 1995 a studiat minuțios starea de lucruri la ULIM în cadrul Departamentului de Medicină, cât și prevederile Hotărârii Guvernului nr.309 din 17 mai 1995. Comisia nominalizată a pregătit un raport prin care a apreciat pozitiv activitatea Departamentului Medicină al ULIM făcând în același timp și un șir de propuneri concrete, menționând că colaboratorii Ministerului Sănătății și USMF au boicotat lucrările Comisiei parlamentare. Toate acestea s-au produs cu puțin timp înainte de adoptarea Legii Învățământului din 21.VII.1995, prin care erau reconfirmate drepturile egale a diferitor forme de învățământ, inclusiv în domeniul medicinei.

Neavând suport legal în activitățile contra ULIM, conducerea Ministerului Sănătății din perioada respectivă, s-a situat pe poziția inducerii în eroare a Guvernului și atragerii în campania anti-ULIM a Ministerului Învățământului. Dat fiind faptul, că Legea Învățământului proclama

foarte clar drepturile instituțiilor de învățământ private, inclusiv în domeniul pregătirii cadrelor cu profil medical, sub presiunea cercurilor cointeresate Guvernul RM prin Hotărârea nr.581 “Cu privire la reglementarea unor genuri de activitate în Republica Moldova” din 17 august 1995, la numai 27 zile de la adoptarea Legii Învățământului, anulează Regulamentul privind acordarea Autorizațiilor pe activitate, și aprobă un nou Regulament, în urma căruia Licența pe activitate a ULIM-ului obținută pe cale legală în anul 1992 este anulată. Este foarte straniu, că Hotărârea menționată a Guvernului după conținutul său practic nu se deosebea de Hotărârea similară a Guvernului din nr.476 din 20.XII.1990 în baza căreia ULIM a obținut Licența pe activitate. Excepție, în noua Hotărâre, au făcut doar unele stipulări, inclusiv acordarea dreptului pentru Ministerul Sănătății de a aviza cererile solicitanților privind profesarea activității de pregătire a cadrelor în domeniul medicinei. Având în vedere acest lucru și luând în considerație faptul că Ministerul Sănătății de luni în șir încerca fără de succes să oprească procesul de pregătire a cadrelor medicale la ULIM, se poate ușor de concluzionat că decizia de Guvern nominalizată, prin care toate organizațiile din Republica Moldova au fost impuse să-și reconfirme Autorizația, a fost adoptată special pentru a scoate ULIM-ul din cadrul legal și a-l impune să se confrunte la modul direct cu Ministerul Sănătății.

Fidel cerințelor legii conducerea ULIM a pregătit pachetul de acte necesare pentru reconfirmarea Autorizației pe activitate, care a fost depus în modul stabilit la Comisia respectivă a Ministerului Învățământului, care la rândul său a făcut mai multe apeluri la conducerea Ministerului Sănătății privind avizarea cererii ULIM pentru activitatea în domeniul medicinei. Din cauza expirării termenului prevăzut de legislație - 3 luni de zile de la adresarea solicitantului, ULIM a fost nevoit să insiste la Ministerul Învățământului în rezolvarea problemei privind cererea de eliberare a autorizației pentru ULIM. Până la urmă, dat fiind, că în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.581 ULIM-ul activa fără licență mai bine de un an de zile, iar Ministerul Sănătății ignora cu perseverență apelurile din partea Ministerului Învățământului privind eliberarea unui aviz (negativ sau pozitiv) asupra cererii din partea ULIM, după o perioadă de 11 luni de zile Comisia de Licențiere a Ministerului Învățământului al RM a eliberat în modul stabilit de legislație Autorizația (Licența) pe activitate în domeniul învățământului, Seria 96, nr.0058, din 21 noiembrie 1996, care confirmă dreptul Universității Libere Internaționale din Moldova de a pregăti cadre în domeniul medicinei și farmaciei.

Dat fiind faptul că tentativa de lipsi ULIM-ul de Autorizație a eșuat, forțele interesate pun în aplicare un alt plan de nimicire a medicinei de la ULIM, care este inițiat cât de straniu nu s-ar părea chiar în ultima zi de aflare în funcție a ministrului Sănătății T.Moșneaga. La 15 ianuarie 1997 a pus pe masa primului ministru demisionat o Hotărâre de Guvern prin care se limita intrarea studenților de la ULIM în bazele clinice plasate în spitalele din Republica Moldova și supuse Ministerului Sănătății. Acestea sunt declarate Baze clinice exclusiv pentru USMF “N.Testimiteanu”. Astfel este creat un nou precedent, folosit cu iscusință în confruntările anti- ULIM.

În primăvara anului 1997, în ajunul concursului de admitere, Ministerul Sănătății și USMF declanșează un nou val de lupte anti-ULIM. Mecanismul nominalizat este dirijat personal de ministru sănătății M.Magdei. Din nou este pusă în alertă mass-media, radioul și televiziunea. În același timp, Ministerul Sănătății organizează ședințe extraordinare ale diferitor organizații medicale obștești din RM pentru a obține un suport al opiniei publice medicale în scopul interzicerii pregătirii cadrelor medicale la ULIM. În cadrul acestor ședințe toate fenomenele negative din medicina Republicii Moldova, inclusiv cele de la USMF sunt puse pe seama ULIM-ului, care pe această cale practic este declarat dușmanul numărul unu al țării și poporului.

În condițiile unui presing total, conducerea de vârf a țării era informată unilateral și tendențios, fiind astfel indusă în eroare. Din această cauză, conducerea ULIM a intervenit în două rânduri cu rugămintea de a crea o Comisie Guvernamentală și de a controla starea reală de lucruri la ULIM. La 5 iunie 1997 Guvernul RM a emis dispoziția nr.201-D, prin care a fost creată o Comisie Guvernamentală din 12 persoane, inclusiv 4 medici de specialitate, pentru efectuarea unui control privind condițiile și calitatea pregătirii medicilor la Departamentul Medicină al ULIM. La propunerea președintelui Comisiei Guvernamentale s-a convenit ca suplimentar să fie cooptați încă 49 specialiști de la alte universități, inclusiv 41 persoane de la USMF “N.Testimiteanu”. Comisia a

activat conform unui plan redactat și completat din timp de către conducerea USMF și ajuns din neatenția autorilor în posesia conducerii ULIM.

Comisia a activat la ULIM mai bine de o lună de zile finalizându-și activitatea cu pregătirea unei Note informative. Activitatea ULIM a fost redată tendențios. S-a menționat în mod special lipsa bazelor clinice. Reieșind din aceste neajunsuri cauzate de chiar Ministerul Sănătății se face propunere pentru Guvernul RM de a stopa pregătirea cadrelor medicale la ULIM.

Dat fiind faptul că în Comisia Guvernamentală au activat și deputați din Parlamentul RM, aceștia au informat Legislativul țării la 25 iulie 1997 despre starea reală de lucruri din ULIM. Parlamentul RM a adoptat Hotărârea nr.1310-XIII “Privind unele măsuri de îmbunătățire a procesului de studii la Universitatea Liberă Internațională din Moldova”. Se cere Ministerului Sănătății să respecte legislația în vigoare și să asigure Departamentul Medicină al ULIM cu Bazele clinice necesare. În aceeași Hotărâre se stipula ca Guvernul până la 1 octombrie 1997 să soluționeze problema în cauză și să informeze Parlamentul despre măsurile întreprinse.

Hotărârea Parlamentului a fost sfidată în modul cel mai grosolan de către conducerea Ministerului Sănătății. Sunt organizate o serie de publicații anti-ULIM, iar la 18.XI.1997 în ziarul Moldova Suverană este strecurată Nota informativă a Comisiei Guvernamentale, prin care este făcută încă o încercare de defăimare a Departamentului Medicină de la ULIM. În același timp conducerea Ministerului Sănătății face presiuni asupra medicilor subordonați în vederea obținerii unui suport social cât mai larg în acțiunile anti-ULIM. Astfel la 21.XI.1997 Ministrul Sănătății emite o dispoziție pentru conducătorii instituțiilor curativ-profilactice din republică prin care sunt obligați ca în timp de 10 zile să pună în discuție în colectivele de muncă mai multe articole cu orientare anti-ULIM publicate în mass-media, iar la 26.XI.1997 era emis un ordin prin care ministrul Sănătății nu numai că n-a îndeplinit Hotărârea Parlamentului din 25 iulie 1997, ci din contra a interzis în modul cel mai categoric accesul studenților de la ULIM în Bazele Clinice ale țării. Mai mult ca atât, în aceeași zi Ministerul Sănătății contrar legislației, face propunerea cu nr.01-8-798 către prim-ministrul RM prin care este inițiat un proiect de hotărâre de Guvern privind suspendarea activității Departamentului Medicină la ULIM. În legătură cu aceasta trebuie de menționat că conducerea Guvernului RM în frunte cu Prim-ministrul Ion Ciubuc nu s-a angajat în aventura propusă de către Ministrul Sănătății. În același timp, dat fiind poziția intransigentă a aceluiași Minister în problema față de ULIM, Guvernul RM n-a fost în stare să realizeze în practică Hotărârea Parlamentului nr.1310-XIII din 25.VII.1997 nici până ziua de astăzi.

În condițiile unei sfidări totale a Constituției și legislației țării Senatul ULIM a fost nevoit să intervină la 2 decembrie 1997 cu un material de răspuns în ziarul “Moldova Suverană”, în care este făcută o analiză minuțioasă a Notei informative a Comisiei Guvernamentale și a fost combătută poziția ei. După eșuarea planurilor anti-ULIM, pe parcursul anului 1998, Ministerul Sănătății n-a încetat să caute noi căi pentru subminarea activității Departamentului Medicină de la ULIM. Până la urmă, după un an de meditații, soluția a fost “găsită”. În conformitate cu acesta s-a preconizat lipsirea ULIM-ului de spitalul Căilor Ferate care servește drept bază clinică a universității. Pentru realizarea acestui vis Ministerul Sănătății spre sfârșitul anului 1998 a demarat un plan monstruos. Folosindu-se de greutățile țării, în scopul lipirii studenților de la ULIM de baza clinică nominalizată, Ministerul indicat a strecurat o Hotărâre de Guvern prin care se prevede sistarea activității Clinicii Căilor Ferate și aruncarea în stradă a lucrătorilor medicali. În aceste condiții Parlamentul a fost nevoit să intervină pentru a căta oară și să aducă din nou lucrurile pe făgașul legislativ. Să fie oare cauzată incapacitatea Ministerului Sănătății de activitatea Departamentului Medicină de la ULIM ?

Pregătirea cadrelor medicale cu studii superioare în viziunea Ministerului Sănătății al RM

Putem constata cu regret, că o castă de profesioniști în domeniu medicinei care cunosc foarte bine realitățile timpului trecut, în virtutea inviolabilității lor, nu doresc să permită în nici un fel promovarea noului și orice element novator ce profesează în afara castei este declarat persoana non grata. Situația aceasta nu este nouă. Chiar pe timpurile URSS, când Comitetul Central al PCUS împreună cu Comitetul Securității de Stat și Sindicatele au creat la Moscova cunoscuta universitate „Дружба Народов” (pe care foarte mulți medici cu prestigiu din Moldova au absolvit-o) cele două

instituții de Medicină din Moscova au opus o rezistență înverșunată. Cât nu este de paradoxal, chiar pe timpurile celea s-a ajuns la încăierare între profesorii centrelor universitare menționate. Studenții erau alungați din auditorii. Și totuși, situația a fost luată sub control de către autoritățile publice, ca mai apoi învățământul medical de la Universitatea „Дружба Народов” să devină cel mai autoritar și mai prestigios din Rusia, îndeosebi în ultimii ani.

Ministerul Sănătății din RM indiferent de coloratura Guvernelor din ultimii opt ani promovează o politică de castă, a unui grup cointerestat, în detrimentul interesului național general, inclusiv în detrimentul Medicinii și al medicilor de rând. Astfel, argumentul cum că în Moldova sunt și vor fi suficiente cadre medicale cu studii superioare nu rezistă nici la o critică. Cităm Anuarul Statistic al RM, editat în 1994, pp.182, 347, 354, în care este fixat că în Moldova numărul de persoane medicale cu studii superioare la 10 mii de locuitori este cel mai mic (39,6) în raport cu 44,0 în Rusia, 43,8 în Ucraina, 41,0 în Belarusi, etc. Cu alte cuvinte, în Republica Moldova nu numai că nu sunt mai multe cadre medicale în comparație cu țările dezvoltate, dar sunt mai puține și în comparație cu țările fostei URSS. Odată cu trecerea la instituirea legală a medicinei de familie și a procedurii de determinare a predilecției pacienților pentru anumiți medici, în temeiul concurenței vor rezista doar cele mai pregătite cadre și timpul va arăta dacă aceștia vor fi studenții de la USMF sau ULIM. Concurența trebuie să aibă un caracter onest și egal.

Altfel, cum poate fi înțeleasă situația, când sunt aduse așa-numitele argumente despre suprasolicitarea pieței cu cadre medicale, iar în realitate USMF sprijinită de Ministerul Sănătății înmatriculează suplimentar tineri contra plată ?. Sau poate cei 28 de studenți care au absolvit facultatea de Medicină Generală la ULIM determină aflul de cadre medicale superioare în RM, sau poate frica de concurență amestecă intereselor de castă.

În baza căror acte normative toate spitalele, clinicele medicale republicane și municipale sunt transformate în baze medicale ale USMF ? Poate odată cu înmatricularea contra plată, USMF a achitat cheltuielile de arendă pentru încăperile folosite suplimentar de la spitalele pe contul Primăriei municipiului Chișinău, altor organe publice, sau trezoreriei de stat? De ce se confundă formele de activitate cu diverse forme de proprietate? De ce sunt susținute și promovate modelele și formele de învățământ medical și superior neadecvate sistemului de învățământ superior din RM ? De ce în planurile de studii disciplinele sunt acordate la interesele anumitor profesori ? Am putea prelungi șirul acesta. Mizăm totuși pe înțelegere și conciliere.

Să ne fie iertată îndrăzneala, dar experiența internațională trebuie să fie folosită rațional și nu exagerat. Cum de lămurit faptul că în fruntea Ministerelor Sănătății din Italia și România sunt juriști de profesie? De ce în fruntea spitalului Misrag Vladah din Ierusalim cu care Ministerul Sănătății, USMF și ULIM au acord de colaborare, se află sociologul Iacov Gil? De ce în fruntea marilor spitale de la Roma, Milano șefii de spitale nu sunt medici de profesie? Să fie oare toate acestea o simplă eroare? Nu ! Vorba e că gestionarea spitalelor și ministerelor o efectuează buni specialiști în domeniul managementului și marketingului medical. Corect ar fi ca în fruntea Ministerului Sănătății să se afle un bun gestionar de altă profesie decât cea medicală, asistat de specialiști în domeniul medicinei. Numai în felul acesta ar putea fi limitat interesul de castă în domeniul Medicinii. Numai așa ar putea fi dezvoltată legislația în condițiile medicinei de piață. Numai pe această cale va fi posibil de limitat în mod substanțial accesul specialiștilor pregătiți insuficient în practica medicală. Numai în felul acesta poate fi oprită suspendarea activității unor spitale declarate de Ministerului Sănătății ca fiind nerentabile, deoarece după calculele noastre chiar cu acest minimum de finanțe alocate de la bugetul pentru 1999, este posibil de soluționat unele din problemele fundamentale ale medicinei practice, inclusiv pregătirea cadrelor. Adevărul e cu totul altul. Conceptul Ministerului Sănătății în acest domeniu urmează a fi adaptat la realitățile zilelor de astăzi și mâine.

Relațiile cu USMF “N.Testimițeanu”

Relațiile cu USMF au fost întotdeauna normale, așa cum se cade într-o societate civilizată. După cum spuneam, la 1993 a existat chiar un acord de colaborare între cele două universități. În situația când ULIM-ul ducea lipsă de profesori titulari majoritatea cursurilor și disciplinelor erau ținute de către profesori de la USMF. Mai mult ca atât, lecțiile practice se desfășurau în laboratoarele și aulele USMF, lucru pentru care le suntem foarte recunoscători. Însă, calea

confruntării luată de conducerile Ministerului Sănătății și USMF au implicat în mod artificial colectivele de la aceste instituții impunându-i să semneze un șir de scrisori și apeluri nefondate și calomnioase, tensionând relațiile dintre cele două universități până la nivelul unor explozii sociale. Paradoxul constă în aceea, că profesorii cu diplomă de doctor în știință sau de doctor habilitat, care se transferaseră de la USMF cu serviciul la ULIM sunt blamați, excluși din societățile medicale. S-a interzis participarea comună la diverse foruri științifice medicale. S-a interzis pentru studenții și profesorii de la ULIM folosirea fondului de carte de la biblioteca republicană medicală, cât și cea de la USMF. A fost strict interzisă acceptarea tezelor de doctor și doctor-habilitat la consiliile specializate de la USMF. Însă, acțiunile negative ale conducerii a USMF nu au stopat, ci au grăbit procesul de consolidare a departamentului Medicină al ULIM. Astăzi suntem capabili să activăm de sinestătător. Avem nevoie doar de un singur lucru, de bunăvoință. Avem o cauză comună - prosperarea țării și poporului, care este mai presus de orice interes, inclusiv de interesul de castă.

Concluzii

1. Disensiunile legate de Departamentul Medicină de la ULIM reprezintă un rezultat direct al politicii orientate spre apărarea intereselor exclusive ale anumitor cercuri din medicina de stat.
2. Este necesar ca Ministerul Sănătății să se decida de tendințele monopoliste în domeniului învățământului medical, să se conformeze Constituției, să respecte și să execute legile și hotărârile Organului Suprem ale RM, să demonstreze în practica sa că într-adevăr promovează reforma în domeniul medicinei, să pună ULIM-ul și USMF în condiții egale conform Constituției și legislației în vigoare.
3. Pentru rezolvarea obiectivă a situației create se cere un studiu paralel vizând activitatea Departamentului Medicină ULIM și al USMF sau semnarea unui acord de colaborare între cele două universități întru promovarea unei politici medicale coordonate.
4. Dat fiind că ULIM-ul și USMF înmatriculează studenți pe baza de contract, ar fi corect ca ambele universități să achite conform legislației în vigoare plata de arendă și alte taxe pentru spitale și alte spații folosite.
5. În condițiile actuale, USMF trebuie transferată în cadrul Ministerului Educației și Științei, care în conformitate cu legislația Republicii Moldova reprezintă unicul organ public de competența căruia țin problemele educației.
6. Pentru a pune capăt situației explozive din jurul ULIM-ului este necesar de a cere socoteala celor vinovați pentru dauna morală și prejudiciile aduse acestei instituției.

Moldova Suverană,
Sâmbătă, 6 februarie 1999

VI. Accreditarea - prioritate națională

I. Intenții și fapte

II.

Conducerea Universității Libere Internaționale din Moldova în repetate rânduri a atenționat Autoritățile Publice despre necesitatea urgentării procesului de acreditare a instituțiilor de învățământ. Prin articolul publicat în ziarul *Moldova Suverană* și *Nezavisimaa Moldova* la 16 mai 1998 se atrăgea atenție asupra principalelor aspecte ce vizează fenomenul acreditării, ca o realitate nouă în viața comunității universitare mondiale.

Despre necesitatea acreditării nu mai e cazul să repetăm unele lucruri deja arhicunoscute și acceptate la nivel de concepție națională și europeană, cu atât mai mult că Republica Moldova recunoaște Convenția de la Lisabona cu privire la calitatea învățământului universitar și echivalarea diplomelor instituțiilor de învățământ.

Apreciem drept un succes incontestabil conținutul legislației la capitolul Educație Națională. Menționăm în mod deosebit articolul 35 din Constituția RM, adoptată la 29 iulie 1994; articolul 37 – acreditarea instituțiilor de învățământ din Legea Învățământului adoptată la 21 iulie 1995; Legea cu privire la Accreditarea și Evaluarea Academică a instituțiilor de învățământ din RM adoptată la 16 iulie 1997, cât și Regulamentul de punere în aplicare a Legii acreditării și evaluării adoptat de către Parlament în a doua jumătate a anului 1999. Nu este cazul să analizăm conținutul normelor de drept expuse în legile sus menționate, ci doar ținem să subliniem, că Legislativul Țării a depus un efort mare în direcția acordării procesului complex al învățământului la cerințele Consiliului Europei și organismelor internaționale.

Executivul, de asemenea, a întreprins anumite acțiuni în această direcție, dar cu regret nici Hotărârea de Guvern din timpul cabinetului Ciubuc –2, care a aprobat componența nominală a comisiilor specializate de acreditare, publicată în Monitorul Oficial N 60-61 din 2 iulie 1998, nici decizia Guvernului Sturza, cu privire la nominalizarea Comisiei de acreditare, conform Regulamentului aprobat de Parlament, publicată pe paginile ziarului „Făclia”, în luna decembrie 1999, n-au fost implementate în practică, rămânând doar la nivelul unor bune intenții.

Înțelegem foarte bine doar cel care nu muncește nu greșește. Nu poate fi înțeleasă situația când funcționarii Executivului și în deosebi juriștii din Secția respectivă a Guvernului comit erori dintre cele mai grave. Considerăm că anume datorită funcționarilor de stat și în special celor de la Guvern se datorează tergiversarea aplicării Legii cu privire la acreditare și evaluare. Unii funcționari de stat, în special cei din Secția Probleme Sociale, în mod conștient trăgănează și respectiv tensionează rezolvarea problemelor acute din învățământul public. De fapt acești funcționari au fost preocupați de protejarea unor interese de grup, cointeresați în păstrarea modelelor vechi în hainele noi ale relațiilor de piață. În realizarea acestor scopuri, s-a mers chiar până la încălcarea flagrantă a unor prevederi din Constituție. Un exemplu elocvent în acest sens ne servește faimoasa Hotărâre de Guvern nr. 309 din 17 mai 1995. Deși, Hotărârea era în contradicție cu Legea Fundamentală și Normele de drept internațional, aceasta a servit timp de 4,5 ani drept un instrument de luptă împotriva învățământului novator. Alt exemplu de încălcare flagrantă a normelor de drept în învățământ, care împiedica direct procesul de acreditare ne servește conținutul cărții *Admiterea 1999*, publicată de anumiți funcționari ai Ministerului Educației și Științei, publicație în care după bunul lor plac se atribuiau sau se lipseau de dreptul la admitere instituțiile de învățământ, iar dreptul constituțional era tratat unilateral în dependență de nivelul culturii juridice și cunoașterii normelor de drept. Abia la finele anului 1999, la interpelarea unor deputați din Parlament și intervenția promptă a Curții Constituționale a fost pus capăt acestei nelegiuiri, care a căpătat forma unei adevărate Odisee a învățământului universitar din RM în perioada de tranziție. Am elucidat doar două cazuri din multiplele erori comise de către funcționarii din administrația publică, care se consideră docti în materie de drept educațional, dar din pricina cărora, cu regret, asemenea cazuri se întâlnesc foarte frecvent.

Analizând starea de lucruri în domeniul învățământului public și ținând cont de realitățile cunoscute ne este frică să menționăm că nivelul de cunoaștere a fenomenului acreditării structurilor

educaționale de către funcționarii din instituțiile publice abilitate cu dirijarea acestui proces vor trăgăna în continuare acest proces cel puțin până la finele anului 2000.

Să argumentăm cele spuse.

Admitem cazul, că Guvernul RM va forma în sfârșit, totuși, în baza cerințelor Regulamentului adoptat de către Parlament Comisia Națională de Evaluare și Acreditare Academică și respectiv Comisiile specializate, prin care vor fi reflectate realitățile zilei de astăzi. Dar, aceste comisii nu vor avea ce acredita. Lipsește conținutul problemelor cu care urmează să se ocupe aceste comisii, deoarece lipsește Nomenclatorul specialităților, în baza cărora ar putea activa în condiții normale instituțiile de învățământ. Susținem acest lucru, dat fiind faptul, că respectivul Nomenclator aprobat anterior în mod ilegal de către Guvern, reprezintă de fapt, după cum a stabilit Curtea Constituțională, o prerogativă a Parlamentului. Dar pentru revenirea pe făgașul legal în acest domeniu este nevoie de timp, care inevitabil va stopa aplicarea în condiții normale a procesului de acreditare.

Dat fiind faptul, că în RM acreditarea n-a devenit o realitate, instituțiile de învățământ de toate tipurile, de stat și private, întâmpină și vor întâmpina în continuare foarte multe obstacole în realizarea relațiilor universitare internaționale. Toate centrele universitare din Moldova, prin tergiversarea procesului de acreditare, practic sunt discriminate de către însăși statul nostru, iar drept rezultat pierd din imaginea pe care desigur o dețin. De fapt, în acest caz pierde Țara.

De aici rezultă, că vina pentru trăgănarea acreditării o poartă nu altcineva decât funcționarii din Ministerul Educației și Științei, Ministerul Economiei și Reformelor, de la Guvern, abilitați cu drepturi și obligații de promovare și implementare a reformelor în învățământ. *Iată de ce credem, că procesul de acreditare, trebuie început de la funcționarii structurilor nominalizate, de care depinde în modul direct organizarea și realizarea acreditării propriu-zise.*

În noile condiții, ale zilei de astăzi, avem speranța că noua conducere a Ministerului Educației și Științei, Ministerului Economiei și Reformelor, a Guvernului condus de prim-ministrul Dumitru Braghiș va acorda drept de priemțiune problemei acreditării instituțiilor de învățământ.

II. Tragedie educațională ?

Problemele stringente din învățământul universitar în legătură cu acreditarea au fost evidențiate în publicațiile anterioare, de aceea, considerăm inoportun să le analizăm repetat. În același timp, găsim de cuviință să informăm cititorul cu un șir de date ce vizează direct învățământul universitar de stat și privat din RM. În viziunea noastră, credem că datele ce urmează, ne permit să apreciem starea de lucruri din învățământ drept o tragedie educațională. Informația publicată în continuare parvine de la Ministerul Educației și Științei. Deși, sunt comise unele mici inexactități de care nu purtăm răspundere, aceste cifre redau, totuși, starea reală din domeniul învățământului. Pentru comparație, aceste date pot fi ușor confruntate cu datele de la Departamentul Statistică.

Stimate cititor, venim către domniile D-voastră cu rugămintea de a vă expune pe marginea acestor date, de a aprecia tabloul din învățământ, pentru a susține reformele și actuala conducere din cadrul Ministerului Educației și Științei, Ministerul Economiei și Reformelor și Guvernului în general.

După intervenția D-voastră, stimat cititor, vom reveni cu comentarii și detalii privind problema abordată.

Tabelul 1. Informația cu privire la salarizarea personalului didactic și administrativ – auxiliar din mijloacele bugetare și extrabugetare la o persoană

Denumirea universităților, academiilor	Corpul profesoral			Personalul auxiliar		
	Salariu de bază pe lună (din buget) (lei)	Salariu mediu pe lună (cu mijl extr.) (lei)	Raportul mediu/bază	Salariu de bază pe lună (din buget) (lei)	Salariu mediu pe lună (cu mijl extr.) (lei)	Raportul mediu/bază
Universitatea de Stat Moldova	219	593,4	2,7	112	172,7	1,5
ASEM	245	759,7	3,1	128	281,0	2,2
Universitatea Tehnică a Moldovei	240	353,1	1,05	118	151,9	1,3
Universitatea Pedagogică de Stat “I. Creangă”	210	374,4	1,8	105	128,0	1,2
Universitatea Pedagogică din Tiraspol	264	305,5	1,2	107,8	138,8	1,3
Universitatea de Stat “A. Russo” din Bălți	208,1	414,0	2	105,1	164,4	1,5
Universitatea de Stat din Comrat	219,5	324,9	1,5	98	192,3	1,9
I.N.E.F și Sport	212	265,8	1,2	133	150,8	1,1

Tabelul 2. Baza materială a instituțiilor

Nr. d/r	Universitatea, Rector	Blocuri de studii			Nu - mă -rul	Cămine		Costul unui loc, lei	Asigura-rea cu cămin, %
		Numărul	Supra-fața m.p.	S la un studen t m.p.		Locuri	De facto		
1.	A.S.E.M.	3	25326,0	3,04	6	1302	1481	51,4	38,0
2.	U.S.M.	6+2 edificii	69592,0	6,31	16	2628	2953	54,5	68,5
3.	U.T.M.	9	74763,4	7,68	12	3250	3901	88,0	84,0
4.	U.P. “I. Creangă”	6	20666,0	4,19	7	1608	1394	120,0	58,0

5.	U.S. Tiraspol	1+ arenda	5838,0 (1478)	1,58	1	426	442	42,6	30,0
6.	U.S. din Bălți	7	22328, 3	4,65	7	1900	1387	65,6	100
7.	U.S. din Comrat	2	7333,0	5,72	1	400	356	39,0	50,0
8.	I.N.E.F.S.	2+2 edificii	9375,0	6,50	4	692	787	77,2	80,4

Notă: La calcularea suprafeței de studii la un student s-a luat în considerare toți studenții, inclusiv: întreținuți de la buget, pe bază de contract și cei fără frecvență.

Tabelul 3. Caracteristica personalului instituțiilor de învățământ superior universitar

Nr. d/o	Instituția, Rectorul	Nr. de studenți	Nr. de angajați	Raport angajați/studenți	Personal didactic				Personal de conducere	Personal tehnic - auxiliar	Repartizarea pe categorii (%)		
					Total	Doct. hab.	Doctori	Raport student/profesor			Personal didactic	Personal de conducere	Personal tehnic - auxiliar
1.	USM	10748	1740	1:6,2	640	58 -9%	244 -38%	17:1	122	978	37,0	7,0	56,0
2.	UTM	9985	2069	1:4,8	693	33 -5%	375 -54%	14:1	169	1207	33,5	8,2	58,3
3.	ASEM	8382	577	1:14,5	350	17 -5%	131 -37%	24:1	93	134	60,7	16,1	23,2
4.	UPS "Ion Creangă"	4968	473	1:10,5	331	10 -3%	71 -22%	15:1	65	77	70,0	13,7	16,3
5.	US Tiraspol	3694	305	1:12,1	170	5 -3%	73 -43%	22:1	41	94	55,7	13,4	30,9
6.	US "A. Russo"	4854	758	1:6,4	273	4 -1,5%	87 -32%	18:1	54	431	36,0	7,1	56,9
7.	US Comrat	1883	272	1:6,9	112	1 -0,9%	10 -9%	17:1	32	128	41,2	11,8	47,0
8.	INEFS	1314	305	1:4,3	95	1 -1%	26 -27%	14:1	35	175	31,1	11,5	57,4
9.	USMF	3839	1708	1:2,3	587	65 -11%	358 -61%	7:1	141	980	34,4	8,3	57,3
10.	UASM	4967	977	1:5	360	35 -10%	187 -51%	14:1	120	497	36,8	12,3	50,9
11.	US a Artelor	1747	752	1:2,3	244	3 -1%	33 -14%	7:1	41	467	32,5	5,5	62,0
12.	Academia de Poliție	2683			118		20 -2%						
13.	Academia de Administrare Politică												

Tabelul 4. Instituțiile particulare de învățământ superior

(date statistice)

Nr. crt.	Denumirea instituției	Forma organizatori co-juridică	Suprafața pentru studii, forma de proprietate a spațiului (m.p.)	Plata pentru chirie (lei, anual)	Taxa pentru studii (lei, anual)	Raportul profesor/student	Nr. de stud			
								Tota	În Cu titlu științ	
1.	Institutul Internațional de Management; tel: 240688	SRL	60 (sediul) (arendă)	181000	3700 lei	0,2	518	103	5	
2.	Universitatea pentru Studii Umanistice; tel: 727752	SRL	2342 m.p. (pr. privată)	0	3500-3700 lei (zi) 2200 (f/f)	0,14	964	134	21	
3.	Centrul de Studii și Investigații în Domeniul Relațiilor Internaționale și Științelor Socioumane "PERSPECTIVA"; tel: 747958	S.A.	1600 (arendă)	200000	3500 (zi) 2500(f/f)	0	370	35	6	
4.	Institutul de Implementare "INVROMEX"; tel: 731091	Cooperativa de creație și producere	700 m.p. (arendă)	84000	1860 (zi) 980 (f/f)	0,3	214	60	6	
5.	Institutul de Cercetări Științifice, Instruire și Producție în Domeniul Managementului, tel: 544276	S.A.	1200	50000	3500 (zi) 2400 (f/f)	0,13	326	44	3	
6.	Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova; tel: 260784		10700 (privat)	0	2450	0	1249	145	36	
7.	Universitatea Liberă Internațională din Moldova; tel: 220029	SRL	2300 (privat) 1000 (arendă)	15000		0,13	3761	493	143	
8.	Universitatea de Științe Aplicate din Moldova; tel: 247255, 245256	SRL	2025 (privat)	0	7760	0,23	164	38	6	
9.	Universitatea Slavonă; tel:430380	SRL	2560 (privat)	0	1600-3500 (zi) 1200-2500 (f/f)	0,11	605	66	36	
10.	Institutul de Studii Politice și Relații Internaționale; tel: 278125	SRL	-	8700	2000-3200 (zi) 1600 (f/f)	0	327	50	0	
11.	Universitatea de Antreprenoriat; tel: 749205	S.A.	NU FUNCȚIONEAZĂ							
12.	Institutul de Științe Reale	S.A.	0	0	0	0	0	0	0	
13.	Universitatea Internațională de Finanțe și Drept; 716464	SRL	430 m.p.	30901	3000	0,62	50	31	0	
14.	Universitatea de Finanțe și Economie; tel: 240165	SRL	158	14000	2900	0,17	63	11	3	
15.	Academia de Drept	SRL	0	0	0	0	0	0	0	

16.	Institutul Nistean de Economie și Drept; tel: 8-231-29316	SRL	622 (arendă) 411 (privat)	10780	2600 (zi) 1500 (f/f)	0	539	63	4
17.	Universitatea Europeană din Moldova “BASARABIA”; tel. 716594	S.A.	312	23300	1600,300 0	0,7	37	26	0
18.	Filiala Instituției Nestatale de Învățământ “Baltiiski Institut Ecologiei, Politiki i Prava” din Moldova; tel: 8-23143061, 823144289	Întreprinder e cu capital străin	203	22308	2700	0	123	19	0
19.	Școala Antropologică Superioară; tel: 438342	SRL	450 m.p.	120000	2800, 3300	0,36	45	16	6
20.	Filiala din Moldova a Institutului Modern de Umanistică; tel. 759569		360	180000	7000	0,15	189	28	0
21.	Academia Internațională de Drept Economic; tel:721541	SRL	3105	611685	1600 (f/f) 2590 (zi)	0,12	1278	158	66
22.	Universitatea de Criminologie; tel: 538838	SRL	1387 (arendă) 3830 (privat)	48705	3200 (zi) 2000 (f/f)	0,25	310	78	3
23.	Universitatea de Limbi Moderne și Business Internațional; tel. 346383, 438888	SRL	716	239716,8	4800	0	4	2	1
24.	Universitatea Real - Umanistică – URU; tel. 8-239-20890	SRL	0	0	0	0	0	0	0
25.	Institutul de Studii Aplicative Integrate; tel. 251481	SRL	0	0	0	0,26	42	11	3
26.	Institutul de Relații Economice Internaționale; t. 543019, 262735	SRL	84 m.p.	2940	12500 lei	0,5	40	20	1
27.	Centrul de Studii Postuniversitare; tel. 577411	Întreprinder e de stat	0	0	0	0	0	0	0

Notă: Regretăm că atât la Ministerul Educației și Științei, cât și la Departamentul de Statistică, lipsește informația referitor la alte 15 instituții private, care dispun de licența eliberată de către Ministerul de Resort. Concomitent, ținem să subliniem că nu ne-am permis să schimbăm sau să facem careva completări la cifrele parvenite din sursa nominalizată.

P.S. Pentru redarea completă și integră prin cifre a învățământului public din Republica Moldova sunt necesare materiale suplimentare, pe care le vom prezenta în viitorul apropiat. - A.G.

Moldova Suverană,
Marți, 22 februarie 2000

VII INTRODUCERE ÎN DREPTUL EDUCAȚIONAL

Materialul pe care vi-l propunem, Stimați Cititori, nu este un articol științific, ci unul cu caracter publicistic și are ca scop introducerea într-o temă nouă atât de stringentă pentru țara noastră.

Vorba este că pe măsura dezvoltării societății apar și noi ramuri a jurisprudenței. Și, deși, până la ora actuală nu s-a specificat despre dreptul educațional ca o ramură separată de drept, totuși, anii de activitate în condițiile statului suveran au evidențiat mai multe norme de drept ce vizează educația și știința, care sumar formează un sistem nou de norme juridice. Printre acestea putem nominaliza legile adoptate de Parlament, hotărârile Executivului, diverse izvoare de drept, transformate ulterior în normă de drept grație activității cotidiene a diferitor persoane juridice implicate în procesul educațional. Toate acestea împreună formează ramura dreptului educațional.

Aflându-se într-o stare incipientă a dezvoltării, dreptul educațional din Republica Moldova, de rând cu succesele înregistrate, se confruntă cu mari dificultăți, în deosebi de ordin subiectiv. Aceste momente au fost menționate chiar și în timpul ultimei vizite a delegației oficiale a Curții Constituționale a RM la Curtea Constituțională a României. La această întâlnire s-a menționat în plan comparativ că deficiențele în normele de drept parvin, în mare parte, în Republica Moldova din partea Executivului. Situația dată se evidențiază analizând normele dreptului educațional. Încercăm să elucidăm cele spuse.

Temelia dreptului educațional îl constituie patru piloni de bază:

1. Prevederile Constituției RM, adoptate la 29 iulie 1994 (art. 35 – dreptul la învățătură);
2. Legea învățământului, adoptată la 21 iulie 1995;
3. Legea cu privire la evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ din RM adoptată la 16 iulie 1997;
4. Legea privind aprobarea Regulamentului de evaluare și acreditare a instituțiilor de învățământ, adoptată la 4 iunie 1999.

Deși legile menționate, adoptate de Parlamentul RM, au unele lacune, în fond, ele constituie un aport serios în realizarea politicii educaționale a statului.

Deficiențele de ordin juridic parvin în mare parte din partea funcționarilor Executivului, care pregătesc documentele respective, inclusiv Hotărârile de Guvern, ce intră în contradicție cu legislația educațională. Gala încălcărilor flagrante a Constituției și a altor legi a demarat prin faimoasa Hotărâre de Guvern nr. 309 din 17 mai 1995 “Cu privire la Nomenclatorul specialităților”, care în mod arbitrar, sfidând bunul simț și normele de drept în vigoare, a încercat să impună societății activități educaționale contrare conceptului existent. Mai mult ca atât. Acea hotărâre reprezenta un act neconstituțional. Datorită nivelului limitat al culturii juridice a unor funcționari din structurile Executivului, inclusiv Ministerul Educației și Științei și Ministerul Sănătății, a urmat o confruntare de 4,5 ani între structurile Guvernului și instituțiile de învățământ abilitate cu dreptul de a pregăti specialiști pentru diverse ramuri ale economiei naționale. Doar în urma intervenției unor deputați din Parlament, Curtea Constituțională a abrogat decizia nominalizată a Guvernului.

În acest caz, Guvernul și-a depășit limitele competenței stipulate de către Constituția RM, dat fiind că actele cu caracter legislativ reprezintă o prerogativă exclusivă a Parlamentului. Paradoxul constă în faptul, că în condițiile când în Republica Moldova legile adoptate de Legislativ nu sunt implementate, fiind în mod intenționat ignorate, cazul Hotărârii de Guvern nr.309 nu este unic. Astfel, la una din ședințele de Guvern din anul 2000, în timpul discuției proiectului noului Nomenclator al specialităților, unii funcționari de stat, copleșiți de mentalitatea veche, și fără cunoștințe juridice suficiente, au încercat din nou să strecoare ideile depășite din Hotărârea nr.309. Numai datorită previziunii și cunoștinței de zel a prim-ministrului dl Dumitru Braghiș aceste tentative neconstituționale au fost stopate.

O altă eroare comisă de Executiv constă în faptul că în condițiile realităților de astăzi, fără a pătrunde în esența problemelor educaționale, la 15 ianuarie 1997 Guvernul demisionat adoptă o nouă Hotărâre certată cu legea, prin care se stabilește dreptul exclusiv al Universității de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițeanu” de folosire a spitalelor municipale și republicane în calitate de baze clinice, încercând să lipsească ULIMul de aceste posibilități.

Sușținem întru totul poziția dlui Prim-ministru Dumitru Braghiș care consideră că structurile Executivului urmează a fi restructurate, că trebuie angajate și reangajate la serviciu persoane cu viziuni noi care corespund timpului de astăzi. Despre faptul că în structurile Guvernului sunt persoane puțin competente ne dovedește și conținutul Hotărârii Guvernului RM nr. 241 din 3 mai 2000 “Despre aprobarea Regulamentului cu privire la instruirea cetățenilor străini și apatrizilor în instituțiile de învățământ din Republica Moldova”. Cei care au pregătit acest Regulament, cât și juriștii de la secția respectivă a Guvernului (care presupunem că au vizat acest document) cunosc slab normele dreptului internațional, realitățile încadrării Republicii Moldova în sistemul relațiilor internaționale, cât și determinarea statutului cetățenilor străini în Republica Moldova. Studiind acest Regulament, evidențiem două poziții serioase: a) confruntarea normelor dreptului internațional cu conținutul acestui document și b) posibilitatea de a transforma Republica Moldova într-o colonie de cetățeni străini, inclusiv a persoanelor care sunt certate cu legea.

Faptul că legile adoptate de către Parlament nu funcționează, se datorează tendințelor de tergiversare conștientă din partea diferitor structuri ale Guvernului.

După cum menționam, au fost adoptate două legi fundamentale ce vizează dirijarea politicii educaționale în stat: Legea învățământului și Legea acreditării și evaluării. Astfel, în articolul 10, paragraful 2, al Legii “Cu privire la acreditare și evaluare” este stipulat: “Ministerul Învățământului, Tineretului și Sportului, în termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, stabilește componența Departamentului și propune Guvernului spre aprobare componența nominală comisiilor specializate de evaluare și acreditare”. Întru îndeplinirea acestei prevederi a Legii, la 9 aprilie 1998, Guvernul Ciubuc, adoptă Hotărârea nr.431 “Cu privire la instituirea Comisiilor specializate de evaluare și acreditare a instituțiilor de învățământ”, prin care este aprobată componența nominală și președinții Comisiilor specializate de evaluare și acreditare a instituțiilor de învățământ din Republica Moldova. Acest document determină componența nominală a șase comisii: 1. Comisia învățământului superior și postuniversitar (în frunte cu președintele, cunosutul savant, academicianul Boris Mateenco); 2. Comisia învățământ secundar și profesional, 3. Comisia învățământ primar și secundar general, 4. Comisia învățământ preșcolar, 5. Comisia învățământ special, 6. Comisia învățământ pentru adulți.

Prin această decizie, Guvernul a îndeplinit prevederile Legii nominalizate. Cu toate acestea, în continuare, structurile Guvernului și Ministerului Învățământului, Tineretului și Sportului, n-au întreprins nimic în vederea implementării acestei Hotărâri, care în mod conștient a fost dată uitării.

Este cert. Acest lucru nu este întâmplător. Faptul că această Hotărâre de Guvern până la etapa actuală nu funcționează se datorează unor forțe distructive, pe care le putem califica drept o structură tenebră, ce încearcă de fapt să substituie Ministerul de resort, formând un așa-zis minister tenebru al educației, pe care nimeni nu-l vede, dar îl simte pretutindeni. Alfel, cum poate fi explicată realitatea aprobării comisiilor specializate de evaluare și acreditare, dar care până astăzi nu funcționează?

Tratarea subiectivă și înțelegerea unilaterală a legislației educaționale s-a succedat cu ignorarea acestor comisii, provocând la finele cărmuirii Guvernului Sturza publicarea în presa republicană (Făclia, 11.XII.1999) a unui nou proiect privind componența nominală a Consiliului Național de Evaluare și Acreditare Academică (CNEAA), a instituțiilor de învățământ, iar la 1 martie 2000 noul Guvern numește în calitate de președinte al CNEAA profesorul universitar dl. V.Scalnâi.

Prin aceste acțiuni, normele de drept educațional au intrat într-un impas total. Să exemplificăm cele spuse:

Legea “Cu privire la evaluare și acreditare a instituțiilor de învățământ” în capitolul I, art.2 – Organul evaluării și acreditării, citim: “(1) Evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ constituie prerogativa Ministerului Învățământului, Tineretului și Sportului; (2) Ministerul Învățământului, Tineretului și Sportului creează, în cadrul propriei structuri, Departamentul de evaluare și acreditare a instituțiilor de învățământ din Republica Moldova (în continuare - Departament); (3) Componența nominală a Departamentului se stabilește de către Ministerul învățământului, tineretului și sportului.” Iar, în capitolul IV, articolul 10, punctul 3, al aceleiași legi se prevede: “Guvernul, în timp de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi elaborează

și propune Parlamentului spre aprobare proiectul Regulamentului cu privire la evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ”.

În Regulamentul adoptat la 4 iunie 1999 în Preambul citim: “în vederea executării Legii Învățământului și Legii cu privire la evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ din RM, Parlamentul adoptă prezenta lege ordinară.” Prin urmare, prevederile Legii “Cu privire la evaluare și acreditare” sunt determinate prin legea organică și sunt superioare prevederilor Regulamentului adoptat printr-o lege ordinară.

În punctul 2 al Regulamentului, este stipulat: “Evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ cu orice formă de proprietate și de orice subordonare departamentală constituie prerogativa Guvernului și se efectuează de către Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare a instituțiilor de învățământ”, instituit pe lângă Guvern (denumit în continuare *Consiliu*), care își desfășoară activitatea în baza prezentului Regulament, iar în punctul 3 “Consiliul este constituit din 11 membri, dintre care: 4 – din partea Ministerului Educației și Științei, 1 – din partea Ministerului Finanțelor, 1 – din partea Ministerului Economiei și Reformelor, 2 – din partea Academiei de Științe a Moldovei, 1 – din partea Comisiei Superioare de Atestare, președinte și secretar. Competență profesională, probitate morală și imparțialitate sunt calități obligatorii pentru un membru al Consiliului”.

În punctul 4 al aceluiași Regulament, citim: “Candidații pentru funcția de membru al Consiliului sunt propuși de autoritățile respective. Lista candidaților desemnați pentru Consiliu se face publică, iar contestările la această listă se depun la Guvern în termen de 15 zile de la publicare. Componența nominală a Consiliului este confirmată numai după soluționarea tuturor contestărilor. În cazul respingerii unui candidat, autoritatea care l-a propus înaintează o altă candidatură.”

Din cele expuse evidențiem următoarele contradicții în dreptul educațional:

- Prima contradicție. Intră în conflict cu conținutul Legii cu privire la Evaluare și Acreditare Academică (Capitolul I, art.2, punctele 1, 2 și 3; Capitolul IV, art.10, punctul 2) cu Regulamentul de Evaluare și Acreditare Academică (art. 2). Dacă în Legea organică este stipulat că evaluarea și acreditarea reprezintă prerogativa Ministerului de resort prin intermediul unei structuri speciale nominalizată - Departament, componența căreia se stabilește de către Minister și se aprobă de către Guvern, în cazul Regulamentului de evaluare și acreditare, care este o lege ordinară, Organul de evaluare și acreditare - Departamentul este substituit fără nici un motiv, prin Consiliul Național de Evaluare și Acreditare Academică.
- A doua contradicție se referă la locul amplasării organului abilitat cu evaluarea și acreditarea. Dacă în legea organică se prevede ca Organul respectiv să activeze în cadrul Ministerului de resort în calitate de structură proprie, apoi în Regulamentul nominalizat acest Organ urmează să fie instituit pe lângă Guvern.
- A treia contradicție. Legea “Cu privire la evaluare și acreditare” (cap.I, art.1, cap.IV, art.10, punctul 4) intră în contradicție cu punctul 11 al Regulamentului. Dacă în Lege se prevede ca toate instituțiile învățământ statal și private, licențiate sau înființate prin hotărârile autorităților publice sunt supuse evaluării și acreditării, stabilind egalarea în drepturi a tuturor formelor de învățământ, apoi Regulamentul prevede o atitudine privilegiată față de instituțiile de stat în comparație cu cele private, care sunt plasate într-un cadru juridic inegal.
- A patra contradicție. Regulamentul, punctul 11, intră în contradicție, de asemenea, și cu art.37 al Legii Învățământului – acreditarea instituțiilor de învățământ.

În afară de contradicții legislația educațională cuprinde și un șir de imperfecțiuni, care, în ultima instanță, se transformă în probleme ce vizează teoria statului și dreptului, după cum urmează:

- a) Problema proprietății patrimoniului. Dacă în Constituția RM art. 46 apreciază locul dreptului la proprietate privată și protecția acesteia, apoi relațiile ce vizează proprietățile de stat, privată, mixtă, etc. nu sunt dezvoltate, fapt ce provoacă confuzii de drept.
- b) Forma organizatorico-juridică. Legea învățământului (Capitolul 36, 62 și altele) urmează a fi revăzută, dat fiind că după adoptarea Constituției RM de la 1994 încoace, relațiile juridice s-au plasat pe o treaptă net superioară și este inadmisibilă efectuarea

studiilor în unitățile de învățământ prin SRL, societăți pe acțiuni, organizații obștești, întreprinderi de stat în cadrul universităților de stat, structuri private bazate pe patrimoniul statului, etc.

- c) *Tipurile instituțiilor de învățământ.* Urmează a fi determinat cadrul juridic al instituțiilor educaționale de stat, cât și a fi specificat noțiunea de învățământ particular, care în viziunea noastră este incorectă. Deja practica țării noastre, cât și experiența internațională necesită o diferențiere a acestui tip de învățământ prin mai multe forme ca: privat, particular, mixt, cooperatist, etc.

Întâlnim și alte imperfecțiuni asupra cărora vom reveni cu alte ocazii.

Aceste confuzii juridice, parte componentă a dreptului educațional au generat un șir de tratări tendențioase din partea funcționarilor de diferite niveluri din diverse structuri ale Executivului. Astfel, până la ora actuală, Ministerul Sănătății nu a reacționat la Hotărârea Parlamentului RM din 25 iulie 1998 “Despre unele măsuri privind perfecționarea procesului de studii la Universitatea Liberă Internațională din Moldova” prin care în articolele 3 și 4 se cere Ministerului Sănătății să creeze condiții normale pentru departamentul medicină al ULIM, asigurându-l cu bazele clinice necesare.

Înțelegerea diferită a fenomenului acreditării, a generat chiar în cadrul Ministerului Educației și Științei acțiuni discriminatorii, acțiuni nelegitime față de instituțiile de alta formă decât cea de stat, precum interzicerea stagerii specialiștilor, din considerentul că acestea chipurile sunt neacreditate, etc.

Examenele de licență, de asemenea, se efectuează diferențiat. Dacă de la instituțiile private se cere respectarea legii “Cu privire la evaluare și acreditare” (cap.III, art.7, punctul 7) în care se specifică ca examenele de absolvire să fie susținute conform standardelor educaționale de stat, în fața unei comisii constituite de Ministerul de resort, în proporție de 50 % din profesorii titulari ce urmează a fi acreditată și 50 % din membrii ai comisiei specializate respective (unul din ei – președinte al comisiei de examinare), apoi în instituțiile de stat, de asemenea, neacreditate la ora actuală, Ministerul Educației și Științei numește la propunerea instituției doar președintele comisiei de examinare, iar ceilalți membri - rectoratul instituției respective. Mai mult ca atât. În trecut și în anul curent, la instituțiile de stat, considerate prestigioase, majoritatea comisiilor de absolvire (licență) sunt formate doar din 3 membri împreună cu președintele. În această lumină, suntem de părerea, că instituțiile de stat care au încălcat acest principiu urmează a fi pedepsite, prin anularea examenelor de absolvire (licență).

Aceeași situație o întâlnim și în cazul unor dispoziții ale Ministerului afacerilor externe, care printr-o circulară prevede plata pentru invitația fiecărui cetățean străin la studii - 18 lei instituțiile de stat, iar cele private - 90 lei.

În această ordine de idei, venim cu mai multe constatări prin care credem că dreptul educațional necesită o reformare impusă de realitățile începutului sec.XXI.

1. Toate instituțiile de stat sau private trebuie să fie licențiate conform cerințelor timpului.
2. Fiecare unitate educațională este obligată să activeze în baza Cartei (Statutului) înregistrată la Ministerul Justiției, prin care s-ar stipula domeniile de activitate. Devierea de la Cartă (Statut) trebuie echivalată cu lipsirea dreptului de activitate în domeniu.
3. Conform legii Învățământului și Legii evaluării și acreditării să fie determinat organul abilitat cu acreditarea în scopul introducerii ordinii în dezordinea din învățământ.
4. Să fie puse în condiții unice și tratate la egal instituțiile acreditate, indiferent de forma lor de proprietate, ca părți componente a unui concept educațional unic.
5. Să fie prevăzute în normele de drept educațional revăzut locul și rolul instituțiilor de învățământ cu diverse tipuri și forme de proprietate.
6. Să fie înlăturate în mod urgent formele și criteriile ce deformează esența conceptului educațional de stat: eliberarea licențelor unităților educaționale de peste hotare, decât celor consimțite în baza tratatelor bilaterale dintre ministerele sau guvernele respective, etc.
7. Să fie revăzut Regulamentul “Cu privire la evaluare și acreditare”. Un loc special în noua redacție a Regulamentului urmează să-l ocupe cuantumul disciplinelor obligatorii la specialitățile prevăzute în Nomenclator.

8. Transferul studenților de la o instituție la alta să fie efectuat în modul cel mai strict conform unui Regulament, care urmează a fi pregătit de către Ministerul Educației și Științei, alcătuit conform normelor de drept educațional în vigoare și aprobat de Ministrul Educației și Științei sau Colegiul ministerului de resort.
9. Toate formele de învățământ, inclusiv cele departamentale, să fie atribuite organului unic abilitat cu dirijarea și supravegherea politicii educaționale în stat – Ministerul Educației și Științei.
10. Ținând cont de fenomenele negative din învățământ ca mituirea și corupția este necesar ca în regim de urgență Parlamentul să prevadă articole speciale în Codul civil și Codul penal.
11. Este necesar de a lua măsuri drastice față de funcționarii din administrația publică, care în mod conștient sau din incompetență profesională, admit grave erori în tratarea normelor de drept educațional ca, de exemplu, în determinarea relațiilor student – profesor; student – profesor – administrația unității educaționale; student – profesor – administrația publică, etc.
12. A crea norme de drept prin care s-ar putea de tras la răspundere administrativă și penală profesorii și conducerea instituțiilor de învățământ pentru greșelile comise în pregătirea specialiștilor. Aceste prevederi să fie atribuite în egală măsură tuturor celor implicați în pregătirea pedagogilor, medicilor, inginerilor, etc.
Iată de ce, devine o necesitate stringentă de a concentra toate tipurile și formele de învățământ în cadrul unui singur minister.
13. Acreditarea instituțiilor de învățământ să fie efectuată strict după lege, fără careva mici excepții.
14. Se cere în regim de urgență, să fie schimbată structura Ministerului Educației și Științei, micșorat numărul statelor de funcție și majorat salariul, iar apoi să fie efectuată reangajarea și angajarea în baza unui concurs bazat pe principiile competenței profesionale.

În speranța că vom fi auziți de către organele abilitate din țară, colegii din alte universități și unități de învățământ, specialiștii în materie, pe care îi invităm la discuție pe marginea problemelor abordate, suntem gata să revenim ulterior cu prima lecție de drept educațional.

Moldova Suverană
13 iunie 2000, Marți

VIII. ULIM - O NOUĂ CULTURĂ UNIVERSITARĂ

Apărut la răspântie de secole, noul concept educațional al ULIM a inclus și continuă să implementeze multiple elemente integrale ale sistemelor educaționale nord-american, vest-european, sovietic și național. În această ordine de idei, un loc aparte îi revine modului de creare a principiilor de formare a unei noi culturi spirituale naționale și general-umane.

Formarea specialistului secolului XXI presupune cultivarea la acesta a calităților individuale capabile să-l plaseze în câmpul muncii nu numai în țara sau arealul de origine, ci și în sistemul relațiilor economice internaționale. Concomitent, viitorul specialist trebuie să fie capabil să se integreze în comunitatea mondială, păstrându-și în același timp identitatea națională.

Cultura universitară constituie un element integru și inseparabil al procesului educațional în ansamblu. Acest deziderat s-a creat pe parcursul secolelor, transformându-se în modele ale învățământului universitar continental, iar în descendență la cel regional, național și nominal universitar. Astfel, s-au evidențiat concepții universitare arhicunoscute de tipul învățământul universitar nord-american, vest-european, est-european, asiatic și sud-american. În ultimul timp, se afirmă învățământul universitar al statelor bazate pe Coran și celor din Africa.

Ținem să menționăm - cultura universitară, națională, regională, și continentală s-a constituit treptat în baza tradițiilor unor universități cu renume și nu numai.

În această ordine de idei, ULIM ca parte componentă a sistemului educațional al Republicii Moldova s-a străduit mult să contribuie la dezvoltarea culturii universitare naționale, regionale, continentale și mondiale păstrând și individualizând stilul propriu nu numai în aspect educațional, dar și cultural.

Însă, cu mare regret constatăm, că schimbarea frecventă a miniștrilor Învățământului, și cel mai dureros, incompetența unor specialiști din acest minister, nu numai că nu au contribuit la promovarea valorilor general umane, dar în multe cazuri observăm chiar regres substanțiale.

Foarte multe din inițiativele, cerințele și indicațiile forurilor internaționale educaționale au fost trecute cu vederea de către Ministerul Educației din Republica Moldova. Acest stil de activitate s-a răsfrânt și asupra multiplelor inițiative ale ULIM-ului ce au rămas fără dezvoltare în continuare în plan național, inclusiv, cele cu un caracter cultural.

Incompetența unor funcționari de la ministerul de resort, a determinat ca până la ora actuală Republica Moldova să nu fie semnatară a Procesului de la Bologna, care prin prisma Conferinței Internaționale din octombrie 1998, de la Paris cere unificarea formelor de studii în Europa.

Din vina acestora nu a fost semnată de către Republica Moldova Declarația comună a miniștrilor europeni în domeniul educației la 19 iunie 1999 (Bologna) și 19 mai 2001 (Praga). Probabil, că unii din foștii miniștri ai învățământului au uitat cine suntem și de unde venim. Sperăm, că această nedreptate de importanță majoră va fi înlăturată la întrunirea miniștrilor europeni din domeniul învățământului care urmează să se producă la Berlin, în septembrie curent.

Semnarea acestui document de către Republica Moldova are o importanță majoră nu numai în sensul recunoașterii diplomelor de absolvire, unificarea cerințelor procesului educațional, dar și revenirea la cultura universitară clasică europeană.

Este salutabilă în acest sens inițiativa Fundației Soros Moldova, care mai mulți ani consecutiv organizează seminare internaționale pe problemele învățământului universitar, acestea fiind menite să sensibilizeze organele de resort despre importanța perfecționării conceptului educațional național.

Fidelă conceptului educațional lansat, ULIM s-a încadrat din primele zile de activitate în promovarea idealurilor culturii universitare naționale, regionale, europene, și mondiale.

Cultura universitară include o gamă vastă de activități curriculare și extracurriculare. Însă, în articolul dat, vom încerca să elucidăm doar unele aspecte ce țin de macroorganizarea universitară la ULIM, mai corect spus, să fie enunțate unele din activitățile extracurriculare cu caracter cultural ale rectoratului universității.

Cultura universitară la ULIM s-a constituit aidoma unei vestimentații de excepție, creată fir cu fir, mai bine zis, element cu element, preluând forma cunoscută astăzi.

Multe din elementele culturii universitare ulimiste au fost reînviolate, unele remodelate și perfecționate, iar altele au apărut în urma activității cotidiene.

Ar fi o eroare să se creadă că succesele culturii universitare ULIM au fost ușor de realizat. Ba dimpotrivă, ele au atins culmile cunoscute în urma unei activități complicate, adesea riscante. În unele cazuri, anumite măsuri culturale ale ULIM-ului au fost aspru criticate și dezaprobat, iar rectorul chiar amenințat și instituția blamată.

Vestimentația culturală ULIM a fost pregătită prin mai multe activități, ulterior devenite tradiții educaționale și preluate de către colegii din țară și de peste hotare. Dar cu regret, activitățile educaționale, inclusiv cele culturale, nu pot fi brevetate, de aceea plagierea lor nu au adus foloase materiale ULIM-ului, ci doar satisfacție spirituală și morală prin faptul că am fost primii în Republica Moldova prin lansarea lor.

Prima pagină, în sensul evidențierii stilului inedit în cultura universitară, a fost scrisă încă în Carta universitară ULIM și Contractul de constituire prin titulatura Universitatea Liberă Internațională din Republica Moldova. Aici, sunt incluse elemente din cultura universitară a doua mari centre universitare din Belgia-VUB și ULB (Universitatea Liberă Valona și Universitatea Liberă Francofonă), create pe baza Universității Libere din Bruxelles, la 1834 și care avea drept scop îndepărtarea de la influența și dictatul ecleziastic dominican.

ULIM-ul s-a constituit, ca și Universitatea Liberă din Bruxelles, în condițiile unei epoci de tranziție, bazându-se pe aceleași principii de separare a obscurantismului și regimului totalitar, însă în comparație cu universitatea model ne-am aflat într-o situație privilegiată. Am preluat multiple criterii, metode, și forme educaționale de la modelul universitar sovietic, care izbutise să pătrundă profund în sistemul de învățământ al Republicii Moldova și Europei.

Noțiunea „LIBERĂ” nu este inclusă în titulatura ULIM întâmplător. Ea presupune libertate și inițiativă creatoare în gândire și activitate educațională cotidiană.

Aceasta nu este o simplă declarație. Chiar din primele zile de fondare ale ULIM-ului libertatea a fost situată în capul mesei educaționale. Ea a fost canalizată într-un spațiu concret cu misiuni speciale - pregătirea specialistului cu studii universitare înzestrat și cu o cultură vastă. Ținând cont de transformările radicale din țară, regiune, continent, și mapamond, Senatul și rectoratul ULIM-ului și-au pus drept scop pregătirea profesională a viitorului specialist, capabil să activeze nu numai în cadrul Republicii Moldova, ci și în alte state. Dar pentru aceasta specialistului nu-i este suficientă pregătirea profesională. El are stringentă nevoie de o pregătire spirituală profundă cu cunoașterea tradițiilor și obiceiurilor locului moștenite din bătrâni, modului de viață și trai, a mentalității și culturii societății de origine, cât și a societății în care urmează să fie specialistul plasat în câmpul muncii.

Majoritatea elementelor educaționale culturale naționale și general umane sunt incluse în cadrul disciplinelor curriculare socio-umane și facultative, păstrând-se cu strictețe libertatea studentului în recepționarea lor.

Experiența noastră de profesor universitar ne permite să apreciem această realitate ca o problemă foarte complicată. Necunoașterea acestor realități pot avea urmări dintre cele mai grave, inclusiv conflict interetnic, confesional sau politic.

De menționat, că în fosta U.R.S.S. era răspândită o gamă largă de metodologii educaționale cu privire la statutul cetățenilor străini, dar care au fost date uitării. În noile condiții istorice, încălcarea frecventă a demnității naționale sau confesionale ale cetățenilor străini, prin intermediul mass-media de la noi, pot produce urmări imprevizibile pentru Republica Moldova. Liniștea aparentă poate fi tulburată în orice moment.

Situația creată este cauzată de cunoașterea slabă a normelor de drept internațional, culturii și valorilor general umane, de către: a) funcționarii administrației publice municipale și centrale; b) colaboratorii mass-media, care au fost pregătiți după programe și planuri de studii învechite, fără a se ține cont de activitatea lor în condițiile existenței Republicii Moldova, ca subiect de drept internațional; c) competența limitată a cadrului profesional ce pregătesc specialiști pentru puterea a patra.

Nu întâmplător, unii din contemporanii noștri, inclusiv unii concetățeni, tratează eronat nu numai problema în cauză, dar și principiile general-umane, ca libertatea și democrația.

ULIM-ul, fiind fidelă Cartei universitare, în care Măria Sa - Libertatea ocupă locul respectuos chiar în titulatură instituției noastre, nu a putut să permită încălcarea acestor principii, în deosebi, atunci când libertatea și democrația se identifică cu anarhia. Revenind la versiunea clasică, prin care democrația presupune supunerea societății unui control riguros din partea majorității, Senatul și conducerea ULIM-ului au materializat unele din aceste principii, exprimându-le prin emiterea de ordine, dispoziții și regulamente în funcție de situații și cazuri concrete. Însă ar fi o eroare să se creadă că deciziile luate erau întâmpinate cu entuziasm. Ci din potrivă. Să elucidăm cele spuse.

Anul 1995. A început valorificarea spațiilor noi construite în campusul din strada Vlaicu Pîrcălab, 52. Societatea din Republica Moldova, în viziunea unor politicieni, atinsese culmea triumfului democratic. În opinia noastră, țara nu se afla într-o societate democratică, ci într-o societate cu un triumf al Măriei Sale - Anarhia, venită la putere în urma confruntărilor politice. Cetățenii statului au simțit foarte bine pulsul societății. Fiecare distrugea, realiza, construia sau producea după bunul său plac. În mod eronat înțelegeau principiile sfinte ale libertății și democrației tânăra generație.

Astfel, unii tineri care practicau sportul, în special luptele marțiale, își lăsau amprenta încălțăminteii chiar pe tavanul aulelor studențești. Iar fiii sau fiicele unor demnitari puteau să-și permită acțiuni incompatibile cu Carta universitară ULIM. Or, democrația era interpretată de unele categorii de tineri drept libertatea de realizare a oricăror dorințe, chiar dacă acestea erau incompatibile cu bunul simț. La etapa respectivă s-a ajuns până la distrugerii barbare ale mobilierului universitar, fapte care au impus Rectoratul ULIM să promoveze unele măsuri nepopulare pentru societatea de atunci, măsuri cu caracter autoritar, conform cărora au fost pedepsiți foarte aspru mai mulți studenți, inclusiv prin exmatriculare din universitate. Paradoxul momentului era că dacă la început aceste măsuri erau condamnate de părinți, autorități și mass-media, apoi peste o vreme, după ameliorarea situației, opinia publică, inclusiv conducerea de vârf a țării, au apreciat drept corecte acțiunile conducerii ULIM, care au fost salutate și aduse drept exemplu pentru alte centre universitare din Republica Moldova.

Nu am acuzat și nu voi acuza păreriile studenților, profesorilor și oponenților din simplul motiv că nu este democratic. Activăm în condițiile unui stat democratic doar câțiva ani. Este normal ca și democrația - fenomen novator pentru societatea noastră, să fie tratată de anumite categorii de populație incorect. Cu atât mai mult că experiența europeană și mondială ne dovedește: procesul de perfecționare a democrației e nelimitat.

ULIM pe unele poziții a depășit timpul, din care cauză anumite acțiuni promovate în cadrul instituției date din start nu erau înțelese de către studenți, ba chiar de către profesori. De exemplu, începând cu anul 1996 în cadrul localului universitar a fost interzis fumatul, măsură care la etapa inițială era condamnată de către studenți, unii profesori și reprezentanți ai opiniei publice.

În aceeași perioadă, conducerea ULIM, în baza acordului de colaborare cu Ministerul de Interne, a izbutit să plaseze pe teritoriul universității posturi de control. Acțiunea rectoratului a fost calificată ca o tentativă de a instaura un regim polițienesc, deoarece polițiștii de gardă controlau legitimațiile colaboratorilor, profesorilor universității, și carnetele de student, întru prevenirea pătrunderii pe teritoriu ale persoanelor străine.

Dacă pentru realitatea din Republica Moldova aceasta a fost ceva novator, apoi în universitățile americane cu serviciul de securitate propriu, sau marilor centre universitare europene, serviciul de gardă al polițiștilor constituie un element integru al vieții cotidiene și culturii universitare.

Neadecvat a fost apreciată crearea în cadrul universității a serviciului de securitate, după modelul universităților americane, cât și apelul nostru de a fonda în cadrul Ministerului Afacerilor Interne un departament special care urma să se ocupe de protejarea cetățenilor străini veniți la studii în Republica Moldova.

Inițiativele și acțiunile noastre nu au fost întâmplătoare. Noi am propus să fie reimplantate în organele de supraveghere publică a unor structuri date uitării de pe timpurile sovietice, dar foarte apreciate peste hotare. Aceasta era necesar în condițiile în care străinii foloseau Republica Moldova în calitate de cap de pod pentru trecerea în Occident. Inițiativele noastre au mai fost cauzate și de

venirea masivă la studii a tinerilor din statele Orientului Apropiat, Asia și Africa, supuse anumitor restricții din partea organismelor internaționale.

Privite în ansamblu, inițiativele noastre urmăreau scopurile: a) de-a introduce ordine în dezordinea cu privire la statutul cetățenilor străini, în deosebi, atunci când persoane în formă de polițist maltratau, mituiau în stradă străinii sau că-i atacau la domiciliu; b) de-a reînvia organul de supraveghere publică a cetățenilor străini prin angajarea specialiștilor în materie de drept public și internațional, evitând astfel denigrarea autorității administrației publice; c) de-a proteja studenții străini de la ULIM prin intermediul organelor publice abilitate cu acest drept, etc.

Stimați cititori, exemplele de mai sus, pot fi calificate ca intervenții autoritare din partea conducerii universității și a Senatului ULIM, deoarece toate ele au fost aprobate de către forul superior colectiv al instituției noastre. Spunem aceasta, deoarece măsurile enunțate nu au fost la etapa inițială apreciate de către majoritatea colectivului. Totul este corect. Dar mai corect este, că majoritatea dominată de spiritul „democrației anarhice” nu putea depăși bariera psihologică a timpului, pentru ca ulterior să se convingă de veridicitatea acțiunilor noastre. Acestea din urmă au constituit acțiuni forțate, impuse de dominarea în societate a cultului dezordinii și inculturii.

Astăzi, nimeni nu mai pune la îndoială acțiunile de altă dată a conducerii ULIM și apreciază la justa valoare atitudinea profesorilor, colaboratorilor față de tot ce-i înconjoară, față de ceea ce le aparține, calificând instituția în care muncesc și studiază drept a doua casă a lor, mândrindu-se pe bună dreptate cu Ea.

Astfel, am izbutit să promovăm unele principii ale Libertății și Culturii Omului, transformându-le din obicei sau tradiție în normă de drept a vieții cotidiene. Mai mult ca atât, am transformat unele din legile nescrise ale spiritului și culturii în normă de drept a activității ulimiste.

Am afirmat și continui să afirm, că un mare rol în succesul ULIM-ului, inclusiv cel cultural și spiritual, la-u jucat cunoașterea realităților din țară și de peste hotare. Prin ridicarea complexului arhitectonic din plin centru al capitalei, o influență mare a avut-o arhitectura contemporană italiană și franceză, și în special, astfel de edificii monumentale cum sunt aeroportul Leonardo da Vinci din Roma, banca comercială din Leco (Italia) și aeroportul Charles de Gaulles din Paris. Anume partea superioară a acestor construcții moderne au servit drept model la ridicarea cupolelor de pe cele patru blocuri de studii ale Universității Libere Internaționale din Republica Moldova, impunând orașului Chișinău un nou stil arhitectonic și o vestimentație deosebită centrului urbei noastre.

Prin exteriorul său arhitectonic, la ULIM s-a înscris un aliniat nou în modul de viață și conduită a celor care-și fac studiile și muncesc zi de zi, atribuindu-le o doză de prospețime și mândrie prin calificativul: „sunt de la ULIM”.

Acest calificativ este redat și prin vestimentația purtată de către colaboratorii și studenții noștri, prin activitățile netradiționale, care constituie un imn Studentului, Profesorului și Colaboratorului ULIM. Ei alcătuiesc fondul de aur al ULIM-ului, iar ULIM-ul constituie mândria lor. Este consemnată o armonie puțin întâlnită și care s-a creat pe parcursul a mai multor ani de muncă asiduă.

Dacă criticii ULIM-ului încearcă să afirme că actuala conducere a acestei universități tinde să transforme instituția într-un lăcaș bisericesc sau templu, apoi ei nu au greșit prea mult, căci cu adevărat ținem la ideea transformării ULIM într-un centru academic, spiritual și educațional al Republicii Moldova.

Această tendință este exprimată nu numai prin conținutul și calitatea procesului de studii, dar și prin educația estetică extracurriculară, prin ambianța picturală: frescele și vitraliile din sălile de lectură ale bibliotecii, în special, sălile polivalentă și filologie romano-germanică.

Picturile de pe frontoanele nominalizate continuă tradițiile Albastrului de Voroneț – perle monumentale ecleziastice luate sub ocrotirea UNESCO. Dacă strămoșii noștri visau ca prin edificiile bisericesti să transmită posterității cultura spirituală a neamului, noi sperăm ca picturile, vitraliile și frescele din complexul nostru arhitectonic împreună cu alte atribute educaționale, spirituale, tehnice, etc., să constituie puterea creatoare a culturii noastre.

Un loc aparte îi revine Sălii Mari a Senatului, care prin îngerul păzitor ULIM plasat în plin centru al frontispiciului cupolei din blocul N-3, frescele și bareliefele titanilor gândirii, filozofiei, și științei civilizației noastre începând de la Aristotel, Cicerone și terminând cu Einstein, redau

locatarului o inspirație monumentală, plasându-l involuntar în lumea ambianței creatoare și științei, insuflându-i încredere în activitatea de zi cu zi.

În condițiile când societatea este dominată de cultul audiovizualului, iar literatura, teatrul, artele frumoase și muzica clasică sunt plasate pe treptele culturii puțin onorabile, conducerea ULIM ține să umple acest vacuum informațional cultural, prin multiple acțiuni arhicunoscute, dar care necesită surse financiare impunătoare. Cu alte cuvinte, se fac investiții în cultura general-umană care nu aduc profit, ci o valoare mai prețioasă cum ar fi cinstea și onoarea universității și mondoviziunea viitorului specialist. Sunt valori eterne care nu pot fi dolarizate.

Adesea acțiunile noastre sunt calificate ca activități exagerate, lipsite de sens sau ca măsuri ale unei instituții bogate care risipește surplusul de surse bănești. Nu este cazul să ne îndreptăm. Menționăm doar, că de la 1994 încoace am activat pe lamă de cuțit, riscând falimentul. Dar nu ne este frică. Bunul Dumnezeu, intuiția și logica ne inspiră încredere în munca cotidiană. Credem că un oricine altul, dacă ar fi fost în locul nostru ar fi procedat în același mod, deoarece un profesionist cunoaște: în universitatea care se respectă chiar și pereții educă.

În această ordine de idei sunt mobilate, înzestrate și amenajate cu spații exotice, plante și flori subtropicale, expoziții tematice și vernisaje coridoarele și aulele universității.

Sunt susținute financiar operele scriitorilor notorii din țară și de peste hotare, lucrările cărora sunt publicate sub egida ULIM, apoi prezentate și analizate critic în fața tineretului studios. Vom trece în revistă doar câteva nume: Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Mihai Cimpoi, Ion Hadârcă, ș.a.

Lipsa interesului față de arta teatrală ne impune să organizăm la teatrele de limbă română și rusă spectacole gratuite pentru studenții noștri. Aceste măsuri necesită surse financiare suplimentare. Dacă ar fi să le evaluăm prin prisma societății de consum – dolarizarea -, desigur, suntem în pierdere. Însă istoria ne dovedește: au rămas să dăinuie peste secole nu cei care au comandat operele de artă sau au ridicat monumente societății în care au trăit, ci acei care au creat și realizat aceste opere și monumente. De aceea inițiativa noastră sunt dictate de viitorul societății, iar aceste investiții fără de preț se vor întoarce înzecit prin viitorii specialiști.

Prezența în titulatura ULIM a cuvântului „Internațională”, cât și cerințele forurilor educaționale internaționale, ne impune să internaționalizăm procesul de studii ca formă și conținut. Tindem să redăm activității noastre o prezență multinațională. În această ordine de idei, am plasat pe fațada blocului N-2 galeria cu drapelul țărilor de origine ale studenților străini din instituția noastră.

Încercăm să depunem toate eforturile pentru ca cetățenii străini să se simtă la ULIM ca la ei acasă. Și dacă pentru băștinașul Republicii Moldova, care în timpul deplasării peste hotare, întâlnește drapelul țării arborat pe frontispiciul unei clădiri, el resimte o mândrie deosebită pentru statul său. Tot așa dorim ca studentul de peste hotare prin drapelul țării sale, arborat pe clădirea ULIM-ului să-și simtă mai aproape părinții, rudele, neamul, țara și instituția în care își face studiile.

Apropierea țării de origine este efectuată la ULIM, pentru studenții noștri și prin transmiterea săptămânală a muzicii și graiului național, în cadrul săptămânilor culturale a statelor lumii, în funcție de ziua națională marcată de către ONU.

Respectăm cu strictețe statutul oaspeților noștri, care sunt cinstiți și onorați în mod special conform protocolului, inclusiv arborarea drapelului de stat, pentru ziua sosirii, de rând cu drapelul ULIM și drapelul Republicii Moldova.

Prin aceste activități slăvim și onorăm statul nostru - Republica Moldova, ca parte componentă a comunității mondiale, cinstim și slăvim cetățenii tuturor țărilor, indiferent de putere, de locul pe harta politică a lumii, de rasă sau religie.

Viața culturală a ULIM-ului nu ar fi completă dacă instituția nu ar avea atributele sale, stema, drapelul și imnul. Toate ele au fost aprobate de către Senatul instituției noastre, în urma unui concurs viguros la care au participat specialiști în materia de design, toponimică, onomastică, literatură, muzică, numismatică și artă.

De asemenea a fost lansat primul CD cu muzica măștrilor în artă Gheorghe Banariuc, Gheorghe Mustea și Vitalie Dani pe versurile Dnei Ana Guțu (vicerector), în interpretarea

soliştilor Ion Suruceanu, Vitalie Dani și altor interpreți, dedicate Universității Libere Internaționale din Republica Moldova.

Internaționalizarea UIM-ului nu ar fi completă dacă nu ne-am referi la o procedură de prestață, cum este acordarea titlului onorific Doctor Honoris Causa, altor distincții de importanță majoră pentru cultura universitară. Regretăm, că această procedură este banalizată în Republica Moldova, cât și unele state vecine, care au deviat de la procedura clasică, ignorând și falsificând aceste distincții universitare cu caracter select.

Înainte de a acorda primul titlu onorific Doctor Honoris Causa ULIM la 16.10.1994 am studiat minuțios experiența universitară clasică franceză, italiană și în deosebi cea nord-americană care a izbutit să plaseze această procedură la nivelul unui fenomen universitar de excepție.

Aidoma atributelor unui stat sau monedei naționale, mantia și diploma Doctor Honoris Causa sunt unicele pentru fiecare universitate, procedură confirmată prin lege. Unii dintre colegii noștri, care au preluat acest procedeu de la noi, fără a pătrunde în esența lui, l-au banalizat într-atât, încât această înaltă distincție academică își pierde valoarea la nivel de țară.

Doctor Honoris Causa nu poate fi acordat colaboratorilor instituției care înmânează distincția, sau unor persoane ordinare. Titlul dat este conferit celor mai notorii personalități din țară și de peste hotare, care au izbutit să genereze, creeze sau au dobândit succese remarcabile în domeniul științei, educației, culturii, politicii, etc.

Aceste și multe alte principii educaționale extracurriculare, care din lipsă de spațiu nu și-au găsit oglindirea în prezentul articol, au înscris o pagină inedită în cultura universitară ulimistă, parte componentă a culturii universitare naționale, regionale, europene și mondiale.

Moldova Suverană,
Marți, 13 mai 2003.

IX. Meditații Pascale: De rerum Universitatis.

Să mă ierte Bunul Dumnezeu, dar posibilitatea de a scrie, genera și crea o am grație sărbătorilor sfinte, care datorită autorităților publice sunt prelungite pe o durată mare de timp. Poate, că-mi permiteam și eu ca tot creștinul să savurez din dulceața vieții la Sfintele Paști, dar am fost mobilizat de unele cazuri zguduitoare.

Prima situație. În ajunul sărbătorilor de Paști mă aflam în căutarea unei persoane capabile să îndeplinească funcția de consilier al rectorului în relații publice. Au fost antrenați în acest proces mai mulți absolvenți de la instituțiile superioare de învățământ din Republica Moldova. Nu era cazul să elucidez acest fapt, dacă la concurs nu se prezenta absolventa unei instituții de stat acreditate din Republica Moldova. Fiind supusă unor teste speciale am constatat o realitate ridicolă și foarte gravă – absolventa nu cunoștea computerul. După ce i-a fost refuzată angajarea, tânăra a roșit, a aplecat capul, spunând: „Îmi este rușine să spun că mi-am făcut studiile la universitatea Am dorit să vin la ULIM, dar mi s-a afirmat că este ceva inaccesibil.”

S-ar părea că este un caz ca multe altele și care ar putea fi trecut cu vederea, dar mi-am pus întrebarea: avem organe de resort în țară abilitate cu funcția de control a calității studiilor. De ce acestea nu dirijează procesul de pregătire a specialiștilor? De ce producem în masă cadre cu studii superioare și cunoștințe sub nivelul cerințelor contemporane?

Este o eroare să se creadă, că asigurarea procesului de studii, în general, cu computere constituie o mare realizare. O greșeală gravă comit funcționarii publici care tratează prezența computerului la unitatea educațională drept o implementare a noilor tehnologii educaționale. Înzestrarea catedrelor, centrelor universitare, instituțiilor științifice cu computere presupune o gamă vastă de relații în care conducătorul suprem rămâne a fi Măria – Sa, Omul.

Computerul nu poate fi considerat ca mobilă de birou, dar nici nu pot fi absolutizate capacitățile lui. Cel mai corect ar fi să apreciem computerul ca o carte de valoare sau important izvor de informații. Vorba este că în domeniul științelor reale și exacte creierul omului nu poate fi înlocuit prin computer. Însă, necunoașterea computerului de către absolventul unității educaționale la începutul secolului XXI poate fi comparată doar cu apariția pe lume a unui copil monstru.

Tineretul studios constituie viitorul țării. Anume absolvenții instituțiilor de învățământ vor determina calitatea sistemului educațional național și cel universitar în special. Cunoașterea noilor tehnologii informaționale și de comunicare(NTIC) vor determina în ultima instanță puterea economică și locul țării în comunitatea mondială.

În această ordine de idei, sistemului NTIC (televiziunea, video, CD-ROM, DVD, Internet, etc.) îi revine un rol de importanță majoră. Importanța lui crește în procesul de formare a intelectualului înzestrat cu multiple calități inclusiv cunoașterea literaturii, artelor frumoase, teatrului, etc.

Sistemul NTIC deschide un spectru larg de comunicare individuală cu ecranul. Studentul poate selecta caseta sau discul ce-l interesează, poate apela la oricare site(baze de date informatizate). Studentul poate căpăta orice informație în regim

interactiv, studia sau citi același material audiovizual în diverse limbi ș.m.d. Cu alte cuvinte, computerul permite nu numai citirea sau compunerea unui text dar și realizarea creativă a unor idei în forma virtuală. Sunt infinite capacitățile computerului în dezvoltarea memoriei, intelectului, logicii, atenției, reacției și culturii artistice. Sistemul NTIC educă tânărul specialist în sensul modelării unor enciclopedii, situri în Internet, filme proprii etc.

Posibilități enorme în dezvoltarea capacităților creatoare a specialistului poate să le acorde filmarea lecțiilor, seminarelor, lucrărilor practice. Această metodă este accesibilă fiecăruia, iar rezultatele pot fi căpătate imediat la ecranul televizorului sau monitorului. În felul acesta, filmarea lecțiilor, seminarelor, lucrărilor practice, treptat se transformă într-un fenomen obișnuit, încetând să fie doar vocația profesioniștilor.

Fără exagerare, se poate afirma că în ultimii ani sistemul NTIC a cucerit învățământul de toate nivelurile. Un rol aparte îi revine informației căpătate prin satelit, datorită căruia este posibil de a avea acces la un imens număr de canale televizate, recepționate din toate țările lumii.

Cu alte cuvinte, sistemul noilor tehnologii de informare și comunicare înzestrat cu un spectru larg de formare a personalității, contribuie la activizarea cunoștințelor căpătate prin metode tradiționale. Cu regret, sume fabuloase cheltuite pentru sistemul informațional educațional al țării de către conducerile precedente ale Ministerului Educației sunt slab contemplate de către liceenii și elevii unităților educaționale preuniversitare. Constatăm cele spuse, în baza materialului primar universitar – candidații în studenți.

Iar, cazul cu absolventa de la instituția de stat acreditată ne dovedește faptul că în majoritatea instituțiilor de învățământ superior nu sunt apreciate la justa valoare NTIC sau că nu se acordă atenția cuvenită computerului.

Sistemul noilor tehnologii de informare și comunicare în învățământ constituie o revoluție educațională, fără precedent. Experiența ULIM-ului, cât și discuțiile purtate cu colegii din țară și de peste hotare ne dovedesc că deținerea NTIC încă nu înseamnă pentru instituțiile de învățământ atingerea culmilor spre care tind.

De exemplu, la ULIM încă doi ani în urmă a fost lansată cea mai mare mediatecă din spațiul sud-est european (după numărul de computere și spațiul ocupat). Astfel de structură educațională este cunoscută peste hotare sub numele - campus numeric. În comparație cu campusul numeric, mediateca ULIM are o misiune mai amplă – este multifuncțională. Dar, spre marea noastră uimire, mediateca nominalizată nu funcționează la nivelul cerințelor NTIC.

Deși, mediateca nu funcționează în regimul și forma corespunzătoare, nu vom aștepta până la schimbarea mentalității educaționale a profesorului. Fenomenul se va perfecta treptat. Suntem siguri de realizarea acestui proiect. În acest sens servesc drept exemplu experiența mondială și în ultimul timp cea nord americană.

În genere, din cele mai vechi timpuri și până astăzi, sursele informaționale au constituit elementele funcționale de bază ale învățământului. În statele cu civilizații vechi, sursele informaționale erau redade prin tăblițe de lut răspândite în școlile sumeriene, pânze de pe papirusurile egiptene, Codurile de legi bizantine. Au evoluat apoi, datorită tiparului, prin diverse publicații, începând cu manuale, și au atins culmea în performanța lor la sfârșitul secolului XX, grație rețelei globale Internet.

Actualmente universitățile americane sunt supuse unei acțiuni puternice a Internetului, care din anii 90 a devenit manualul de bază a sistemului educațional american. În ultimii ani, toate universitățile și colegiile americane au extins considerabil resursele informaționale. Astfel, universitatea din Harvard nu mai consideră suficient fondul de carte academică, format din peste 14 milioane de acte, inclusiv colecții speciale de cărți rare, arhive bogate, colecții de fotografii, alte publicații în peste 60 de limbi ai lumii și circa 100 mii de ediții periodice.

De aici, ținând cont de experiența americană, transformăm mediатеca ULIM nu doar într-o sursă Internet, ci într-o sală specială multifuncțională a Departamentului Informațional Biblioteconomic al universității (DIB-ULIM).

Lecțiile profesorilor sunt filmate și depuse sub formă de CD-ROM la mediатеcă. Studentul care a fost lipsă la prelegere poate comanda CD-ROM-ul la mediатеcă, răsfoindu-l aidoma unei cărți. Însă, nu fiecare profesor este pregătit pentru a poza în fața camerei de luat vederi, ne fiind pregătit psihologic. Mai sunt și alți factori, ca de exemplu, răspunderea profesională pentru expresia și cuvântul pronunțat sau lipsa unui cadru legal prin care ar fi posibil de reglementat noile relații, remunerarea suplimentară pentru calitatea muncii deosebite depuse, lipsa normelor de drept prin care ar fi legiferate astfel de activități cotidiene a profesorilor, etc.

Actualmente, mediатеca este folosită de către studenți, însă puțin apreciată și adorată de profesori.

Care sunt cauzele? În viziunea noastră, acestea sunt determinate, de: a) intervenția bruscă a computerului în sistemul educațional universitar, fără adoptarea de către organele de resort superioare a regulamentelor și modalităților de folosire; b) opunerea forțelor conservatoare din învățământ de a introduce noile tehnologii educaționale și informaționale; c) conflictul generațiilor de profesori, prin care cadrele didactice respectuoase, în deosebi cei de după 45 de ani, sunt mai puțin receptivi la evoluția computerului. Indirect, aceștia opun rezistență propunerilor de optimizare și modernizare a procesului de studii. Generația tânără de profesori, cunoaște foarte bine computerul, dar nu posedă în acea măsură materia de specialitate. De aici, apare d) numărul limitat de programe educaționale computerizate.

Suntem siguri, că problema dată îi preocupă nu doar pe cei de la ULIM. Tendința de a opune rezistență implementării NTIC se transformă într-o molimă educațională națională. Spunem așa, deoarece, studenta despre care vorbeam absolvește instituția acreditată ce merită să fie respectată. Necunoașterea computerului nu este cauzată de lipsa lor în instituția dată. Motivul este altul. Lipsa profesorilor specialiști în domeniu, cât și fluctuația mare a cadrelor de profesori. Încercarea conducerii universității de a impune profesorii să implementeze noile tehnologii informaționale, adesea este întâmpinată în baionete. Nici chiar salariul majorat nu-i oprește. Ei preferă să plece în alte instituții cu un salariu mai mic, dar care sunt departe de materializarea NTIC.

Credem, că problema dată merită atenția specială și competentă a organului abilitat cu implementarea noilor tehnologii de informare și comunicare – Ministerul Educației, căci NTIC nu constituie un moft al unui rector sau grup de profesori, ci devine o direcție strategică națională. Îmi permit să calific acest fapt ca un factor determinant de care depinde securitatea și viitorul țării.

Sistemul NTIC constituie doar una din problemele cheie ale sistemului educațional național, pe când starea de lucruri în învățământ rămâne să fie apreciată ca un fenomen foarte complicat. Să exemplificăm cele spuse.

A demarat procesul de acreditare a instituțiilor de învățământ. Câțiva ani în urmă am atenționat administrația publică centrală despre eventualele greșeli posibile de a fi comise în procesul de acreditare. Reacția este cunoscută.

Cel mai important este, că acreditarea a fost efectuată în unele instituții de învățământ în lipsa documentului de bază – standardul educațional de stat.

În comisiile de experți fusese incluse multe persoane incompetente, care erau departe de specificul învățământului universitar, ne mai vorbind de tehnologii educaționale sofisticate. Nu am să repet cele scrise anterior. Credeam doar, că cel mai corect ar fi fost dacă acreditarea instituțiilor de învățământ efectuată până în anul 2003 ar fi fost anulată din simplu motiv – lipsa standardului educațional de stat. Spre marea noastră uimire aceasta nu sa produs.

Mai mult ca atât. Continuă extinderea fenomenelor negative în procesul de acreditare. Și anume: a) transferul profesorilor de la instituția acreditată la cea care urmează a fi supusă procesului de acreditare. Se produce un negoț camuflat cu profesori deținători de titluri științifice și grade didactice. Târgul se produce sub formă tacită și deschisă. Astfel, instituția care urmează să fie supusă acreditării acordă profesorului un salariu de câteva ori mai mare decât la instituția acreditată, fără a-i garanta majorarea lui pe viitor. În felul acesta, profesorul devine monedă de schimb; b) întru acoperirea necesităților cu unități titulare, unele instituții supuse acreditării includ în lista titularilor persoane cu funcție de răspundere în aparatul de stat și administrației publice centrale, încercând în modul respectiv să soluționeze cerințele nominalizate în lege și să capete acoperire în baza dreptului de telefon; c) ca pe timpurile de altă dată, președinții comisiilor specializate de acreditare, „selectați” pe sprânceană, cer de la membrii comisiilor îndeplinirea indicațiilor verbale ale superiorilor despre acreditarea necondiționată a instituției în cauză; d) conținutul procesului de acreditare este ținut sub sigiliu și nu este adus la cunoștința tuturor membrilor comisiilor, pe când legea prevede ca acreditarea să fie publică. Încălcări de tipul acesta sunt multiple.

Despre faptul, că în sistemul educațional din Republica Moldova se produc fenomene aidoma celor din fabula lui Alexandru Donici „Racul, lebăda și știuca”, este cunoscut. Rectorul instituției se străduie să demonstreze că procesul de studii în instituția pe care o conduce este cel mai perfect, Ministerul Educației nu tot timpul izbutește să țină situația sub control, iar profesorii mediază asupra stării de lucruri. Să vedem ce se întâmplă peste hotare în acest sens.

În Germania, la finele anului trecut, Ministrul Educației la conferința „Online Education” a subliniat, că toate instituțiile de învățământ funcționează după tehnologii contemporane unice, iar studenții demonstrează un grad înalt de cunoaștere a materiei.

În SUA, țară în care învățământul universitar privat constituie circa 65%, iar cel de stat 35%, activează după standarde educaționale unice, conform proiectului „Power, Internet, Learning”. Acest proiect califică standardul educațional de stat drept jalon important în promovarea politicii educaționale a federației statelor americane.

Sistemul educațional nou impune instituțiilor americane un standard unic, prin care prevede pregătirea tehnologică a studenților. Absolvenții sunt obligați să capete deprinderi în căutarea informației, să fie capabili de-a analiza, selecta și crea surse informaționale. În majoritatea manualelor se acordă atenție specială cultivării deprinderilor de-a analiza sursele informaționale de pe mapamond. În lucrările științifice ale studenților se acordă atenție mare procedurii de folosire a izvoarelor informaționale internaționale.

În iulie 2000, grupul celor „opt state” au adoptat o platformă, conform căreia infrastructura lor, inclusiv sistemul educațional, urmează să formeze un standard compatibil și multifuncțional.

La 13 iulie 2001, consiliul Comunității Europene a decis să creeze o rețea educațională unică, fondată pe baza unor principii comune. Pilonii de bază a sistemului educațional european îl constituie standardele internaționale și tehnologiile educaționale contemporane.

De aici conchidem, Moldova nu este semnatară al Procesului de la Bologna, din simplu motiv că nu este ordine în sistemul educațional al țării. Am încercat să căutăm, poate că țara noastră este asociată la alt standard educațional? Nu am găsit nimic. Aceași situație este în Rusia, Ucraina, Belorusia, Georgia, Armenia, statele din Asia Mijlocie. Nici pomină de crearea unui spațiu informațional și educațional unic pentru statele CSI.

Am sperat și continuăm să sperăm în politica educațională constructivă și corectă promovată de către actuala conducere a Ministerului Educației. Le purtăm respectul și îi susținem din motivul, că se străduie să promoveze politica actualii guvernări. De altfel, suntem gata să colaborăm cu orice forță politică capabilă să scoată Republica Moldova din mocirla în care am ajuns cu toții, din vina foștilor guvernanți.

Dar nu vom accepta în continuare tolerarea greșelilor comise de către conducerile precedente ale Ministerului Educației, în promovarea actuală a politicii educaționale a țării.

Nu trebuie să fim mari specialiști pentru a aprecia politica generată promovată de organisme internaționale și țările occidentale în direcția unificării conceptului educațional ca fiind corectă și de perspectivă și să nu înțelegem, că noua conducere a Ministerului Educației din Republica Moldova, la ora actuală, în unele cazuri, continuă să repete greșelile comise anterior în politica educațională comise de către conducerile precedente. Folosirea elevilor și studenților la demonstrațiile de stradă cu lozinci, adesea agresive, chemau la intrarea în Europa și respectarea cerințelor organismelor internaționale, iar în realitate, acționau invers. Nu întâmplător, suntem apreciați peste hotare ca foarte buni consumatori și nici de cum generatori și promotori de idei și realizări.

Altfel, cum poate fi calificată poziția Ministerului Educației ce a creat departament special pentru învățământul particular, de parcă această formă de studii ar urma să fie mai bună sau mai slabă. Sau poate că aceasta nu este parte integră a sistemului educațional național? În timp ce conducerea de vârf insistă asupra unificării teritoriilor țării, organisme internaționale promovează o singură politică în conceptului educațional, verigile de mijloc ale Ministerului Educației organizează diverse măsuri separate pentru învățământul particular și aparte pentru cel de stat.

De aici, rezultă următoarele concluzii:

1. Nu rectorul și nu ministrul poate să aprecieze care instituție de învățământ are un proces educațional mai calitativ, ci o structură specializată din cadrul Ministerului Educației, care cu aceleași unități de funcție ce activează în departamentul învățământ privat, ar putea să îndeplinească această funcție, determinând, reitingul instituțiilor de învățământ din Republica Moldova, indiferent de forma de proprietate. Experiență în acest sens avem.
2. Să fie schimbată noțiunea de învățământ particular prin învățământ privat, conform documentelor parvenite de la organisme internaționale și să nu fie admisă o plagiere proastă la capitolul dat.
3. Să nu fie promovată legea cu privire la învățământul privat, deoarece aceasta nu ne-ar apropia, dar ne-ar îndepărta de cerințele organismelor internaționale.
4. Să fie reglementat procesul de angajare prin transfer a profesorilor de la o instituție de învățământ la alta, doar pentru prima etapă de acreditare.
5. Ministerul Educației prin funcționarii săi trebuie să controleze calitatea procesului educațional atât în perioada de până la acreditarea instituției de învățământ, cât și în perioada dintre prima și a doua acreditare.
6. Sistemul educațional nu poate fi divizat în două părți: învățământ de stat și privat, deoarece diploma eliberată de către instituția de învățământ este dată în numele Ministerului Educației. Dar pentru ca să nu se întâmple situații de tipul absolventei ce urma să se angajeze în serviciu în funcție de consilier relații publice, și pentru a nu discredita valoarea diplomelor instituțiilor de învățământ din Republica Moldova, trebuie să fie luată o decizie în regim de urgență, în direcția adoptării standardului educațional de stat.
7. Am afirmat și continuăm să afirmăm, învățământul preuniversitar și cel universitar din Republica Moldova trebuie să fie dirijat de către unicul organ abilitat cu promovarea conceptului educațional național – Ministerul Educației.

A DOUA SITUAȚIE .

Sunt înregistrate multe cazuri, când posesor al diplomei de doctor în științe pedagogice, altul în științe tehnice, al treilea specialist în domeniul psihologiei, au preferat să capete în cadrul ULIM-ului studii universitare la a doua specialitate. Diplomele de doctor în științe au fost eliberate de către instituțiile respective din Rusia și SUA.

Regulamentul Ministerului Educației nu conține indicații cu privire la reglementarea unui gen de studii prin care posesorul unui grad științific ar putea să continue studiile la o specialitate înrudită sau îndepărtată, ci doar prevede anumite principii administrative și educaționale pentru posesorii cu diplomă de studii superioare.

Lipsa în legislație sau actele normative a unor norme de drept neprevăzute la momentul adoptării lor, dar apărute în funcție de evoluția societății sau în cazul de

față a domeniului educațional, nu pot permite celor antrenați în acest proces sau superiorilor să trateze după dorință realitatea apărută.

De aceea, cazul discutabil creat în legătură cu situația dată a impus conducerea ULIM să se supună tratărilor incorecte a celor de la Ministerul Educației, întru evitarea comentariilor urâte sau eventuala învinuire adusă, despre încălcarea procesului educațional. Am fost nevoiți ca posesorii unei diplome de doctor în știință să fie apreciați ca posesori de diplome de studii superioare și să fie obligați să continue studiile conform regulamentului care prevede doar astfel de realități. Ținem să menționăm, că pentru posesorii cu diplomă de doctor în știință, în alte centre universitare din republică s-a decis altfel.

Pentru autorul acestor rânduri, cetățean care respectă cu strictețe litera legii, nu este clară decizia superiorilor de la Ministerul Educației referitor la componența Comisiilor de licență. Astfel, în unele instituții comisia de licență, atât până la acreditare cât și după a fost constituită din 3 persoane, pe când la ULIM până la acreditare comisia era compusă din 6 persoane, dintre care 3 din exterior și 3 de la ULIM. După acreditare, la dorința superiorilor de la ministerul de resort fiecare comisie de licență din instituția noastră este compusă din 5 persoane.

Dacă este să ținem cont de construirea unui stat de drept, apoi norma juridică nu poate fi tratată în mod diferit. Legea-i bună sau e rea, ea este unică pentru toți membrii societății.

A treia situație.

Despre starea deplorabilă de lucruri în domeniul pregătirii cadrelor științifice se știe de mult. Conceptul sovietic de pregătire a specialiștilor în diverse domenii ale științelor, nu a fost cel mai slab. Ba dimpotrivă. Majoritatea formelor, principiilor și criteriilor lui au fost preluate în statul independent Republica Moldova. În viziunea noastră s-a procedat corect. Însă, incorect este materializat acest procedeu educațional în condițiile noastre. A devenit o lege nescrisă acordarea titlului de doctor sau doctor habilitat funcționarilor publici. Pentru suma numită, funcționarii din diverse verigi administrative medii și superioare, cumpără acest titlu. Cunoaștem mai multe lucrări științifice susținute la un consiliu specializat în domeniul dreptului, transformat într-o adevărată fabrică ce produce și realizează diplome de doctor în drept. Unele din aceste lucrări de doctorat nu merită să fie calificate nici cel puțin ca teze de licență. Important este că știința juridică nu a fost cu nimic dezvoltată datorită acestor teze și altora de tipul lor care nu merită să fie nominalizate de noi.

Situația nu este mai strălucită nici în celelalte domenii. Se vorbește despre o instituție de învățământ, care într-un an de zile a eliberat 140 diplome de doctor și doctor habilitat în domeniul științelor economice. Mulți din aceștia ocupă funcții de răspundere în administrația publică municipală și locală. De menționat, că pentru pretendentul la titlul de doctor habilitat, candidatul trebuie să publice și să participe cu rapoarte științifice la diferite foruri internaționale, și să dovedească descoperirile în ramura respectivă. Cu mare regret constatăm, că mulți din ei nu puteau să facă aceasta, inclusiv din lipsa unor competențe în domeniu. Apare o întrebare naivă: dacă avem atât de buni specialiști în domeniul dreptului, înzestrați cu titluri științifice, atât de mulți economiști doctori și doctori habilitați, deținătorii unor funcții

de răspundere în aparatul de stat, de ce atunci economia țării se află în situația cunoscută? Aici ținem să subliniem spusele lui H. Poincare : „ Știința se face cu fapte, după cum se face o casă cu pietre, dar o acumulare de fapte nu este știință, după cum o grămadă de pietre nu este o casă.”

Stimate cititor, poate să vi se creeze impresia, că subsemnatul atenționează despre unele fenomene negative privitoare la organizarea procesului de pregătire a cadrelor științifice din motivul, că aceștia nu au venit să susțină tezele de doctor și doctor habilitat la consiliile specializate ale ULIM-ului. Nu este așa. Suntem suprasolicitați. Dar, am fost de totdeauna cei care am respectat legislația, indiferent de gradul ei de exprimare a realităților din domeniu. Pretendenții la titlu științific au fost informați despre necesitatea respectării cadrului legal, pentru căpătarea mult râvnitului grad, și nu au avut decât să ia decizia dorită pentru fiecare candidat în parte.

Știam, că pentru majoritatea celor din categoria dată, care peste noapte au devenit doctori și doctori habilitați - constituind mediocritatea științifică, subsemnatul a devenit foarte periculos. De aceea, cu ajutorul unor factori de răspundere ai SIS-ului și altor persoane ce nu doreau prosperarea acestei țări au insinuat în raport cu ULIM-ul fenomene negative la care singuri erau parte, ca de exemplu, eliberarea, chipurile, de către instituția noastră a diplomelor de doctor în știință unor cetățeni de peste hotare. În felul acesta, au încercat sustragerea atenției opiniei publice de la starea reală în știință.

O situație ridicolă există și în alte domenii ale științei autohtone. Faptul că tineretul studios refuză să se dedice științei, constituie un protest împotriva nedreptății dictate de actuala procedură de susținere a tezelor de doctor și doctor habilitat, cât și împotriva dolarizării pregătirii cadrelor științifice ca formă educațională universitară.

Având în vedere gradul inferior de pregătire a lucrărilor științifice pentru titlul de doctor și doctor habilitat, cât și necesitatea racordării conceptului educațional național la standardele europene și internaționale (Procesul de la Bologna), susțin ideea Dlui Constantin Gaidric, Președintele Comisiei Superioare de Atestare, în vederea schimbării procedurii de pregătire, susținere, confirmare și atestare a cadrelor didactice și științifice.

Ar fi o eroare să se creadă, că suntem împotriva deținerii de către funcționarii publici a diplomelor de doctor și doctor habilitat. Este foarte bine și apreciem mult această tendință. Însă, nu este clară situația, de ce atunci când în secolul XXI se formează un nou tip de intelect cu o mentalitate superioară, acomodată la realitățile informaționale, tehnologice, economice și sociale în transformare permanentă și rapidă, unii guvernanți încearcă să limiteze accesul tinerii generații la studii, chipurile pentru a evita șomajul?

Iarși apelăm la practica de peste hotare – Japonia, țară în care circa 70% din instituții de învățământ sunt private și 30% de stat. De altfel, în țara Soarelui Răsare, instituțiile private sunt finanțate din bugetul statului de la 30 până la 50% din necesități, deoarece pregătesc specialiști pentru economia țării. De altfel, în Japonia, actualmente se produce fenomenul trecerii la învățământul superior general.

Japonia nu este unica țară ce promovează conceptul educațional continuu. Această tendință poartă un caracter global.

Prin urmare, dorim noi ori nu dorim, organele de resort care promovează politica educațională națională sunt obligate să țină cont nu numai de transformările educaționale radicale din țară, dar și din regiune, continent și mapamond.

Tendința de europenizare și globalizare spre care nutrim, include mai multe forme și criterii informațional-educaționale. Una din cele mai eficace metode a conceptului educațional promovat în acest sens sunt studiile la distanță. Acestea pot fi realizate în condițiile când studentul sau cel care dorește să-și continue studiile se află la marea distanță de la centrul educațional și se folosește de serviciile NTIC.

Dezvoltarea rapidă a noilor tehnologii informaționale și de comunicare au lărgit considerabil arealul formei de studiu la distanță, transformând-o într-o metodă adecvată, atractivă și accesibilă pentru majoritatea covârșitoare a populației. Prin această formă este posibil de a continua activitatea la locul de bază și de a studia o specialitate în orice instituție prestigioasă. Astfel, la 1996, circa 25% din toți studenții canadieni își făceau studiile prin intermediul NTIC.

Metoda studierii la distanță și reciclării cadrelor este pe larg practică de către foarte multe firme prestigioase din Occident, folosind în acest scop Internetul, sau rețeaua corporativă proprie. Succese remarcabile în acest sens au obținut universitățile din Israel, SUA și multe alte centre universitare din Europa.

Ar fi o eroare de neiertat să se creadă că actuala criză economică profundă din țară constituie o piedică în promovarea NTIC în sistemul educațional al RM. Remarcăm experiența pozitivă a statelor vecine cu o conjunctură socio-economică similară cu cea de la noi.

Un succes mare în folosirea metodelor studiilor la distanță l-au atins majoritatea țărilor lumii, inclusiv vecinii noștri România și Rusia. Au devenit cunoscuți lideri în folosirea metodelor studiilor la distanță Universitatea Spiru Haret din București și Universitatea de Stat din Moscova. Aici au fost deja create rețele electronice cu literatură didactică și științifică. Au publicat monografiile dedicate teoriei și practicii studiilor la distanță, și tehnologiilor educaționale la distanță. Din 1997 în Rusia se tipărește jurnalul specializat „Дистанционное образование.” Din 1998 în cadrul Ministerului Învățământului din Rusia funcționează Consiliul de coordonare a problemelor învățământului la distanță. Iar, în anul 2000 Ministerul Învățământului din Rusia a demarat un program educațional de stat nou, intitulat „Создание системы открытого образования”

Să sperăm, că Ministerul Educației din Republica Moldova nu se va lăsa mult convins și va reacționa cât mai curând în modul cel mai adecvat. Suntem în așteptare.

Ținând cont de cele expuse mai sus, o concluzie generală se impune:

- a) necesitatea imperioasă de a modifica Legea învățământului, care, la unii parametri, deja este depășită de transformările rapide în domeniul educației survenite în țară și peste hotare; b) a eficientiza activitatea structurii Ministerului Educației din RM ce se ocupă de problemele învățământului superior, ca fiind veriga principală în sistemul educațional național unitar și continuu.

X - Necesitatea adoptării conceptului educațional național unic.

Despre fenomenele negative ce persistă în sistemul educațional al Republicii Moldova am atenționat opinia publică în repetate rânduri. Nu este cazul să revenim la ele. Vom puncta doar unele aspecte neplăcute arhicunoscute, prezența cărora în învățământ discreditează esența acestuia ca element a valorilor general umane.

Să elucidăm cele spuse. a) Este discriminatoriu și batjocoritor atunci când studentul, care dorește să se transfere de la o instituție la alta subordonată Ministerului Educației din Republica Moldova, este obligat să susțină suplimentar o serie de examene și colocvii la discipline care nu au fost incluse în planul de studii al instituției de unde vine. În caz contrar, acest student nu poate fi admis la examenele de licență din motivul că nu îndeplinește planul de studii al instituției de învățământ superior, diploma căreia dorește să o aibă în posesie. De remarcat, că planurile de studii ale ambelor instituții (cea de la care se transferă studentul și cea în care dorește să-și continue studiile) sunt aprobate de către Ministerul de resort. De altfel, aprobarea acestor planuri depinde în mare parte de buna dispoziție a funcționarilor ministerului. În același timp conducerea instituțiilor de învățământ afirmă sus și tare că planurile lor de studii sunt cele mai bune, fiind bazate pe experiența centrelor universitare de peste hotare și aprobate de organele educaționale superioare.

b) Diploma absolventului cu studii superioare a instituției de învățământ de stat sau privat este eliberată în numele Ministerului Educației din Republica Moldova. Astăzi avem în țară o multitudine de universități de stat și private care pregătesc juriști și economiști. Fiecare din acestea reclamă, inducând în eroare candidații în studenți și părinții lor, după cum sunt capabili. Paradoxul constă în aceea, că în numele Ministerului Educației sunt eliberate diplome de studii superioare de către instituții de învățământ cu patru, cinci și șase ani de studii, sau economiști cu studii superioare în trei, patru și cinci ani de studii.

Important este, că autoritățile publice abilitate cu controlul calității și conținutului procesului educațional universitar, cunosc foarte bine starea de lucruri, dar trec sub tăcere acest fenomen, continuând să elibereze pentru instituțiile care încalcă Legea învățământului formularele diplomelor de studii universitare.

c) Opinia publică a pus mari speranțe în procesul de acreditare a instituțiilor de învățământ, dar în mare parte acest fenomen s-a transformat într-o farsă. S-a încălcat și continue să se încălce această procedură în modul cel mai flagrant. Cum poate fi acreditată specialitatea de drept la instituția de învățământ cu doar 20% discipline juridice în planul de studii și 80% discipline de alt profil, fără cadrul didactic corespunzător?

Oare aceasta nu este o crimă față de societate și de statul independent Republica Moldova? Oare prin pregătirea unor specialiști necompetenți, nu se lovește în viitorul acestei țări, în viitorul acestui popor?

d) Procesul de acreditare, ca de altfel și conținutul procesului de studii, nu poate fi diferit de la instituție la instituție. Dacă este așa, de ce acreditarea la ULIM s-a desfășurat nu numai în baza celor stipulate în lege, dar și conform unor „norme de drept inventate”? În același timp, apare întrebarea, de ce în majoritatea instituțiilor

de învățământ supuse acreditării acest proces a fost denaturat și continue să se discrediteze ?

e) Unele instituții de stat și private eliberează diplome universitare la specializări care nu sunt incluse în Nomenclatorul specialităților aprobat prin lege. Încălcarea flagrantă a normelor de drept de către acestea revine pe nedrept Ministerului Educației. Vina Ministerului Educației este doar parțială, prin faptul că n-a depistat la timp erorile educaționale în instituțiile de învățământ vizate. Or, greșelile comise de către conducerile instituțiilor de învățământ în acest sens, sunt grave și ele urmează a fi apreciate conform actelor în vigoare.

f) Este știut, dacă la nașterea copilului participă mai multe moașe se întâmplă lucruri urâte. Cam aceeași situație este și în sistemul educațional al țării. Nu este bine când se încearcă a se substitui Ministerului Educației unele din funcțiile ce-i sunt atribuite. Experiența pozitivă (avem și experiență negativă) dovedește necesitatea delegării totale Ministerului Educației tuturor problemelor ce țin de procesul educațional continuu. Spunem așa deoarece în majoritatea țărilor de peste hotare se subînțelege nu doar participarea în procesul de cunoaștere începând de la grădinița de copii și terminând cu instituții de învățământ superior, ci continuarea perfecționării procesului de studii până la adânci bătrânețe. Statul își atribuie funcția de profesor multifuncțional pentru toți membrii societății, indiferent de forma de proprietate.

Dacă Ministerului Educației îi vor fi atribuite doar funcțiile cunoscute până acum și nu-i va fi extinsă gamă responsabilităților pentru educația membrilor societății, insuccesele în domeniu vor continua.

i) Procesele reformatoare din învățământ nu pot fi îndeplinite doar pe jumătate. Dacă este admis în sistemul educațional al țării învățământul privat, apoi acesta nu poate fi separat de sistemul unic educațional al țării, nu poate fi de o calitate mai joasă, ci urmează să respecte cu strictețe litera legii. Oare în zece ani de independență nu a fost posibil de găsit pârghia de dirijare a învățământului privat și de curmat procesul de profanare a educației tinerei generații?

Autorul a contat foarte mult la redresarea fenomenelor negative din învățământ sperând, că autoritățile publice vor face ordine în dezordinea educațională. Însă, cu mare regret, constatăm menținerea în continuare în sistemul educațional a fenomenului negativ cum ar fi cumatrismul, nepotismul și altele.

j) Dacă analizăm în ansamblu activitatea superiorilor noștri putem aprecia munca depusă de domniile lor ca satisfăcătoare, însă rezultatul obținut este foarte departe de ceea ce se dorește în societate. Spunem așa, deoarece acțiunile Ministerului Educației sunt întârziate, iar schimbările rapide din societate nu sunt la timp implementate în unitățile de învățământ. Să exemplificăm cele spuse.

La 21 decembrie 1999 Colegiul Ministerului Educației și Științei al Republicii Moldova cu o întârziere de invidiat a adoptat hotărârea cu privire la Planul-cadru pentru învățământul superior universitar. Dar, a fost nevoie tocmai de un an de zile, ca abia la 26 octombrie 2000 să fie emis de către conducerea ministerului ordinul nr. 607 despre punerea în aplicare a Planului-cadru pentru învățământul superior universitar.

În prima pagină a acestui document este stipulat: „... se vor organiza și controla procesul de reexaminare, reformă și compatibilizare a planului de învățământ în conformitate cu cerințele Planului-cadru pentru învățământul superior universitar până la finele anului de învățământ 2000-2001. Consiliile metodico-științifice (comisiile de experți în problemele coordonării planurilor de învățământ, programelor și literaturii de specialitate) vor elabora, până la 1.03.2001, listele

orientative ale disciplinelor fundamentale obligatorii pentru fiecare profil și specializare”.

Conținutul acestui ordin ar fi fost binevenit chiar din primii ani de existența a statului Republica Moldova. Dar, vorba veche, mai bine mai târziu decât niciodată. Mai mult ca atât. Acest document încerca să întreprindă acțiuni concrete în direcția materializării cerințelor Conferinței Internaționale pe problemele învățământului universitar (Paris 1998) și Procesului de la Bologna. Însă, cu mare regret constatăm, că această acțiune benefică dar târzie continuă și până astăzi să nu fie respectată integral. După informația de care dispunem, până la ora actuală, condițiile acestui ordin nu au fost îndeplinite.

Sunt cunoscute multe cazuri când conducerea autorităților publice iau decizii foarte bune, iar verigile medii ale acestor structuri de stat, din incompetență nu implementează sau realizează deciziile superiorilor. Spunem acestea, deoarece în acest sens, sistemul educațional din țară se află într-o mlaștină totală. În primul rând, sunt încălcate prevederile punctelor 1, 2 și 3 ale cap. II cu privire la elaborarea planului de învățământ în stricta conformitate cu Nomenclatorul specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova. Instituția de învățământ nu are dreptul să pregătească specialiști în domenii care lipsesc în lege.

În al doilea rând (credem că este cel mai important). În punctul patru al cap. II din ordinul N 607, citim: „Standardul academic și profesional al specialistului cu studii superioare universitare într-o anumită specializare prezintă documentul inițial, de la care pornește planul de învățământ”. Am ajuns la temelia fenomenului social pe care ar trebui să se bazeze întreg sistemul educațional național.

Dacă acest document pe nume ordinul nr. 607 constituie piatra de temelie a învățământului superior universitar, apoi standardul academic și profesional de stat constituie fundamentul, pilonii și arhitectura studiilor universitare. Spre marea noastră uimire, documentul în cauză, care presupune expresia comprimată a cadrului legislativ educațional, este tratat în mod diferit de către unitățile educaționale. Suplimentar acest document mai conține unele elemente contradictorii și chiar neclarități.

Am menționat de mai multe ori, că Legislativul țării prin activitatea sa a izbutit să depășească realitățile timpului, însă organele abilitate cu implementarea, realizarea și perfecționarea mecanismului de respectare a legilor țării, acționează cu întârziere.

Astfel, Legea nr. 1257-XIII din 16 iulie 1997, cu privire la evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățământ din Republica Moldova, a fost tergiversată și manipulată de către organele abilitate în realizarea prevederilor ei. Legea nominalizată, a început să funcționeze abia peste trei ani, dar cu mari abateri de la prevederile Regulamentului de acreditare a instituțiilor de învățământ.

Cea mai mare fraudă comisă în procesul de acreditare a constat în lipsa standardului academic și profesional de stat al specialistului. Cât n-ar părea de straniu, acest document nu este adoptat nici până astăzi . Vina totală o poartă Ministerul Educației. De aici, repetăm gândul expus în articolul precedent. În situația lipsei standardului academic și profesional de stat al specialistului, cât și întru înlăturarea fenomenelor negative din sistemul educațional național este necesar de a stopa în regim de urgență procesul acreditării instituțiilor de învățământ și a revedea rezultatele acreditării de până la 2003, inclusiv acreditarea ULIM-ului.

Analizând starea de lucruri și încercând să găsim răspuns la întrebarea de ce se tergiversează implementarea standardului academic și profesional de stat, am ajuns la concluzia, că pricinile acestui proces de frânare se conțin în însăși Ordinul nr. 607. Astfel, la pagina 11 a documentului în cauză, citim trei puncte, care se contrazic: „1. *Standardul academic și profesional al specialistului reprezintă un document normativ de stat, care determină rezultatele cognitive și relevante pentru fiecare calificare profesională din finalul absolvirii cu o specificare în termen de : volum de cunoștințe și grad de înțelegere a celor studiate, abilități cognitive și profesionale, capacități de dezvoltare personală și atitudini.*

2. *Standardul academic și profesional al specialistului este elaborat de către instituția de învățământ superior și coordonat cu ministerele și departamentele de resort, pentru care instituția de învățământ pregătește specialiști. Ministerul Educației și Științei coordonează documentul dat, avizat de către consiliile metodico-științifice (comisiile de experți în problemele coordonării planurilor și programelor de învățământ) cu Ministerul Muncii și Protecției Sociale și îl aprobă.*

3. *Standardul academic și profesional al specialistului la diferite specializări va avea o structură unică.”*

De aici decurg următoarele concluzii:

1. Elementele novatoare exprimate în sistemul educațional al țării prin norme de drept educațional adoptate de către Legislativ, hotărâri de Guvern și ordine ale Ministerului Educației, contribuie benefic la evoluția învățământului în ansamblu.

2. Incompetența, iar în multe cazuri, torpilarea conștientă de către funcționarii publici din verigile medii ale organelor abilitate cu dirijarea procesului educațional a actelor normative, duce la trăgănarea sau interpretarea incorectă a normelor de drept, deciziilor și recomandărilor organelor superioare.

3. Conținutul normelor de drept educațional sunt deja depășite de cerințele începutului de secol. Legea învățământului nr. 547-XIII adoptată la 21 iulie 1995, cât și amendamentele ulterioare, necesită modificări esențiale. Ținând cont de practica mondială și cerințele organismelor internaționale este nevoie ca învățământul, sub aspect conceptual, să fie transformat într-un sistem educațional național unic. Deși, în art.4, punctul 1 al legii nominalizate prevede caracterul unitar al conceptului educațional, în multiple articole ale prezentei legi, cât și în alte legi organice, constatăm devieri în expunerea conținutului acestei teze.

4. Eventuala unificare a teritoriilor țării noastre atrage după sine schimbări serioase și în normele de drept educațional. În timp ce Comunitatea Europeană tinde spre un concept educațional unitar, nu trebuie ca în Republica Moldova să divizăm unitățile educaționale după forma de proprietate, etnie sau interese politice. Toate formele, structurile educaționale și tipurile de învățământ, conținuturile și tehnologiile educaționale urmează să formeze un concept educațional național unic. O altă alternativă nu există.

5. Nu poate fi tolerată prezența în sistemul educațional al țării a instituțiilor de învățământ străine acestei țări și acestui pământ, dacă ele promovează o politică contradictorie conceptului educațional național unic.

6. În fruntea instituțiilor de învățământ superior nu pot fi admise persoane fără pregătirea profesională respectivă și experiență universitară, chiar dacă e vorba de unități educaționale private.

7. Unitățile educaționale naționale nu pot fi tratate ca centre de afaceri în varianta tradițională lumii de afaceri. Ținând cont de transformările radicale din

sistemul universitar mondial, și în special SUA, Japonia, țările vecine Rusia și România, etc., o universitate contemporană pe lângă faptul că reprezintă un centru educațional și științific desfășoară și anumite activități economice, pentru ași alimenta necesitățile sale, care însă, nu trebuie confundate cu businessul clasic. Marile centre universitare dispun de infrastructura economică proprie, inclusiv producerea și realizarea bunurilor materiale, atragerea potențialului intelectual în scopul satisfacerii intereselor naționale și universitare.

Concomitent centrele universitare, indiferent de forma de proprietate - de stat sau private, funcționează ca instituții economice autonome, cu acoperiri considerabile a cheltuielilor cotidiene din venitul propriu. De exemplu, cunoscuta universitate Harvard a demarat un proiect de investiții majore în România - 420 mln. dolari.

În același timp, universitățile private nord-americane, nipone și unele state europene sunt finanțate anual de la 30-50% din necesități de către bugetul țării.

8. Ținând cont de experiența europeană în domeniu, inclusiv a țărilor vecine, este necesar de a reveni cu schimbări radicale în capitolul V al Legii învățământului „Finanțarea sistemului de învățământ. Baza lui tehnico-materială”. Or, în țările vecine cât și în cele mai îndepărtate, instituțiile de învățământ sunt scutite de plata impozitelor, TVA, taxelor și altor plăți, în virtutea unei politici naționale de susținere a învățământului ca domeniu prioritar al societății. Pe când în Republica Moldova centrele universitare, inclusiv cele de stat, sunt tratate drept unități economice prin excelență, fără a se ține cont de aportul considerabil al acestora la formarea, educarea tinerii generații și dezvoltarea economică a țării.

9. Imperativele timpului, inclusiv încadrarea centrelor universitare din țara noastră în sistemul relațiilor universitare internaționale, dictează schimbarea formei de organizare juridică a instituțiilor educaționale private. Nu este corect ca o instituție de învățământ să funcționeze cu statut de S.R.L. (Societate cu Răspundere Limitată), S.A. (Societate pe Acțiuni), O.N.G. (Organizație Non-Guvernamentală), etc. O experiență pozitivă în acest sens ne oferă practica internațională.

De aceea, dacă legea învățământului prevede formele și treptele de instruire, se resimte o necesitate imperioasă de a defini și forma de organizare juridică adecvată a unităților educaționale, care în viziunea noastră trebuie să fie nominalizate-*instituție de învățământ*.

10 Unitățile de învățământ acreditate, conform normelor de drept educațional în vigoare, nu pot fi divizate în instituții de stat și private, ele urmând a fi echivalate în drepturi. Practica mondială, inclusiv cea a statelor vecine, ne demonstrează acest adevăr.

11. Este nevoie de aprofundarea procesului de democratizare a studiilor prin liberalizarea relațiilor student-profesor. Suntem conștienți de necesitatea realizării acestui deziderat, deși chiar la ULIM se resimte necesitatea perfecționării procesului sus menționat. Însă, ținând cont de nivelul culturii generale a populației, suntem de părerea, că procesul de democratizare a studiilor în instituțiile din Republica Moldova necesită o dirijare instituțională judicioasă în continuare.

12. La pârghiile procesului educațional nu pot fi admise alte ministere. Unicul gestionar și promotor al conceptului educațional național unic trebuie să fie doar Ministerul Educației.

În pofida cerințelor legii, unele instituții de învățământ superior, profitând de erorile comise în procesul de dirijare a studiilor și intervenția ministerelor de resort, împreună încalcă legislația în vigoare. În acest sens, ținem să atenționăm, că Nomenclatorul specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ

superior, modificat de mai multe ori, prevede: „*La specialitățile „limbi moderne și clasice”, „Canto”, „Coregrafie”, „Arhitectură”, „Psihologie”, „Farmacie”, „Medicină veterinară” și la cele de profil medical, studiile se organizează numai la învățământul de zi.*” Pe când, prin ordinul Ministerului Sănătății Nr.48-p, din 26 iunie 2000, contrar prevederilor legii, sunt instituite studiile fără frecvență la specialitatea „Farmacie”, care sunt preluate cu atâta pietate de instituțiile abilitate cu acest drept.

13. Prin adoptarea conceptului educațional național unic urmează a fi stabilite formele, metodele, criteriile și tipurile educaționale pentru toate categoriile de populație cu începere de la grădinița de copii și terminând cu azilurile pentru bătrâni.

14. Reieșind din evoluția vertiginoasă a noilor tehnologii de informare și comunicare urmează să fie revăzute și formele de organizare a învățământului. Dacă până nu demult erau cunoscute trei forme de organizare a învățământului – învățământ de zi, seral și fără frecvență, apoi condițiile de astăzi ne impun să înlocuim forma de organizare a învățământului seral și fără frecvență, prin studiile la distanță.

Merită apreciere conducerea Ministerului Educației, care zilele acestea a semnat la Moscova un document de mare importanță privind studiile la distanță. Credem că superiorii noștri aici nu se vor opri și, aidoma Ministerului de resort din Rusia, sau colegilor din România, vor organiza în cadrul ministerului de resort un departament special privind studiile la distanță, substituind departamentul învățământului particular, care prin însași denumirea sa discreditează esența viitorului concept educațional național unic.

15. Noile tehnologii de informare și comunicare atrag după sine și schimbarea graficului-tip al procesului de studii (calendarul universitar). Dacă până acum durata anului universitar avea până la 34 de săptămâni, cinci (șase) zile pe săptămână și 28-32 ore obligatorii, iar la profilurile medicină și artă numărul de ore atingea 36, apoi noile tehnologii de informare și comunicare implică o schimbare radicală a graficului-tip al procesului de studii. Model în acest sens, ne servesc exemplul țărilor de peste hotare, inclusiv cel al vecinilor noștri.

Datorită implementării noilor tehnologii de informare și comunicare este posibilă micșorarea numărului de ore academice, a sarcinii didactice a profesorului, totodată oferind-ui studentului posibilitatea de autoinstruire și libertatea de a achiziționa cunoștințe și competențe prin intermediul NTIC. În același timp, bugetului țării va beneficia de mari economii.

16. Este necesar de a înlătura din conceptul educațional unele dogme ce țin de studiile la a doua facultate sau specialitate. Adoptarea conceptului educațional național unic, prin care se admit studiile continue, necesită prevederi speciale pentru persoane cu un nivel deosebit de cunoaștere și pregătire, ca de exemplu accesul studiilor la mai multe specialități, în funcție de gradul pregătirii și cunoașterii materiei de specialitate.

17. Eventuala semnare de către Ministerul Educației din Republica Moldova a Procesului de la Bologna, cât și trecerea mai multor universități din țară la sistemul de credite transferabile, atrage după sine modificarea scării de notare. Dacă în instituțiile de învățământ aprecierea cunoștințelor se face prin note de la 10 la 1

(examene) și prin calificativele „admis”, „respins” (colocvii), apoi sistemul de credite transferabile presupune aprecierea cunoștințelor studenților cu notare la toate probele susținute (atât examene, cât și colocvii). În plus, sistemul național de notare trebuie să fie adaptat la scara europeană.

Se schimbă atât după formă cât și după conținut sistemul educațional în ansamblu. De aici, apare :

18. Necesitatea modificării Legii învățământului și a altor norme de drept educațional.

Moldova Suverană,
Joi, 22mai 2003